

Křesťanské
společenství, z. s.

BIBLICKÁ
ŠKOLA
PRACOVNÍKŮ

2019 / 2020

***1.blok - Exegeze:
Pastorální epištoly apod. Pavla***

***2. blok:
Komenský***

[odkaz na videozáznamy](#)

Obsah

ROZLIŠENÍ ZÁKONA A EVANGELIA.....	3
Daniel Spratek 19.10.2019.....	3
Aurority.....	7
Zbyšek Kaleta BŠP, 9. 11. 2019.....	7
Jan Amos Komenský.....	15
Mgr. Stanislav Kaczmarczyk BŠP, 9. 11. 2019.....	15
Historie Jednoty bratrské.....	22
Mgr. Stanislav Kaczmarczyk BŠP, 9. 11. 2019.....	22
Pořádek v církvi.....	28
Michal Klus BŠP, 30. 11. 2019.....	28
J. A. Komenský a falešná proroctví.....	39
Michal Mazur BŠP, 30. 11. 2019.....	39
Proroci a proroctví u Jana Ámose Komenského.....	45
Zbyšek Kaleta BŠP, 30. 11. 2019.....	45
Cvičení Jak se cvičit ve zbožnosti?.....	51
Edward Mitreğa BŠP, 14. 12. 2019.....	51
Přemýšlování o dokonalosti křesťanské.....	61
Pavel Kaczmarczyk BŠP, 14. 12. 2019.....	61
Kázeň a konflikty - Konflikty v církvi.....	72
Mgr. Martin Tomala BŠP, 11. 1. 2020.....	72
Jan Amos Komenský a Jiří Třanovský.....	79
Mgr. Stanislav Piętak, PhD. BŠP, 11. 1. 2020.....	79
Služba.....	89
Bohdan Taska, BŠP, 25. 1. 2020.....	89
Jan Amos Komenský – jeho umění kazatelské.....	95
Jiří Kaleta BŠP, 25. 1. 2020.....	95
Život jako škola - celoživotní vzdělávání.....	103
Karel Guznar BŠP, 29. 2. 2020.....	103

Křesťanské
společenství, o.s.

BIBLICKÁ
ŠKOLA
PRACOVNÍKŮ

ROZLIŠENÍ ZÁKONA A EVANGELIA KLÍČ K POROZUMĚNÍ PÍSMU

Daniel Spratek
19.10.2019

[odkaz na videozáznam](#)

Úvod

1 Tm 1

Pavel hovoří o funkci zákona v kontextu obrany proti falešným učitelům, kteří mylně zvěstují zákon; následně sám sebe uvádí jako příklad Boží milosti.

Rozlišení zákona a evangelia

(Discrimen legis et evangelii)

„Věříme, učíme a vyznáváme, že rozlišení zákona a evangelia je třeba v církvích opatrovat jako oko v hlavě, neboť je jedinečně skvělým paprskem poznání, za jehož pomoci lze Boží slovo patřičně rozčlenit...“ (Formule svornosti, Epitome; 5,1)

Doktrinální obsah celého Písma svatého (Starého i Nového zákona) se skládá ze dvou doktrín, které se zásadně liší – totiž ze zákona a evangelia (milosti). Obě doktríny je třeba správně rozlišovat, ale vždy je třeba, aby byly zvěstovány společně.

Čím se obě doktríny neliší

1. Obě doktríny jsou božské; není pravdou, že by zákon byl lidský a evangelium božské. (Neliší se autorem.)
2. Obě doktríny jsou potřebné; není pravdou, že by zákon nebyl potřebný a evangelium bylo nepotřebné; bez zákona je evangelium nepochopitelné, bez evangelia zákon nepřináší žádný užitek. (Neliší se potřebností.)
3. Obě doktríny jsou jak ve Starém, tak i v Novém zákoně; není pravdou, že by zákon byl obsažen pouze ve Starém zákoně a evangelium pouze v Novém zákoně. (Neliší se místem zapsání v Písmu.)
4. Obě doktríny trvají až do konce světa; není pravda, že by zákon trval do určité doby a pak byl nahrazen evangeliem. (Neliší se trváním.)
5. Zamýšleným účelem (cílem) obou doktrín je věčné spasení. (Neliší se účelem.)

Čím se obě doktríny liší

1. Obě doktríny se liší způsobem, jakým byly lidstvu zjeveny.
2. Obě doktríny se liší svým obsahem.
3. Obě doktríny se liší zaslíbeními.
4. Obě doktríny se liší hrozbami.
5. Obě doktríny se liší svou funkcí a účinky.
6. Obě doktríny se liší typem lidí, kterým buď jedna nebo druhá doktrína má být zvěstována.

Příloha: Teze Carla F. W. Walthera o správném rozlišování Zákona a Evangelia (1884-1885) (v překladu Marka Říčana)

[Čtyři úvodní teze]

1. Věřoučný obsah celého Písma svatého, jak Starého, tak Nového zákona, tvoří dvě nauky, které se od sebe zásadním způsobem liší – Zákon a Evangelium.
2. Pravověrným učitelem je jen ten, kdo nejenže vykládá všechny články víry v souladu s Písmem, ale kdo také od sebe správně odlišuje Zákon a Evangelium.
3. Nejtěžším a největším uměním pro křesťany obecně, a pro teology zvláště, je správně rozlišovat Zákon a Evangelium. Tomuto umění učí pouze Duch svatý ve škole zkušenosti.
4. Pravé poznání rozdílu mezi Zákonem a Evangeliem je nejen úžasným světlem poskytujícím správné porozumění celému Písmu svatému, ale bez tohoto poznání Písmo je a zůstává nepřístupnou knihou.

[21 tezí o nesprávném směšování zákona a evangelia]

1. První způsob směšování Zákona a Evangelia je nejpatrnější – a také nejhrubší. Dopouštějí se ho například papeženci, sociniáni a racionalisté a spočívá v tom, že Kristus je prezentován jako nový Mojžíš či Zákonodárce a Evangelium jako nauka o záslužných skutcích, zatímco ti, kdo učí, že Evangelium je zvěstí o bezplatné

milosti Boží v Kristu, jsou odsuzováni a zatracováni – například ze strany papeženců.

2. Za druhé, Slovo Boží není správně rozlišováno, když se Zákon nekáže ve vši své přísnosti a Evangelium ve vši své sladkosti a když se, naopak, míchají prvky Evangelia se Zákonem a prvky Zákona s Evangeliem.
 3. Za třetí, Slovo Boží není správně rozlišováno, když se nejdřív káže Evangelium a až pak Zákon, když se nejdřív káže posvěcení a až pak ospravedlnění, nejdřív víra, až pak pokání, nejdřív dobré skutky, až pak milost.
 4. Za čtvrté, Slovo Boží není správně rozlišováno, když se Zákon káže těm, kdo jsou už jati hrůzou nad svými hříchy, anebo když se Evangelium káže těm, kdo žijí sebejistě ve svých hříších. (...)
 5. Za dvacáté prvé, Slovo Boží není správně rozlišováno, když někdo vyučuje tak, že v jeho vyučování nemá celkovou převahu Evangelium.
- Baier, John W.: *Compendium of Positive Theology*. St. Louis 1877 (chapter III/7 – online: <http://www.iclnet.org/pub/resources/text/wittenberg/baier/cpt-3-07.txt>)
 - Bajer, Joh. G.: *Compendium Theologiae Positivae*. Jena 1686, s. 586-615.
 - *Kniha svornosti*. Praha 2006, s. 500-501, 577-583.
 - Walther, Carl F. W.: *The Proper Distinction Between Law and Gospel*. St. Louis 1986.
 - Lauterbach, Erhart: *Discrimen Legis Et Evangelii. Sechserley Unterscheid des Gesetzes und Evangelii*. Leipzig 1608. (online: https://archive.thulb.uni-jena.de/ufb/receive/ufb_cbu_00010372)

Křesťanské
společenství, z. s.

BIBLICKÁ
ŠKOLA
PRACOVNÍKŮ

Authority

Vztah k světským i duchovním autoritám.

Luterské učení o dvou říších.

Exegeze 1. Timoteovi 2

Zbyšek Kaleta
BŠP, 9. 11. 2019

[odkaz na videozáznam](#)

Pastorální epištoly apoštola Pavla nabízejí pravidla církevní služby. Nejen to: Apoštol Pavel se nevyhýbá doporučením a nařízením týkajícím se vztahu ke světu. Tyto epištoly nabízejí pro náš křesťanský život ve světě i v církvi jasné pokyny. Předpokládají podřízenost světské moci, církevní správě s biskupy, jáhny či staršími čili presbytery. Předpokládá to podřízenost děti rodičům a žen mužům. Zdá se to být jednoduché.

Nevím, zda jste pod tímto úhlem studovali Písmo, a hlavně Nový zákon, ale apoštol Pavel docela velkou část svých písem, dopisů věnuje právě vztahům k autoritám. Všimněte si, kolikrát musel svoji autoritu bránit proti těm, kteří ho chtěli obrát o jeho autoritu. Listy Korintským tvoří tyto obhajoby docela podstatné části. List Galatským podobně. Tam hájí svoje postavení i v odpovědi na autoritu přímých učedníků Pána Ježíše Krista.

Vlastně celý úvod prvního do listu Timoteovi je vypočítáváním – ať už jmenovitě tak obecně – těch, kteří jeho autoritu v oblasti učení neuznávali. Všimněte si také, jak končí druhý list: také poukázání na ty, kteří se apoštolovi odmítali podřídit. List Titovi také mluví, že „mnoho je těch, kteří se nepodřizují“ (Titovi 1,10). List Filemonovi nemusí být pokládán za pastorální epištolu, ale i tady vidíme, že apoštol Pavel se na svoji autoritu odvolává ve věci, která už vskutku nebyla duchovní. Která se týkala vlastnických práv Filemona k otroku Onezimovi, který nejen od pána a majitele nezákonně utekl, ale snad jej i okradl (Filemonovi 18. verš).

Autorita je klíčové slovo.

A klíčové se jeví slovo apoštola Pavla z listu Římanům (13. kapitola): „Není autority leč od Boha.“

Ale už z četby Pavlových listů vidíme, že to až tak jednoduché nebylo.

Už proto, že není autorita jako autorita. Jsou přeci lidé, kteří v duchovní práci v církvi jsou výborní, středně kvalitní anebo úplně špatní. Všem máme stejně se podřizovat? Za všech okolností?

A co v oblasti tělesné, politické moci? Tam je to minimálně stejně problematické. Jsou lidé, kteří jsou kvalitními vládci a vůdci, ale většinou – přiznejme si to – žádná sláva. A co přímo tyrani?

Dovolím si moji vlastní zkušenost: Mnohokrát jsem viděl, že lidé, kteří nikoho nikdy neposlouchali v církvi, když založili svoje vlastní společenství, najednou se stali velice kvalitními malými tyrany. A tak lidé, kteří odmítli všechny možné autority všechny starší sboru, dali všem členům sboru podepsat členskou přihlášku, že se každý člen sboru musí podřídit sborovým autoritám. Byl u mne jednou na návštěvě doma Michal Hydzik předseda

letničních v Polsku. Bylo to před léty. A říkal, že v církvi měli člověka, který se bouřil proti vedení sboru a vyčítal jim autoritářské vedení. Poté ze sboru odešel. A u sebe v novém sboru zavedl takový teror, že ten byl s původním sborem nesouměřitelný. Vyprávěl také o tom, že lidé takového člověka bez zaváhání následovali. Následovali ho a poslouchali, když si uzurpoval peníze. Pak se proválily jeho sexuální prohřešky, začal totiž žít se svou členkou sboru, i když měl svoji rodinu. Lidé – sice ne všichni - zůstali. Učení o autoritách v praxi?

Viděl jsem mnohá rozdělení ve sborech. Všechna byla dle mého po-
přáním biblického učení o autoritách.

Jak vypadá biblické učení o autoritách?

Podívejme se nejdříve na „naše“ pastorální epištoly.

Světské autority.

Začněme světskými autoritami. Začněme politikou.

Máme se dle našich pastorálních epištol světským autoritám podřizovat. Máme se také za ně modlit. Pro podporu tohoto tvrzení najdeme snad desítky dalších textů v Bibli.

Ale vždy a všech okolností?

Duchovní, církevní a sborové autority.

Těm se máme také podřizovat a také za ně modlit.

Jsou nám dáni jako dar. Služebnosti a dary v církvi jsou Boží vůlí pro nás. Obecně máme být bez výhrad podřízeni. Mají za nás odpovědnost.

Ale vždy, za všech okolností?

Proletíme z tohoto hlediska „naše“ pastorální epištoly:

- 1Tm 1,1 poukaz na apoštolskou autoritu
- 1Tm 1,6-7 odmítnutí bludařů
- 1Tm 1,19-20 bludaři pohrdli vírou a dobrým svědomím,
Bludaři pojmenováni (Hymenaios a Alexander)
Bludaři vydáni satanu
- 1Tm 3,1- 7 požadavky na biskupy
- 1Tm 3,8-13 požadavky na jáhny (diakony)
- 1Tm 4,12-15 Timoteus má být respektován přes svůj mladý věk
- 1Tm 5,17-22 zásady jednání se staršími sboru (presbytery)
- 1Tm 6,1-2 poddanost a podřízenost otroků svým pánům
- 1Tm 6,2-4 autorita Timoteova
- 1Tm 6,20-21 odmítnutí gnostiků
- 2Tm 1,1 poukaz na apoštolskou autoritu
- 2Tm 1,11 poukaz na svoje apoštolské pověření

2Tm 1,15	odchod lidí, kteří se apoštolu Pavlovi nepodřídili: Fygelos a Hermogenés
2Tm 2,17	bludařské učení Hymenaia a Filéta
2Tm 3,8	nepodřízenost egyptských kouzelníků Jannése a Jambrése Mojžíšovi Podobně jako falešní učitelé Pavlovy doby
2Tm 4 9	odchod Démase do světa a dalších jinam
2Tm 4,14	kovář Alexander (stejný bludař jako v 1.T?)
Tt 1,1	poukaz na apoštolskou autoritu
Tt 1,5	ustanovení starších v církvích na Krétě
Tt 1,5-9	požadavky na biskupy (starší a presbytery) a autorita (usvědčování odpůrců)
Tt 1,10-16	poukaz na bludaře
Tt 3,10	odmítnutí sektářů (těch, kteří vytvářejí ve sborech rozdělení?)
Fm 1,1	chybí poukaz na apoštolskou autoritu, kterou nechce tentokrát uplatnit (ta se na tuto oblast nevztahuje?) (8.verš: „Ačkoli bych ti v Kristu mohl směle nařídít, co máš dělat...“) (21. verš: „Píšu ti v důvěře v tvoji poslušnost...“)

Ale hned a začátku Nového zákona, dějin církve je problematický „paragraf“. Dovolím se zeptat: Co je tím „ale“? Co je tím paragrafem? Občas se jí říká: *Klauzula Petri*. Snad by se dalo říct jinak, česky: Petrova výhrada.

„Více je třeba poslouchat Boha než lidi.“

(Skutky 4, 19 – 20)

Tehdy jak političtí, tak církevní představitelé zakázali kázat Ježíše, ale Petr řekl: „Ne! My se nepodřídíme.“

Třeba Ausburské vyznání řeší otázku autority na mnoha stránkách. Na začátku jsou krátká vyznání. Krátké paragrafy. Ale postupně, hlavně když se vypočítávají zlořády římské církve, články jsou stále delší a delší. A poslední 28. je opravdu nejobsáhlejší. Ten se týká církevní moci. Jednak opakuje Lutherovu zásadu o nesměšování církevní a světské moci a jednak řeší problém koho je třeba poslouchat. Podřizovat se.

Takže Augsburgské vyznání zahrnuje anabaptisty, kteří se odmítli podřídít. A to, jak světské moci, tak duchovní správě. Augustana odmítá anabaptisty na pěti místech. Ale pozor: Petrovu výhradu cituje v tom krátkém textu dvakrát! Ve vztahu k vlastnímu nesmlouvavému postoji. Takže odmítá odmí-

tače autorit, ale sama se odmítá bez výhrad, absolutně podřídít. Odmítá se podřídít papeži a biskupům s ohledem na Písmo a na svědomí, a přitom cituje apoštola Petra.

Takže asi tady není jednoduché a navždy platné řešení.

Dějiny církve nás učí, že to nefunguje automaticky ani z jedné ani z druhé strany. „Musíte se podřídít bez výhrad“ slyšíme z jedné strany a „Poslouchám jen Ducha svatého“ z druhé strany.

Oba mezní přístupy jsou ale nejspíš nesprávné.

V oblasti světské správy je sice tady stále slovo Pavlovo o naší podřízenosti světské moci, ale to neznamená, že panovníkům dáme bílko šek, že je budeme poslouchat ať dělají, co dělají.

Odmítání státu v té ryzí formě zastávali v šestnáctém století anabaptisté, kteří zvolili útěk od světa. Veškerý podíl na světské správě odmítli. Uchýlili se do vlastních komunit. Habáni, hutterité, mennonité a další skupiny žili v oddělení. Na území Moravy takových komunit fungovalo snad na několik desítek.

Reformace toto odmítla.

Reformátoři neomítali světské zřízení, ale i to považovali za část Božího plánu s člověkem.

Dovolím si odcitovat 16. článek Augsburgského vyznání:

„O občanských věcech se učí, že řádně zřízena občanská správa je dobré dílo Boží.“

V oblasti duchovní byla podřízenost také zpochybňována. Proto také Augustana v čtrnáctém článku O řádu církve uvádí: „O řádu církve se učí, že v církvi nikdo nemá veřejně učit nebo vysluhovat svátosti, pokud k tomu nebyl řádně povolán.“

Takže zdá se, že je vše jasné:

Podřízenost jak v jedné, tak v druhé oblasti. Ale fungovalo to?

Ještě se k tomu vrátíme.

Celou tuto oblast, která definovala tyto dvě oblasti autority byly nazvány dva regimenty. Učení, které se tímto zabývalo bylo nazváno učením o dvou regimentech anebo o dvou mečích.

Obrazně řečeno: Bůh má ve svých rukou dva meče:

V pravé je meč duchovní a v druhé meč světské správy.

První meč, meč v pravé Boží ruce je duchovní moc. Je to moc Písma, zákona a milosti, moc svátosti. Moc v církvi.

Druhý meč je moc ve světě. Světská moc není něco, co by mělo být dá-belské. Je to také v Boží gesci. Hospodinovi se nic, co je na světě nevymyká z kompetence. Státní správa je také projevem Jeho vůle.

Co máme dělat my křesťané ve vztahu k politikům? Zcela určitě se modlit. Nabádá nás k tomu i náš text pastorálních Pavlových epištol. Ale jak?

Luther krásně popisuje jakým způsobem:

„Jistá vdova se s velikou nábožností modlila za svého tyrana, aby ho Bůh ráčil obdařit dlouhým životem. Tyran to slyší a diví se, jelikož sám ví, že jí učinil mnoho zlého. Taková modlitba je velice neobvyklá, jelikož zpravidla takto nevypadá modlitba za tyrany. On se ji tedy otázal, proč se za něho modlila takovým způsobem? Ona mu na to odpověděla: „V době, kdy žil tvůj dědeček, měla jsem deset krav. On mi vzal dvě. Tehdy jsem se modlila, aby zemřel a aby tvůj otec byl pánem. Když se toto stalo, tvůj otec mi sebral další tři krávy. Znovu jsem se modlila, aby zemřel a abys ty stal se vládcem. Teď ty jsi mi sebral čtyři krávy, a tak se modlím za tebe. Bojím se totiž, že ten, kdo přijde po tobě, zabaví mi poslední krávu, a s ní celý můj majetek.“

„Vyměnit vrchnost a polepsit vrchnost to jsou dvě odlišné věci, tak vzdálené od sebe jak nebo a země. Výměna může nastat rychle, náprava může být nepříjemná a nebezpečná.“ (nepůsobí to jako výstraha před přílišnými očekáváními v souvislosti s blížícími se volbami u nás?) „Proč? Protože to nezáleží na naší vůli ani na našem majetku, ale pouze na vůli a ruce Boží.“

Co máme dělat? Kromě modlitby ...mám vstoupit do politiky, kandidovat?

„Jestliže tedy vidíš, že se nedostává kata, biřice, soudce, pána nebo knížete a ty sám jsi k tomu schopný, máš se nabídnout a ucházet se o to, aby potřebná moc neupadla v opovržení, nestala se bezvýraznou nebo nezanikla.“ (O světské vrchnosti, v jaké míře je třeba jí být poslušný 1523)

Jak vnímal politiku Luther?

Je několik zdrojových textů, které tento problém řeší. Jednou ze základních prací na toto téma je spis „O světské vrchnosti, v jaké míře máme jí být poslušní“ (1523). V něm Reformátor rozpracoval tzv. učení o dvou regimentech anebo o dvou říších. A znovu poněkolkáté zjišťuji, jak je Lutherovo pojetí nadčasové, jedinečné, jednoduše vysvětlené a ...velice odlišné od postoje římské církve i ostatních proudů reformace (viz. Politické myšlení evropské reformace, Martin Wernisch, 2011). Absolutně zjednodušeně: Husitství, zwingliánství a novokřtěnecké skupiny měly ambici zavést Boží králov-

ství do světských struktur. Třeba i násilím. Z druhé strany římské katolictví se snažilo mít vliv na politické dění. (Tady se musím omluvit za velké zjednodušení. Probrat jednotlivé reformační proudy z tohoto hlediska by bylo nebyvale zajímavé. Ale třeba ne úplně pro všechny.)

Luther postupoval zcela odlišně:

Učení o dvou regimentech říká že existuje dvojí oblast a způsob Boží vlády. První (ta důležitější) je duchovní, kde vládne Boží Slovo. Druhý je světský, který udržuje svět v pořádku. Brání před chaosem. A teď to vskutku revoluční: Tyto regimenty tyto říše se nemají navzájem mísit. Takže ani církve se nemá snažit získat světskou moc. Ale ani světský regiment nesmí zasahovat do svědomí. „*Pokud mi budete nařizovat, čemu mám věřit nebo jaké knihy číst, takovým příkazům nechci být poslušný.*“ A říká tvrdá a nekompromisní slova: „*Říkám ti tedy, pokud by ses jim nepostavil proti a dovolil jim vkročit do té oblasti, by ti vzali víru a knihy, vskutku zapřel ses Boha.*“ Takže zákazy, abych nechodil poslouchat Boží slovo a nečetl určité knihy „světskému regimentu“ prostě nepřísluší. A tyto zákazy nejenže nemáme, ba ani nesmíme poslouchat. Máme se jim vzepřít. Luther vztahuje příkazy o poslušnosti světským autoritám (třeba ty z Listu Římanům 13. kapitoly) pouze a jenom na oblast světského panování. Tady si dovolím malou poznámku: toto učení ve své výše popsané ryzí podobě, kterou Luther publikoval v tomto díle, v praxi nikdy takto nefungovalo. Celé dějiny církve (včetně protestantství a luterství) i naše žhavá současnost jsou poznamenány napětím mezi snahami oddělit a vymezit tyto „regimenty“ a z druhé strany spolupracovat a vzájemně kooperovat.

Malá exkurze do nepřilíh vzdálené historie:

Pastor Wladislav Santarius (na nějaké akci pro mladé) exegeticky uchopil text o vyjití z Egypta objevným, teologicky i osobně odvážným způsobem. Prohlásil, že Mojžíšovo „Ne!“ obhledně faraónovy nabídky, že pustí lid bez dětí, že děti zůstanou v Egyptě platí i pro církve. Tento text (Exodus 10,8-11) vztáhl na práci s mladými lidmi v církvi a řekl: „My mládež nenecháme!“, nedáme komunistům a státnímu ateizmu. A je třeba říct, že to nebylo jenom exegeticky překvapivé a nekompromisní, ale bylo to také velice luterské. Prohlášení „půjdeme se svou mládeží“, bylo přihlášením se k luterskému učení o dvou říších. Dalo by se říci, že mnohé z toho, co vnímáme jako automatické v naší církvi (třeba včetně letošního XcamPu, BŠP a dalších aktivit: práce s mládeží apod.) je výsledkem praktického uplatňování luterského učení o dvou regimentech. Byli jsme vyučováni, že císařské patří císaři a na boží

nám „císař“ nemá právo sahat. Anebo lépe: „Císařovým“ příkazem se nebudeme řídit, ...případně ho nějak hezky obejdeme.

Učení Luthera o dvou regimentech bylo samozřejmě vystaveno kritice – jedním z jeho nejzávažnějších zpochybnění byl proud spiritualismu, který se v duchovní oblasti vyznačoval zpochybňováním *verbum externum*¹ a v sociální oblasti odmítáním poslušnosti světské vrchnosti.²

Co z toho všeho vyplývá?

Jaké konkrétní důsledky má biblicky a vyznavačsky odvážná četba pastorálních epištol apoštola Pavla pro naše křesťanství jak v církvi a ve světě?

- Světský regiment je Boží dobrá vůle pro nás
- Světský regiment má daleko do dokonalosti
- Můžeme se stát i my součástí tohoto světského regimentu (volby, správa věci veřejných)
- Za světský regiment se máme modlit
- Jsou situace, kdy i tento světský regiment máme právo i povinnost neuposlechnout. Uplatnit Petrovu výhradu s ohledem na Písmo i svědomí
- Duchovní regiment je Boží vůle pro nás
- I duchovní regiment, i církev má daleko do dokonalosti
- Přesto bez pořádku a kázně není církev
- Máme se za duchovní regiment modlit
- Jsou situace, kdy i v církvi můžeme uplatnit výhradu apoštola Petra: Více je třeba poslouchat Boha než vás.

Biblická škola pracovníků, 2019-2020, www.ks-sch.cz

Určeno pro vnitřní potřebu Křesťanského společenství, z. s., při SCEAV

¹ Rozdíl mezi *verbum externum* a *verbum internum* spočívá v tom, že *verbum internum* označuje Boží slovo zjevené pisateli, kdežto *verbum externum* je Boží slovo následně vyjádřené pisatelem. *Verbum internum* je tedy v tomto smyslu základní a *verbum externum* pomocné či odvozené.

BELT, H. The Authority of Scripture in Reformed Theology: Truth and Trust, s. 143.

² VOKOUN, Jaroslav. Luther – finále středověké zbožnosti, s. 122-136.

Křesťanské
společenství, z.s

BIBLICKÁ
ŠKOLA
PRACOVNÍKŮ

Jan Amos Komenský

Mgr. Stanislav Kaczmarczyk
BŠP, 9. 11. 2019

[odkaz na videozáznam](#)

Dětství

Jan Amos Komenský se narodil **28. března 1592**. Byl nejmladší z pěti dětí Martina Komenského a jeho ženy Anny. Na otázku, kde se narodil, jednoznačná odpověď neexistuje. Některé materiály mluví pro **Uherský Brod**, jiné pro **Nivnici**. Po smrti rodičů, kteří zemřeli krátce po sobě v Uherském Brodě roku 1604, se dvanáctiletého sirotka ujala **otcova sestra Zuzana Nohálová ze Strážnice**. V roce **1605** navštěvoval Komenský **strážnickou bratrskou školu**. Když Strážnici vypálila vojska Štěpána Bočkaje, mladý Komenský ztratil nejen druhý domov, ale i část zděděného majetku na předměstí v Uherském Brodě, které bylo v této době rovněž vojsky zničeno. Po těchto událostech odešel **ke svým poručíkům** Kozákovi a Urbanu Mravencovi do Nivnice.

Studium

V roce 1608 byl poslán (v 16 letech) na bratrskou školu v **Přerově**, kterou podporoval politický ochránce Jednoty **Karel starší ze Žerotína**. Zde získal Jan především **znalost latiny**. Díky svým studijním úspěchům, které mu získaly přízeň biskupa Jana Láneckého i samého Žerotína, byl vyslán do německé reformované akademie v **Herbornu** (1611–1613) a na univerzitu v **Heidelberku** (1613–1614).

Působení v Přerově

Po ukončení studia stal se představeným přerovské školy. Komenský si uvědomoval špatný stav školství, a proto svou činnost zaměřil na jeho zlepšení. Krátce po návratu na Moravu byl **ordinován na kněze** v roce 1616.

Působení ve Fulneku

České **stavovské povstání**, vyvolané odporem proti rostoucímu habsburskému tlaku, bylo zahájeno 23. května 1618 pražskou defenestrací; otevřelo cestu k dosud největší evropské válce, která trvala 30 let a pro český národ měla tragické důsledky. Na jejím počátku žil Jan Amos Komenský **ve Fulneku**, kde byl **rektorem bratrského sboru a učitelem místní školy a kde také založil rodinu**. Svoji ženu **Magdalenu Vizovskou** si přivedl z Přerova.

Politický vývoj vyvrcholil v roce 1620 porážkou českých stavů na Bílé hoře.

Brzy po bělohorské bitvě vtrhli do Fulneku císařští Španělé. Zpustošili město a s ním i budovu bratrského sboru a školy.

Skrývání na Moravě

Komenský se pak až do konce roku 1621 skrýval v **Oderských vrších** a pak v roce 1622 na žerotínském panství. Počátkem roku 1622 jej postihla osobní tragédie. **Zemřela mu manželka Magdalena** i se dvěma syny, asi na následek epidemie.

Skrývání ve východních Čechách

Komenský, skrývající se na různých místech severní Moravy, našel konečné útočiště na panství **Karla ze Žerotína**, v jeho rodišti ve východních Čechách v **Brandýse nad Orlicí**. V roce 1623 se rovněž dozvěděl o pohromách ve Fulneku, při kterých **byla jeho knihovna veřejně spálena** na fulneckém náměstí. V této době napsal knihu „**Labyrint světa a ráj srdce**“.

K překonání určité psychické krize přispěl i Komenského sňatek s Marií Dorotou Cyrillovou v roce 1624. S ní žil 24 let. **Měli čtyři děti: Dorotu, Alžbětu, Zuzanu a Daniele**. Komenský se **v této době dostal do popředí Jednoty bratrské**. V jejích službách vykonal v letech 1625–1626 důležité cesty, až do polského **Lešna**, do útočiště Jednoty již od dob první perzekuce v roce 1547.

Působení v exilu - LEŠNO

Protireformace a pronásledování nekatolíků sílilo. Císař Ferdinand II. Habsburský zvláštním patentem z 31. července 1627 **nařídil** nekatolickým stavům se buď **vyprodat a vystěhovat do šesti měsíců ze země**, nebo přestoupit ke katolictví. Proto **Komenský se svou rodinou opustil vlast a společně s dalšími odešel do Lešna**.

Odchodem Komenského do vyhnanství se uzavřelo jedno významné období v jeho životě. Komenský **strávil v Lešně** během tří dlouhodobých pobytů **celkem 19 let života**. Jeho první pobyt v letech 1628–1641 byl dobou jeho **velkého tvůrčího díla**. Komenský zde **začal vyučovat na vyšší bratrské škole**. Svoje úsilí soustředil na **přípravu učebnic** a jazykovědné

studie. Byl mu svěřen úřad **rektora** gymnázia. **V roce 1632 se stal biskupem Jednoty bratrské a zároveň sekretářem.** Rozvíjel také bohatou korespondenci se vzdělanými lidmi, kteří měli podobné snahy.

Londýn

Komenský přijal nabídku, aby načas **pracoval v Anglii** a pomohl uskutečnit plány v rámci reforem školství a vědy. Do Londýna přijel koncem září roku 1641. Komenský zde našel vlivné přátele a možnost uskutečnit své plány se státní pomocí. Avšak občanská válka v Anglii roku 1642 zabránila v provedení zamýšlených reforem. Plodem anglického pobytu bylo vynikající dílo **Via lucis** (Cesta světla). V této době se o Komenského práci začaly zajímat osobnosti jako sedmihradský **knížecí rod Rákócziů**, a dokonce i **Američané**, kteří budovali za mořem své první školy.

Amsterdam, Stockholm

Komenský z mnoha pozvání přijal nakonec nabídku **Švédů**, aby pro jejich zemi navrhl reformu školství. Na doporučení Švédů se usídlil v městě **Elbląg**. Zde pracoval s několika pomocníky na učebnicích pro školy. Když odevzdával ve Švédsku vypracované učebnice, využil této příležitosti k tomu, aby osobně požádal kancléře a královnu Kristinu o podporu pro svůj národ a církve.

Lešno

Rok 1648 byl pro Komenského **rokem těžkých zklamání**. **Vestfálský mír** udělal definitivní **konec jeho politickým nadějím**. V zármutku napsal nevelký spisek „**Kšaft umírající Jednoty bratrské.**“ Je to závěť milované matky Jednoty bratrské. **V srpnu 1648** mu **zemřela druhá manželka**. 1649 se Komenský **oženil s Janou Gajusovou**. Světlem v životě Jana Amose byl šťastný sňatek dcery Alžběty Komenské, která si **vzala jeho nejlepšího spolupracovníka Petra Figula Jablonského**.

Sedmihradsko

Novou nadějí se Komenskému stalo Sedmihradsko (1650–1654) (v dnešním Rumunsku), kam odešel z Lešna v roce 1650 na pozvání **kníže-cího rodu Rákócziů**. Komenský využil cesty do Sedmihradska a **navštívil**

četné bratrské sbory na Slovensku. Navštívil tyto bratrské osady a obce: Skalice, Trnava, Púchov, Lednice, Levoča, Prešov. Komenský přijal nabídku **Zikmunda Rákócziho**, aby **zreformoval sedmihradské školství**, především gymnázium.

Lešno – vypáleno

V roce 1655 nový švédský král Karel X. Gustav úspěšně zahájil tažení proti katolickému Polsku. Také Komenský přivítal švédská vítězství příležitostným spisem „**Chvalořeč na Karla Gustava**“. Čeští exulanti a protestantská menšina byli za tento přístup prohlašováni katolickou veřejností za zrádce. Především **Lešno, útočiště nekatolíků, jim bylo trnem v oku**, zvláště když Švédové utrpěli v Polsku první porážky a začali ustupovat. Výsledkem tohoto nepřátelství bylo pak i vypálení Lešna v roce 1656 a tím i zničení centra Jednoty bratrské v Polsku. Komenský zachránil sotva svůj život a životy členů své rodiny. Co však bylo pro něj velmi bolestné, že při požáru Lešna přišel kromě majetku i o své rukopisy.

Amsterdam

Po zkáze Lešna musel Jan Amos hledat nové útočiště. Komenský přijal pozvání Vavřince de Geera do Amsterdamu v Nizozemí, které se mu stalo posledním domovem (1656–1670). Od roku 1656 získal Komenský z rozhodnutí městské rady pravidelný příjem a dotace na dokončení didaktických spisů. O rok později věnoval amsterdamským konšelům nové vydání **Schola ludus** (Škola jako hra). Komenský rovněž nepřestával pracovat na svém nejrozsáhlejší díle, které nazval **Obecná porada o nápravě věcí lidských**. Krátce před svou smrtí zapřisahal svého syna Daniela a přítele Kristiana Vladislava Nigrina, aby dílo dokončili a vydali.

Významným momentem v životě Komenského byla i informace od přátel z Anglie, že v roce 1662 vznikla Královská učená společnost. O společnosti, která by řídila výchovu a vzdělání, se zmiňoval již v díle *Via lucis – (Cesta světla)*. Komenský celý život usiloval o to, aby každý člověk mohl mít vzdělání. V Amsterdamu byla vytištěna významná kniha „**Opera didactica omnia**“ – **Veškerá didaktická díla**. Je to jedno z nejslavnějších pedagogických děl. Komenský vydal také **Kancionál**, do kterého zařadil i přes 30 svých písní.

Komenský se musel na sklonku života vyrovnat i **se smrtí svého zetě Petra Figula**, který po sobě zanechal vdovu a pět nezaopatřených dětí, na které se soustředila Komenského starost. Poslední knihou, kterou Komenský napsal, je „**Unum necessarium**“ – „**Jedno potřebné**“. Co je potřebné? *-Hledat Boha, chodit s Ním, naslouchat Jeho hlasu v Písmu. Jen v Jeho blízkosti může křesťan šťastně žít a také šťastně zemřít. Již vidím nebeskou vlast, k jejímž prahům mne dovedl můj Vůdce, mé Světlo, můj Kristus.* **Pak zemřel** uprostřed práce na nedokončeném díle **ve věku 78 let dne 15. listopadu 1670**. Byl pohřben 22. listopadu v Naardenu v kostelíku náležejícímu valonské církevní obci.

Citáty

„Věřím i já Bohu, že po přejití vichřic hněvu, hříchy našimi na hlavy naše uvedeného, vláda věci tvých k tobě se navrátí, ó lide český.“ Kšaft Jednoty bratrské

„Živ buď, národe, posvěcený Bohu, neumírej!“ Kšaft Jednoty bratrské

„Na tebe národe český a moravský, vlasti milá, zapomenouti také nemohu při svém již dokonalém s tebou se loučení; ...**odkazuji tobě za dědictví knihu Boží, Bibli svatou**, kterou synové moji z původních jazyků do češtiny s pilností velikou uvedli... **Přijmiž to tedy za svůj vlastní klenot, vlasti milá, a uživej toho k slávě Boží a svému v dobrém vzdělání**... A ač knihy této Boží exempláře popálili nepřátele, ...i tobě kniha tato Boží dochována bude, důvěřuj a nepochybuj.“ Kšaft Jednoty bratrské

„**Tato svatá kniha – Bible – musí být ve školách alfou i omegou, aby všichni křesťanští mládenci, podle příkladu Timotea od dětství znali Písma svatá a slovem víry vykrmení, byli moudří ke spasení**““. Didaktika 160

„Zbožnost je ochotné, libé, ustavičné obracení našeho srdce k Bohu. To se děje myslí, vůlí a skutkem““. Didaktika 159

„Celé náboženství je pak v tom, abychom vždycky věřili Bohu, když nám zjevuje, co se mu líbí, poslouchali ho, když nařizuje, a důvěřovali mu,

když přislubuje, a to všude a ve všem a beze všeho otálení". Unum Necessarium 102

„Zda-li je nějaký lék? **To jedno nezbytné – vrátit se ke Kristu**. To znamená vnímat a sledovat stopy jediného vůdce Krista a nebrat na vědomí stopy všech ostatních tak dlouho, dokud všichni nedosáhneme jednoty víry atd. (Ef 4,13 atd.) Tak jako nebeský Učitel založil všechno své učení na Písmu, aby každý z nás opustil své zvláštní vyznání a spokojil se se společným zjeveným Slovem Božím, **držel se Bible a zvolal: Věřím všemu, cokoliv Bůh v této knize zjevuje, poslušně udělám, cokoliv přikazuje, a doufám ve všechno, co slibuje**". Unum Necessarium 150

„Podle Božího úmyslu měl být tento svět, do něhož jsme svým narozením posíláni, Boží školou plnou světla, Božím chrámem plným zbožnosti, Božím královstvím plným řádu a spravedlnosti“. 84

„**Konečně pak nemůžeme hledat pravé základy pravdy jinde než v Bohu a v tom, co od Boha pochází. Vždyť jedině Bůh myslí, mluví a koná tak, že to nikdo nedokáže lépe, a proto brát si za vzor pouze jeho myšlenky, výroky a skutky, to je ta nejspolehlivější cesta**". 209

Křesťanské
společenství, z.s

BIBLICKÁ
ŠKOLA
PRACOVNÍKŮ

Historie Jednoty bratrské

Mgr. Stanislav Kaczmarczyk
BŠP, 9. 11. 2019

I. Jednota bratrská - do Třicetileté války.

Jednota bratrská (latinsky **Unitas Fratrum**) je jedna z protestantských církví.

Kořeny Jednoty bratrské sahají do poloviny 15. století. Jejich úsilí bylo zaměřeno k udržení nezákladnějších požadavků husitství. V církvi přetrvávaly skupiny lidí usilující o opravdový křesťanský život.

Petr Chelčický. Skupina jeho posluchačů, vedená Bratrem Řehořem, byla ve svém hledání posílena a utvrzena jeho učením. Na podzim roku 1457 odešli první z Prahy, aby se usadili v Kunvaldě u Žamberka. Povolení usadit se tam dostali od Jiřího z Poděbrad. Zde chtěli první Bratří uvádět v život svou představu o pravém křesťanství, podle slova Božího. Vůdcem vznikající Jednoty byl Bratr Řehoř.

První vlna pronásledování proběhla v letech 1460-61, kdy Jiří z Poděbrad aspiroval na římského krále a chtěl ukázat, že ve své zemi netrpí kacíře. Toto první pronásledování nebylo dlouhé. V roce **1464** vydali Základ svých řádů a svého učení.

Mravní bída kněžského stavu vedla Bratry k rozhodnutí pro vlastní volbu kněží. Roku 1467 na synodu ve Lhotce u Rychnova zvolili první tři vlastní kněze. Jednota tím vzbudila proti sobě novou ostřejší vlnu nepřátelství, která se projevila v následujícím roce dalším pronásledováním, tentokrát tvrdším, trvajícím až do r.1471. (4 roky pronásledování).

Za vlády Ladislava Jagellonského Jednota prožívala klidnější časy. Její sbory rostly hlavně přílivem lidí, kteří hledali horlivější zbožnost, čisté učení a apoštolské řády. Roku 1480 přišla do Čech větší skupina německých valdenských, která se připojila k Jednotě a vytvořila na Fulnecku její německou větev.

Lukáš Pražský – v polovině 90. let přišel s novou orientací. On se stal na dalších 30 let vůdcem Jednoty. Za Lukáše byly přepracovány řády života v Jednotě, týkající se sborů, kněží, výchovy, bohoslužeb i jednotlivých stavů a povolání členů církve. Ve věcech věrouky položil Lukáš základ, kterého se Jednota přidržela po celou dobu své existence.

Roku 1508 s novou silou propuklo nepřátelství vůči Jednotě, když byl vydán **Svatojakubský mandát**. Tímto královským výnosem byla **Jednota postavena mimo zákon, měla být zrušena a potlačena**. Mandát se stal pro Jednotu stálou hrozbou na celých dalších 100 let.

V roce 1517 začala v Německu reformace Lutherova s níž Bratří navázali styky. Pod luterským vlivem pozměnila Jednota znovu své stanovisko k otázkám veřejné správy, umožnila urozeným, aby se mohli stávat členy Jednoty. **Roku 1535 předložili Bratří, po vzoru luterství, svou konfesi králi – Ferdinandu I.** Tato konfese se stala důležitým činitelem ve styku s evropskou reformací a **pomohla Jednotě získat veřejné uznání od M. Luthera**.

V té době stál již v čele Jednoty B. Jan Augusta, jehož úsilí směřovalo k vytvoření silné reformační církve v Čechách.

Účast bratrské šlechty na nešťastné válce **Šmalkaldské (1547)** se **stala záminkou ke krutému pronásledování Jednoty v celých Čechách**. Byla zničena řada sborů, Bratří vypořádáni ze všech královských měst a **množství se jich vystěhovalo ze země do Polska a Pruska**. Pak byl i sám Augusta dopaden (1548) a **na 16 let uvězněn**.

Těžiště práce Jednoty se přesunulo na Moravu.

Jan Blahoslav, „otec a vůdce lidu Páně v Jednotě“, vykonal pozoruhodné dílo; zasloužil se o rozvoj **bratrského písemnictví a knihtisku**

a položil základ překladu Bible z původních jazyků – Kralické šestidílký. Její součástí je Blahoslavův překlad Nového zákona. Literární a publikační činnost Jednoty, vyvrcholila tímto dílem (1579-1594), které se stalo **duchovním i kulturním pokladem národa na staletí**.

Bible šesti dílů měla také rozsáhlý výkladový a poznámkový text. **V roce 1613 byla vydána Bible bez výkladových poznámek**. Sloužila národu skoro 400 let.

V poslední čtvrtině 16. století prožívala Jednota klidnější časy. Vynikajícími **představiteli** Jednoty na poli diplomacie se stali páni **Václav Budovec** v Čechách a **Karel starší ze Žerotína** na Moravě. **Roku 1609** byl císař konečně donucen **vydat majestát**, jímž byla **evangelikům v Čechách a na Moravě zaručena náboženská svoboda**. **Jednota**

získala, poprvé za dobu své existence, zákonem **zaručenou svobodu**, která však netrvala dlouho.

Zesílení katolického tlaku po nástupu nového panovníka **Ferdinanda II.**, a následující **porážka stavovského povstání na Bílé hoře (1620)** vedly k **popravám vůdců povstání, konfiskacím nekatolických majetků, zákazu všech nekatolických církví a ke kruté rekatolizaci českých zemí.**

Roky 1627-28, kdy vstoupilo v platnost obnovené zemské zřízení, znamenaly **konec Jednoty bratrské ve vlasti** a mohutnou vlnu **emigrace** do různých evropských zemí.

J. A. Komenský se stal **představitelem a vůdcem Jednoty ve vyhnanství a posledním biskupem české Jednoty bratrské.** Pečoval o rozptýlené skupinky Bratří, obstarával pro ně pomoc za **Třicetileté války i potom, co válka skončila.** Pak pomínula naděje na možnost návratu.

II. Obnovená Jednota.

Zatím co roztroušené hloučky české Jednoty v exilu pomalu dožívaly, zůstávalo ve vlasti stále ještě **dost tajných Bratří**, kteří se navzdory pronásledování scházeli a vzájemně se posilovali ve víře. Velkou pomoc tomuto „skrytému semeni“ přineslo **hnutí pietistické**, jehož vlivem byli do našich zemí od konce 17. století vysíláni ze zahraničí **kazatelé a kolportéři evangelického tisku.** Bratrské tradice se udržely zvláště v místech, kdy kdysi působil J. A. Komenský – na Fulnecku a Suchdolsku.

V roce 1709 bylo dáno **povolení k vybudování evangelického kostela v TĚŠÍNĚ**, což bylo pro nekatolíky ze severní Moravy další posilou. Docházeli sem tajně i z velikých vzdáleností. Od roku 1717 udržoval s bratrskými rodinami v tomto kraji kontakt

Kristián David, rodák ze Ženklaavy, který se pod vlivem pietismu stal **jedním z cestujících kazatelů.** Pod jeho vedením se řada rodin rozhodla opustit tajně vlast a odejít na panství Zinzendorfa, kde jim Kristián David zajistil přijetí.

Na jaře roku **1722** přišla první skupina **na panství hraběte Mikuláše Ludvíka Zinzendorfa, kde si založila osadu Ochranov (Herrnhut)**. Malá obec se rychle rozrůstala příchodem nových přistěhovalců z Moravy. Hrabě Zinzendorf chtěl z Ochranova vytvořit, zcela v duchu pietistického ideálu, vzorné křesťanské společenství v rámci luterské církve. Moravští přistěhovalci však dávali jasně najevo, že chtějí setrvat při víře svých otců. V důsledku tohoto napětí, docházelo v prvních letech k věroučným sporům. **Zásluhou Zinzendorfovou bylo v roce 1727 dosaženo dohody a smíření různých směrů. Vzájemná láska a bratrství všech v Kristu byly stvrzeny 13. srpna společnou požehnanou Večeří Páně. Proto pokládá Jednota bratrská 13. srpen 1727 za den svého obnovení . Obnovená Jednota byla zpočátku společenstvím laickým. Práce Jednoty se rozrůstala, rostla i potřeba vlastních ordinovaných pracovníků, hlavně v nových oblastech a pro misii mezi pohany, která započala roku 1732.**

Bratří navázali styk s **Danielem Arnoštem Jablonským, vnukem Komenského** a nejstarším biskupem polské větve Jednoty bratrské, který sloužil v Berlíně. **Jablonský uznával ochranovské za pravé potomky české Jednoty a roku 1735 ordinoval moravského vystěhovalce Davida Nitschmanna za prvního biskupa obnovené Jednoty bratrské. O dva roky později ordinoval i hraběte Zinzendorfa.**

Jednota se neustále rozrůstala misijní prací a v polovině 18. století měla vedle sborů a osad v Německu, Holandsku, Dánsku, Anglii a Americe i misijní dílo na Západomořských ostrovech, v Grónsku a v Jižní Americe. **Misijní rozmach Jednoty** provázela intenzivní práce sociální a vzdělávací, zakládání a udržování škol, nemocnic a sociálních ústavů na mnoha místech. **Ochranov se tak stal v krátké době střediskem rozsáhlé práce. Zinzendorf zůstal až do své smrti (1760) vedoucí osobností Jednoty.**

V polovině 19. století došlo ke změně. **Synod roku 1857 rozdělil práci v Jednotě do čtyř zcela samostatných celků. Byly to dvě provincie americké, britská a německá. Společným nejvyšším orgánem církve se stal Generální synod, který se scházel vždy po deseti letech...** Teprve **roku 1957** byla vytvořena **pátá samostatná provincie (Československá)** a v dalších letech se rychle **osamostatňovaly další misijní oblasti, čímž vzrostl počet provincií Jednoty až na 19 – devatenáct.** Synod

Jednoty zůstal nejvyšším orgánem církve dodnes, schází se každých sedm let.

Jednota bratrská zůstává mezi světovými protestantskými církvemi jednou z nejmenších co do počtu, její sbory se však dnes nacházejí od Aljašky po Tibet a od Labradoru po Jižní Afriku na čtyřech kontinentech naší Země.

III. Obnovená Jednota v Čechách a na Moravě

Teprve **císařský patent z roku 1861** dal dosud tolerovaným evangelíkům větší svobodu a zároveň otevřel možnost spolupráce. **Roku 1869 zasedal v Ochranově generální synod Jednoty bratrské** a projednával i podrobnou zprávu o českém díle. Z řad synodálů vzešel návrh, aby se bratrská evangelizační práce **v Čechách osamostatnila. 16. října 1870 byl vytvořen sbor Jednoty bratrské v Čechách.** O dva roky později byl založen další sbor.

Misijním působením bratrských kazatelů vznikly v letech 1882-1899 nové sbory na 8 místech.

Sbory Jednoty bratrské **zavedly u nás dětské bohoslužby, tzv. nedělní školu, a pravidelné biblické hodiny pro dospělé.** Hlavním rysem sborového života bylo **úzké bratrské společenství.**

Vznik republiky v roce 1918 otevřel církvím nové možnosti. Mnoho se hlásilo i k **Jednotě bratrské.**

Od roku 1921 vyvíjela Jednota bratrská v Československu snahu získat samostatnost v rámci světové Unitas Fratrum. Vytvoření samostatné provincie Jednoty v ČSR schválil i generální synod v r. 1931. Práci Jednoty přerušila druhá světová válka.

Od roku 1946 má Jednota v Čechách i vlastní biskupy.

Až do začátku 90. let pracovala česká Jednota v 17 samostatných sborech a řadě kazatelských stanic v Čechách a na Moravě. Velké společenské proměny po pádu komunismu se odrazily i v životě Jednoty. Nastalo oživení v mnohých sborech.

Křesťanské
společenství, z. s.

BIBLICKÁ
ŠKOLA
PRACOVNÍKŮ

Pořádek v církvi (1. Timoteovi 3)

Michal Klus
BŠP, 30. 11. 2019

[odkaz na videozáznam](#)

Třetí kapitola listu Timoteovi hovoří o úřadu biskupa a jáhna. Pavel Timoteovi radí, jaké vlastnosti by měly mít osoby, které přijímají tuto roli. Na konci připomíná, že církev patří Bohu a je založena na Kristu a Jeho vykupitelském díle.

1. Biskup, pastor, starší

Hned na začátku kapitoly apoštol Pavel ujišťuje, že ten, kdo touží být biskupem, touží po krásném úkolu. A potom popisuje, jakých „kvalit“ by měl kandidát dosahovat. Podívejme se na ten titul biskupa a při této příležitosti ještě také na titul pastora a staršího.

Biskup (ἐπισκοπή, – episkope)

Toto slovo v originálu nese význam strážce či správce. Tento titul se objevuje kromě našeho textu ještě na těchto místech:

1. *Skutky 20:28 Dávejte pozor na sebe i na celé stádo, ve kterém vás Duch svatý ustanovil za strážce (biskupy), abyste byli pastýři (pastoři) Boží církve, kterou si Bůh získal krví vlastního Syna.*
2. *Filipským 1:1 Pavel a Timoteus, služebníci Krista Ježíše, všem bratřím v Kristu Ježíši, kteří jsou ve Filipech, i biskupům a jáhnům.*
3. *Titovi 1:7 Neboť biskup má být bezúhonný jako správce Božího domu. Nemá být nadutý, zlostný, pijan, rváč, ziskuchtivý.*
4. *Petr 2:25 ‚Jeho rány vás uzdravily.‘ Vždyť jste ‚bloudili jako ovce‘, ale nyní jste byli obráceni k pastýři (pastorovi) a strážci (biskupovi) svých duší.*

Pastor (ποιμήν – poimen)

Toto slovo znamená pastýř. Kdykoli tedy řečtina mluví o pastýřích, používá toto slovo. Toto slovo je použito u naposledy citovaného textu, kdy se o Ježíši říká, že je pastýřem a správcem, neboli také pastorem a biskupem. A potom je pouze jeden další text, kdy pastýř / pastor je uveden jako titul či role v církvi.

1. *Petr 2:25 ‚Jeho rány vás uzdravily.‘ Vždyť jste ‚bloudili jako ovce‘, ale nyní jste byli obráceni k pastýři (pastorovi) a strážci (biskupovi) svých duší.*
2. *Efezským 4:11 A toto jsou jeho dary: jedny povolal za apoštoly, jiné za proroky, jiné za zvěstovatele evangelia, jiné za pastýře a učitele.*

Pavel spojuje pastýře a učitele dohromady. Jelikož tato dvě slova spojuje jen jeden určitý člen, Pavel tím jasně dává najevo, že jde o jednu roli v církvi. Tedy vyučování je součástí pastýřství a naopak.

Presbyter (πρεσβύτερος – presbuteros)

Slovo presbyter znamená starší. O starších jako o funkci v církvi čteme na těchto místech:

1. *Skutky 14:23 V každé té církvi ustanovili starší (presbytery) a v modlitbách a postech svěřili učedníky Pánu, v kterého uvěřili.*
2. *Skutky 20:17 Z Milétu poslal Pavel vzkaz do Efezu a zavolal si starší (presbytery) církve.*
3. *Timoteovi 5:17 Starším (presbyterům), kteří svou službu konají dobře, ať se dostane dvojnásobné odměny, zvláště těm, kteří nejsou břemeno kázání a vyučování.*
4. *Titovi 1:5 Proto jsem tě ponechal na Krétě, abys uvedl do pořádku, co ještě zbývá, a ustanovil v jednotlivých městech starší (presbytery), jak jsem ti nařídil.*
5. *Jakub 5:14 Je někdo z vás nemocen? Ať zavolá starší (presbytery) církve, ti ať se nad ním modlí a potírají ho olejem ve jménu Páně.*
6. *1 Peter 5:1 Starší (presbytery) mezi vámi napomínám, sám také starší (presbyter), svědek utrpení Kristových i účastník slávy, která se má v budoucnu zjevit.*

Kdo je kdo?

Jaké je tedy přesné vymezení těchto rolí? Kdo je biskup a za co odpovídá? Jaké je odpovědnost pastora a jaká presbytera? Většina biblistů souhlasí, že všechny tři tyto termíny označují stejnou funkci, jazykem našich předků, stejný úřad. Tedy nejde o tři různé funkce či úřady.

Jaké jsou hlavní argumenty pro toto tvrzení:

- V Titovi 1:5-7 se vzájemně zaměňuje role biskupa a presbytera: *Proto jsem tě ponechal na Krétě, abys uvedl do pořádku, co ještě zbývá, a ustanovil v jednotlivých městech **starší (presbytery)**, jak jsem ti nařídil. Mají to být lidé bezúhonní, jen jednou ženatí, mají mít věřící děti, kterým se nedá vytknout nevázanost a neposlušnost. Neboť **biskup** má být bezúhonný jako správce Božího domu.*
- Podobně je to ve Skutcích 20. Nejprve čteme, že si nechal zavolat starší: *Z Milétu poslal Pavel vzkaz do Efezu a zavolal si starší (presbytery) církve. (v.17)* A o několik veršů později těmto presbyterům Pavel říká:

Dávejte pozor na sebe i na celé stádo, ve kterém si vás Duch svatý ustanovil za strážce (biskupy), abyste byli pastýři (pastoři) Boží církve, kterou si Bůh získal krví vlastního Syna. (v.28) Pavel tedy tyto presbytery povzbuzuje ke službě a mluví o nich jako o biskupech, kteří mají pást Boží církve.

- V 1. Timoteovi 3 pak z popisu vlastností biskupa vyplývá, že úkolem biskupů je učit a vést. O dvě kapitoly dále potom čteme: *1. Timoteovi 5:17 Starším (presbyterům), kteří svou službu konají dobře, ať se dostane dvojnásobné odměny, zvláště těm, kteří nesou břemeno kázání a vyučování.* Tedy, úkoly biskupa a presbytera jsou v těchto dvou pasážích totožné.
- A nakonec ještě odkaz na Filipským 1:1 *Pavel a Timoteus, služebníci Krista Ježíše, všem bratřím v Kristu Ježíši, kteří jsou ve Filipech, i biskupům a jáhnům.* Pavel tady zmiňuje dvě funkce: biskupy a jáhny. Stejně je to v 1. Timoteovi 3. Na druhé straně čteme, že apoštol Pavel všude ustanovoval starší, jak čteme v *Skutcích 14:23 V každé té církvi ustanovili starší (presbytery) a v modlitbách a postech svěřili učedníky Pánu, v kterého uvěřili.* Je tedy velmi pravděpodobné, že tito biskupové jsou totožní se staršími.

Jak byli dosazováni do funkce?

Slovo, které se opakuje, když je řeč o biskupech/pastorech/starších, je to, že byli ustanoveni.

- *Skutky 14:23 V každé té církvi ustanovili starší (presbytery) a v modlitbách a postech svěřili učedníky Pánu, v kterého uvěřili.*
- *Titovi 1:5 Proto jsem tě ponechal na Krétě, abys uvedl do pořádku, co ještě zbývá, a ustanovil v jednotlivých městech starší (presbytery), jak jsem ti nařídil.*

Vidíme tedy apoštola Pavla, který se svými spolumisionáři ustanovuje v nově vzniklých společenstvích tyto služebníky. Také vidíme Tita, který má na Krétě ustanovit ve sborech starší. To slůvko „ustanovit“ má nicméně velmi zajímavý etymologický význam. V řečtině je to slovo *Χειροτονεω* (cheirotoneo). Toto slovo je složeninou dvou slov: *cheir* – ruka, a *teino* – natáhnout, vztáhnout. A toto slovo bylo používáno pro hlasování zvednutím ruky nebo volení. Vypadá to tedy, že nešlo pouze o to, že by Pavel či Titus svoji autoritou někoho jednoduše vybrali, ale že k tomu mělo co říct celé společenství. Tedy ten použitý jazyk je jazyk volby a následného uvedení do funkce.

Stejné slovo je použito v Pavlově listu Korintským. *2 Korintským 8:19 A nejen to: byl také církvemi zvolen, aby nás doprovázel s výtěžkem této sbírky, jež se naší službou uskutečňuje k slávě Páně a jako projev naší ochoty.* Tady je překladatelé přeložili jako „zvolit“. Je to ale to stejné slovo, které je předtím přeloženo jako ustanovit.

Zdá se tedy, že ti to biskupové / pastoři / starší byli zvoleni. To samozřejmě nevylučuje, že proběhl nějaký výběr a následovala potvrzující volba nebo podobně.

Následně v novém zákoně vidíme ten častý důraz na modlitbu a vkládání rukou. Vidíme to i u pověření diakonů a tak se dá předpokládat, že obdobně to probíhalo i v tomto případě. O diakonech čteme: *Skutky 6:6 Přivedli je před apoštoly, ti se pomodlili a vložili na ně ruce.*

Co bylo úkolem biskupů / pastorů /starších?

Jak už jsme zmínili v předchozích verších, jejich úkolem bylo vést, vyučovat. Toto jsou ty zásadní role. Navazují tedy tak na apoštolskou službu, kde byl ještě zdůrazněn rozměr modlitby. *Skutky 6:4 My pak budeme i nadále věnovat všechen svůj čas modlitbě a kázání slova.* Modlitbu zde asi můžeme zařadit pod zmíněné dva rozměry. Modlitba za nemocné je podle Jakub vnímána jako součást vedení.

Prvním rozměrem je tedy vyučování. Základ pro tuto službu můžeme nalézt v rozhovoru, kdy sám Pán Ježíš Petrovi říká: *Jan 21:17 Pas mé ovce! Z Ježíšova zápasu v době, kdy byl pokoušen na poušti pak je jasné, že tím duchovním pokrmem je Boží slovo. Matouš 4:4 Ne jenom chlebem bude člověk živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst.* A dále nám Ježíš naznačuje, že i účast na Jeho těle je naší stravou. *Jan 6:55 Neboť mé tělo je pravý pokrm a má krev pravý nápoj.* Tedy, když má biskup/pastor/starší vyučovat, tak mám krmit lid Božím slovem, tedy Písmem a svátostmi, tedy křtem a Večeří Páně.

Titus připomíná ještě jeden důležitý rozměr. *Titovi 1:9 Má být ... pevný ve slovech pravé nauky, aby byl schopen jak povzbuzovat ve zdravém učení, tak usvědčovat odpůrce.* Biskup/pastor/starší má za úkol rozpoznávat falešné učení, chránit před ním církev, ale také usvědčovat odpůrce.

Dále má vést. Pavel Timoteovi píše, že biskup má být schopný vést svoji rodinu, aby mohl vést církev. Starší tedy mají vést svěřené společenství. Pavel připomíná, že mají za církev zodpovědnost: *Skutky 20:28 Dávejte pozor na sebe i na celé stádo, ve kterém si vás Duch svatý ustanovil za stráž-*

ce (biskupy), abyste byli pastýři (pastoři) Boží církve, kterou si Bůh získal krví vlastního Syna.

Jaký má být vztah církve k biskupům / pastorům / starším?

Nový zákon nám neříká mnoho o tom, jak se má chovat církev ke svým starším. Pavel Timoteovi píše o dobré odměně. *1. Timoteovi 5:17 Starším (presbyterům), kteří svou službu konají dobře, ať se dostane dvojnásobné odměny, zvláště těm, kteří nesou břemeno kázání a vyučování.* To ukazuje, že už v té době byli někteří starší uvolněni pro tuto službu a ostatní měli pomoci se zajištěním jejich nákladů na život.

V listu Židům nacházíme výzvu k podřízenosti starším: *Židům 13:17 Poslouchejte ty, kteří vás vedou, a podřizujte se jim, protože oni bdí nad vámi a budou se za vás zodpovídat. Kéž to mohou činit s radostí, a ne s nářkem; to by vám nebylo na prospěch.* Tedy, církev se má ke starším chovat tak, aby mohli dobře vykonávat svoji službu a aby jim služba dělala radost. Když starší při službě nařkají, je to ke škodě společenství.

V listu Římanům apoštol Pavel mluví o sekulárních vládcích a říká, že se jim nemáme vzpírat. O to více by měli být respektováni ustanovení starší. Nikde v Novém zákoně nevidíme, že by měla být jakási soutěživost, konkurence, různé proudy ve sborech, které by soutěžily o vliv či snad dokonce opozice ke starším. Toto je vždy symbolem něčeho nezdravého.

Není naše rozdělení na presbytery, pastory a biskupy proti Bibli?

Když naše a jiné církve ve svých stanovách rozlišují mezi presbytery, pastory a biskupy, pak to nedělají proto, že jsem přesvědčeni, že to je biblická cesta. Důvod je mnohem prozaičtější. Když církev rostla, vznikaly nové struktury a pozice, které byly zapotřebí, aby byl v církvi nějaký řád. A tak církev šáhla po biblických názvech a dala jim svůj obsah. Osobně v tom nevidím problém.

Takže presbyter tak nějak odpovídá tomu, o čem jsme si tady dnes hovořili. Je pravda, že asi máme mnohem více presbyterů, než tomu bylo v prvotní církvi. Pastor je jeden z presbyterů, který je uvolněn k tomu, aby sloužil, často na plný úvazek. Využívá se současných příležitostí a pastor se na tuto službu kariérně připravuje, má tedy většinou k této službě nejlepší vzdělání a přípravu. Titul biskupa pak používáme pro toho, kdo je pověřen vedením celé církve. Předpisy církve mají snahu ošetřit fungování církve tak, aby se věci děly řádně a nedocházelo k chaosu. Pavel korintské vybízí: *1 Korintským 14:40 Všechno ať se děje slušně a spořádaně.*

2. Diakoni, jáhni

Po tom co Pavel hovoří o biskupech, otevírá otázku jáhnů. Toto je termín použitý v ekumenickém překladu, který nám pod čarou nabízí alternativní překlad slovem diakoni. Bible 21 překládá toto slovo obecnějším slovem služebníci. I to je samozřejmě opodstatněný překlad, protože to je opravdu význam toho slova.

Diakon / jáhen (διάκονος – diakonos)

Slovo diakonos se skládá z předložky dia – skrz a podstatného jména konis – prach. Doslovně je to tedy ten, kdo „pracuje, až se práší“ nebo „pracuje v prachu“, jednoduše služebník.

Toto slovo se neobjevuje až u této funkce nebo úřadu, ale nacházíme ho už v evangeliích.

- *Matouš 20:26 Ne tak bude mezi vámi: kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem (diakonos).*
- *Jan 2:5 Matka řekla služebníkům (diakonos): „Udělejte, cokoli vám nařídí.“*

Přestože vidíme, že církev použila toto slovo pro titul jakési funkce či úřadu v církvi, tak to slovo bylo i dále používáno i obecně. Pavel tedy mluví o sobě nebo o Timoteovi jako o služebnících – diakonech.

- *Koloským 1:23 pokud ovšem pevně zakotveni setrváte ve víře a nedáte se odtrhnout od naděje evangelia, jež jste slyšeli, jež bylo kázáno všemu stvoření pod nebem a jehož jsem se já, Pavel, stal služebníkem (diakonos).*
- *1.Timoteovi 4:6 Toto bratřím zdůrazňuj a budeš dobrým služebníkem (diakonos) Krista Ježíše, vychovaným slovy víry a pravého učení, které sis osvojil.*

Nicméně apoštol Pavel nepoužívá toto slovo pouze, když mluví o služebnících v církvi, ale třeba když mluví o vládcích.

- *Římanům 13:4 Vždyť je Božím služebníkem (diakonos) k tvému dobru. Jednáš-li však špatně, máš proč se bát, neboť nenese meč nadarmo; je Božím služebníkem (diakonos), vykonavatelem trestu nad tím, kdo činí zlo.*

Co více, apoštol Pavel ten titul používá i na služebníky ďábla.

- *2.Korinským 11:15 Není tedy nic překvapujícího na tom, že se jeho služebníci (diakonos) převlékají za služebníky (diakonos) spravedlnosti. Jejich konec bude jako jejich skutky!*

České překlady

Když si toto všechno uvědomíme, tak nám dochází, že překladatele Bibli 21 nechtěli rozhodovat, kdy to přeložit jako jáhen či diakon a kdy jako služebník a tak volí překládat vždy jako služebník.

Na druhé straně, když čteme ekumenický překlad (nebo Bibli kralickou či většinu cizojazyčných překladů), musíme si vždy uvědomovat, že překladatelé se rozhodují, kdy to přeloží jako obecný služebník a kdy jako funkci či úřad a tedy použijí slovo jáhen případně diakon. Rozhodují se většinou podle kontextu.

Příklad toho, že to rozhodnutí nemusí být jednoduché, je verš z konce listu Římanům. Tam čteme:

Římanům 16:1 Doporučuji vám naši sestru Foibé, diakonku církve v Kenchrejích. Byla Foibé ustanovenou diakonkou nebo prostě křesťankou, tedy služebnicí Pána? Nevíme. V Bibli o ni nic dalšího nečteme.

Diakonky?

Citovaný text z konce listu Římanů zároveň otevírá otázku, zda v naší kapitole hovoří Pavel o diakonkách anebo o manželkách diaconů. Porovnejme si různé překlady 1.Timoteovi 3:11.

- Kralická: *Těž i manželky jejich musejí býti ...*
- Ekumenická: *Právě tak ženy v této službě mají být ...*
- Nová kralická: *Rovněž manželky [ať mají] ...*
- B21: *Jejich ženy ať jsou ...*
- Studijní: *Právě tak ženy mají být ...*

Studijní překlad je nejvíce doslovný. V originálu není ani řeč o tom, že jde o manželky diaconů, ani o tom, že jde o diakonky. Takže překladatelé za nás dělají nějaký výklad.

Kdo jsou tedy ty ženy? Zdá se, že jde o jedno nebo druhé. Představa, že jde o ženy křesťanky obecně, se jeví jako velmi nepravděpodobná, protože před tím a za tím je dále řeč o diakonech a navíc je tam to slovo „stejně tak“. Takže jsou to buď ženy diaconů (případně biskupů i diaconů), nebo diakonky. Samozřejmě všichni mají nějaké argumenty.

Zastánci toho, že jde o diakonky, obvykle zdůrazňují to, že v části o biskupech není podobná zmínka o požadavcích na jejich manželky. Pokud by tedy šlo o požadavky na manželky, neměl by chybět ani požadavek na manželku biskupa. Dále zdůrazňují, že pokud by šlo o manželky, tak by tam Pavel přidal zájmeno. Nepsal by pouze „ženy“, ale napsal by „jejich ženy“. Dále zdůrazňují místa v novém zákoně, kde to vypadá, že ženy zastávaly

nějaký úřad, nějakou funkci. Také se odvolávají na církevní otce (např. Jan Zlatoústý), z nichž mnozí se přiklánějí k tomu, že jde o diakonky.

Zastánci toho, že jde o manželky diakonů, zdůrazňují, že Pavel mohl použít rovnou slovo diakonky a že obecné slovo ženy se nikde nepoužívá pro název úřadu či funkci. Dále se samozřejmě opírají o Pavlovy texty o pozici žen v církvi. Připomínají také, že mezi prvními sedmi diakony byli pouze muži.

Vyhodnocení nechám na vás!

Co bylo úkolem diakonů?

O jakou funkci či roli v církvi vlastně jde? Nejvíce nám pomůže, když si připomeneme okolnosti vzniku této služby.

Skutky 6:1-6 V té době, kdy učedníků stále přibývalo, začali si ti z nich, kteří vyrostli mezi Řeky, stěžovat na bratry z židovského prostředí, že se jejich vdovám nedává každodenně spravedlivý díl. A tak apoštolové svolali všechny učedníky a řekli: "Bohu se nebude líbit, jestliže my přestaneme kázat Boží slovo a budeme sloužit při stolech. Bratří, vyberte si proto mezi sebou sedm mužů, o nichž se ví, že jsou plni Ducha a moudrosti, a pověříme je touto službou. My pak budeme i nadále věnovat všechen svůj čas modlitbě a kázání slova." Celé shromáždění s tímto návrhem rádo souhlasilo, a tak zvolili Štěpána, který byl plný víry a Ducha svatého, dále Filipa, Prochora, Nikánora, Timóna, Parména a Mikuláše z Antiochie, původem pohana, který přistoupil k židovství. Přivedli je před apoštoly, ti se pomodlili a vložili na ně ruce.

Z tohoto textu tedy vyplývá, že nejde o obyčejné služebníky. Těch bylo jistě mnoho, ale o speciálně vybrané a pověřené služebníky – jáhny, diakony.

Jaký byl jejich úkol? Z přečteného textu je zjevné, že apoštolové ustanovili diakony, aby oni sami měli čas na své primární úkoly. Na diakony tedy připadla služba „při stolech“. Z prvního verše pak vyplývá, že to byla reakce na potřebu spravedlivé péče o potřebné. Takže bychom mohli říci, že to byla zodpovědnost za službu v sociální oblasti či zodpovědnost za organizování života církve. Na druhé straně je zjevné, že nešlo pouze o nějakou technickou službu, protože ji měli vykonávat ti, kdo jsou „plni Ducha a moudrosti.“ A minimálně u Filipa a Štěpána potom vidíme, že jejich služba byla také službou slova a svědectví. Zde tedy diakonická služba doplňovala a podporovala službu apoštolskou.

Je nutno podotknout, že v té době pravděpodobně ještě nebyli ustanoveni starší (biskupové, pastoři). Je tedy docela možné, že už v prvotní církvi

mohlo dojít k významovým posunům těchto rolí, což souvisí především se smrtí apoštolů. Nicméně, v epištolách vidíme, že v církvi i později byly dvě funkce či úřady: starší (biskupové, pastoři) a diakoni (jáhni). Filipským 1:1 *Pavel a Timoteus, služebníci Krista Ježíše, všem bratřím v Kristu Ježíši, kteří jsou ve Filipech, i biskupům a jáhnům.*

Diakoni v době prvotní církve a v naší terminologii

V naší církvi používáme termín diakon, ale ten termín neodpovídá plně tomu biblickému významu. Tedy využili jsme biblickou terminologii, ale dali jsme ji trochu jiný obsah. Diakon je většinou ten, kdo nesplňuje všechny požadavky, které jsou kladeny na pastora, ale jeho služba je v mnoha ohledech službě pastora velice podobná.

Asi nemáme přesný ekvivalent těch prvních diakonů. Dalo by se říci, že biblický diakon byl so do funkce či úřadu někdo mezi našim diakonem a tím, koho naše dokumenty nazývají pastoračním pracovníkem.

Nároky na biskupy a diakony

Asi zklamu ty, kteří chtěli lépe rozebrat ty jednotlivé nároky na biskupy a diakony. To už asi zůstane za domácí úkol. Chci pouze odpovědět na otázku, proč je to důležité a jak s tím máme nakládat.

Přestože každý biskup, pastor, presbyter, diakon či pastorační pracovník je člověkem hříšným, je důležité nepovolávat do služby unáhleně a přesvědčit se o tom, jaké ovoce vidíme ve službě daného člověka. Dané kvalifikace potom mají Timoteovi a vlastně celé církvi pomoci dobře vybírat a ustanovovat služebníky církve.

Většina zmiňovaných vlastností navíc nelze jasně vymezit a říci, že to někdo splňuje či ne. Když se mluví o potřebě rozvážnosti, smířlivosti, nezištnosti nebo třeba dobrého vedení rodiny, tak se nedá jasně říci, že už to je špatné nebo že to je ještě dobré. Je to spíše výzva, abychom hledali ty, u kterých je nejvíce vidět toto ovoce jejich života s Kristem.

Zároveň jsou tyto kvalifikace jakousi výzvou pro všechny křesťany. A tak nepoužívejme toto měřítko pouze na služebníky ve zmiňovaných pozicích, ale usilujme, abychom takovými byli my všichni.

3. Největší služebník církve

Závěr této kapitoly je nádherný a ukazuje, kdo je tím největším služebním církve, kdo zastává tu největší funkci či úřad. Je to Ježíš Kristus.

1. Timoteovi 3:16 Vpravdě veliké je tajemství zbožnosti: Byl zjeven v těle, ospravedlněn Duchem, viděn od andělů, hlásán národům, došel víry ve světě, byl přijat do slávy.

Ježíš je Biskup, který byť je Bohem, ponížil se a přišel v těle, narodil se do nuzných poměrů, a to vše, aby byl s námi a aby nám sloužil. Duch dokázal Jeho spravedlnost při Jeho vzkříšení. Při Jeho nanebevstoupení Ho vítaly zástupy andělů a Jeho jméno je zvěstováno až ve všech koncích země. Díky tomu jsou v celém světě ti, kdo Jej i v tomto okamžiku přijímají vírou a On ve své slávě čeká, až bude na věky s námi.

A tak díky Němu, skrze Něj a pro Něj sloužíme v církvi. A každý služebník církve nechť staví svůj život na Něm. Na Ježíši Kristu. Amen

J. A. Komenský a falešná proroctví

Michal Mazur
BŠP, 30. 11. 2019

[odkaz na videozáznam](#)

Jan Amos Komenský. Při vyslovení tohoto jména se nám zřejmě vybaví starý vousatý muž na bankovce nebo učenec u stolu obklopený knihami atd. Tento muž změnil ovlivnil svět v mnoha oblastech. I v dnešní době se o něm učí lidé po celém světě a jeho knihy nechybí na seznamu četby nejednoho maturanta. O jeho životě toho víme mnoho. Například to, že žil v nelehké době. Po bitvě na Bílé hoře v roce 1620 pro něj a spoustu dalších protestantů, nastávají krušné časy. V jeho rodné zemi mu hrozí perzekuce, a proto v roce 1628 odchází do Polského Lešna. Když se zdálo, že ho již nic špatného nemůže potkat, shoří mu knihovna v Lešně a nenávratně tak ztratí svá nejcennější díla. Po celou dobu exilu si však zachovává naději v to, že se jednoho dne vrátí zpět do své vlasti. Tento fakt má zřejmě za příčinu to, že uvěřil několika falešným prorokům – jmenovitě jsou to Mikuláš Drabík, Kryštof Kotter a Kristina Poniatowská.

Mikuláš Drabík

Drabík se pravděpodobně narodil 5. prosince 1588 ve Strážnici. Byl spolužákem Komenského na bratrské škole právě ve Strážnici (nebo v Přerově) a roku 1616 byli společně ordinováni na synodu v Žeravicích. Téhož roku byl jmenován správcem sboru v Drahotuších (nebo ve Valašském Meziříčí) a následně v roce 1624 odchází do Lednice na Slovensku. Kvůli svému alkoholismu byl však suspendován. Jeho prorocká „kariéra“ začíná v únoru roku 1638. Jeho proroctví byla stejně jako u Kottera a Poniatowské protihabsbursky orientována. Mnohdy mluvila o vojenském zásahu ze severu a východu, který rozdrtí Habsburky. Komenský se s ním znovu střetává až roku 1650 ve Skalici. Když shořelo roku 1656 Lešno, Drabík to označil jako trest za to, že Komenský neuvěřuje jeho předpovědi. Komenskému se to mohlo zdát logické, neboť při příchodu švédského vojska otevřel on a pár dalších bratří, bránu města, a tím zachránili město od dobývání. To se však nelíbilo polským sedlákům, kteří po znovudobytí Lešna město spálili a Komenský byl znovu nucen k útěku ze strachu před běsnícími sedláky. Po této události zařadil Komenský Drabíkova vidění do své knihy *Lux in tenebris* (Světlo v temnotách, 1657), kde jsou mimo jiné také vidění Poniatowské a Kottera. Později jeho vidění vykládal, vydával, ale i obhajoval a až do roku 1670 s ním udržoval korespondenci. Drabík byl obviněn z velezrady, uvězněn a jezuité jej nutili odvolat jeho vidění. Nakonec byl 16. 7. 1671 v Bratislavě popraven. Jeho „vize“ vznikly pravděpodobně na základě halucinací vyvolaných alkoholem.

Kryštof Kotter

S Kotterem se Komenský setkává v roce 1625 ve Šprotavě. O Kotterovi mu řekl jeden z domácích učitelů Žerotínů, jménem Johannes Gsellius, když navštívil město Zhořelec při hledání vhodného úkrytu pro vyhnance z Čech. Gsellius Komenskému pověděl, že se již přiblížil konec krutovlády Antikrista a vypravoval mu o viděních, která Kotter měl. Komenský tomu zprvu nechtěl věřit, byl však přesvědčen, aby po cestě zpět do Čech navštívil město a názvem Šprotava, kde měl Kotter bydlet. Když tam však dorazil spolu se svým přítelem Janem Chrysostomem, nezastihli jej doma, neboť byl na pohovoru s kurfiřtem v Berlíně. Proto se dali do řeči s člověkem, o kterém jim bylo řečeno, že Kottera zná a věří jeho viděním. Onen muž se nazýval Adam Pohl. Ten jim pověděl o tom, že se Kotter vzpíral Božímu rozkazu (tj prorokování), a proto jej Bůh potrestal tím, že přišel o veškerý svůj majetek. Ve Šprotavě se však tvrdilo něco úplně jiného. Kotter byl údajně marnotratník a všechn svůj majetek prohýřil. Prorokovat začal ze zoufalství. Komenský raději věřil Pohlově verzi a Kottera bránil a dokonce vydal jeho proroctví do češtiny. Tyto vize byly také protihabsburská a prorokoval, že se na český trůn vrátí Fridrich Falcký, který na český trůn přišel po bitvě na bílé hoře roku 1620 a odešel do Nizozemí, kde se stal vůdcem Protestantské aliance. V jednom z těchto proroctví údajně tři ruce, které zřejmě představují Boží trojici, korunovaly právě Fridricha. Komenskému se proroctví velice zalíbilo a na jaře roku 1626 mu byla u Fridricha udělena audience v nizozemském Haagu, kde mu Komenský předal knihu s Kotterovými proroctvími. Zda si knihu přečetl, nevíme, co však víme je to, že mu ji Komenský převyprávěl. Uvnitř knihy byla malba muže stojícího uprostřed vojska, kterému byla předávána zlatá kniha. Tato malba odkazuje právě na jedno z Kotterových proroctví, ve kterém je řečeno, že i Turci přijmou evangelium. Kotter byl později dinucen ze Šprotavy odejít a usadil se ve Zhořelci, kde také zesnul.

Kristina Poniatowská

Kristina Poniatowská se narodila v roce 1610 ve městě Lasin. V roce 1627 ji její otec jako šestnáctiletou poslal do Horní Branné u Jilemnice k baronce Angelině Zárubové z Hustřínan. Tam začaly její sluchové i zrakové halucinace, a také záchvaty. Z tohoto důvodu Ester Sadovská z Třemošné, která se o Kristinu starala, přivolala Komenského. 12. listopadu 1627 měla své první vidění. V tomto vidění údajně viděla ohnivou metlu, která se vznášela nad zemí. Toto vidění také zaznamenal Komenského přítel a lékař skotského původu Jan Jonston. Ve svém *Relationes tres varitable* (1629) k tomuto vidění dodává, že Po-

niatowská v té době měla problémy s menstruací. To mělo za příčinu, že se mezi lidma začala šířit teorie o vlivu této skutečnosti na její vidění, a proto nejsou Božského původu. To však popírala a v dopise svému otci Julianovi Poniatowskému, duchovnímu Jednoty bratrské a odpůrci novodobých prorocství, píše toto: *„Kdež pak pan otec píše, abych těch vidění, kteráž z fantazie pocházejí, nevypravovala, toho já učiniti nemohu. Předně proto, že ta vidění, kteráž nemám z fantazie, neb hlavní nemoci, ale od samého Boha a z samého Boha původ mají.“*

Týden po prvním vidění upadla Poniatowská do těžké nemoci, která byla doprovázena bolestí u srdce. Od 11. ledna se k tomuto přidávají i epileptické záchvaty. Po záchvatu obdržela „vize“, o kterých Komenský píše jako o hrozných zmatcích, ve kterých mluvila o velkém pronásledování a špatném osudu pronásledovatelů. Komenský jejím vizím uvěřil. K němu se přidal i Jan Jonston, paní Zárubová a spousta dalších lidí. Kupodivu ji později uvěřil i její otec, který předtím byl velkým odpůrcem jejich vizí. Proti se však postavil jiný lékař, a to Matyáš Vechner, který její zjevení spíše než Božskému původu přisoudil jejímu psychickému a fyzickému stavu. Podle něj za to mohl její nelehký život, výchova mezi teology, čtení Bible, touha po pomstě, vliv rozekrucianů, různá prorocství, která byla rozšířena mezi lidem, očekávání změny politických a náboženských poměrů, a také její „ženské problémy“. Proti se stavěli i duchovní v Jednotě bratrské, kteří Komenskému zakázali prorocství šířit, ale on toto nařízení ignoroval.

Komenský dává vize Poniatowské (a jiných proroků) do souvislosti se stále se zhoršující situací českých protestantů. Její vize vrchol v ledno roku 1628, kdy měla Poniatowská devět rozsáhlých zjevení a celkem měla dvacet tři vizí za sebou. Zjevení trvala mezi půl hodinou až pěti hodinami. Tato prorocství byla také protihabsbursky orientována. Bůh se v jejich zjeveních přiklonil na stranu pronásledované církve a její protivníky po zásluze potrestal. Poté dějiny dospěly ke svému konci a věrní se ocitli v ráji. 28. ledna 1628 se vydává na prorockou misi na dvůr Albrechta z Valdštejna, kterému měla předat dopis ve tvaru tojůhelníku, jehož smrt v prosinci téhož roku předpověděla. Albrecht z Valdštejna spolupracoval/pracoval s jezuiti a pronásledoval evangelíky. Albrecht však nebyl k zastížení, a tak dopis přebírá jeho žena Isabela za Harrachu. Před jejíma očima a před očima jejich sluhů upadla Poniatowská do extáze a nabádala je k opuštění „bezbožného domu“. Tyto prorocké mise nebyly ani výjimkou u Drabíka a Kottera, jediným specifikem byl dopis ve tvaru tojůhelníka.

Na přelomu ledna a února Kristina Poniatowská, Komenský a rodina Sadvských utíkají do Lešna. Tam Poniatowská přebývá u Komenského a někdy jej přivádí i do fyzicky náročných situací. Například při jedné ze svých „vytržení“

běhala po lese. To by bylo spíše jen divné, problém byl to, že některé okolní vesnice byly katolické, a tak hrozilo nebezpečí jak Poniatowské, tak Komenskému.

Jedno její zjevení obsahovalo datum její smrti. To se do jisté míry vyplnilo. Poniatowská zemřela, později však vstala z mrtvých. Po této velice zvláštní události skončily její vize. Později si vzala Daniele Strejce Vettera, se kterým měla pět dětí. O svých proroctvích nerada mluvila, ikdyž si je předtím uměla nazzpaměť převyprávět. Poniatowská umírá 6. prosince 1644 ve věku 34 let. Za svůj život prožila 82 vidění.

Závěr

Znamé české přísloví zní: I mistr tesař se někdy utne. V případě Komenského to můžeme nádherně vidět. Láska k vlasti jej dohnala až do fáze, kdy naletěl podvodníkům. Právě v proroctvích Kottera, Drabíka a Poniatowské viděl Komenský naději. Bohužel pro něj spousta těchto proroctví zůstala nevyplněných. Fridrich Falcký, o kterém prorokoval Kotter, ale i Poniatowská, se králem v Čechách již nikdy nestal. Reputace Komenského i díky těmto prorokům silně utrpěla. Shrňme si to. Drabíkovy vize byly zřejmě důsledkem jeho alkoholismu, Kotter chtěl svými vizemi vydělat a Poniatowská byla pravděpodobně dívkou, která potřebovala více pozornosti svých rodičů. Zřejmě trpěla nějakou psychickou nemocí a její zdravotní stav také nebyl úplně v pořádku. Čtení Bible a zejména Zjevení Janova po „smíchání“ s předchozími fakty, přispělo k jejím vizím. Jejich zjevení vycházela z tehdejší dobové situace. Všechny byli protihabsburské, označovali papeže za služebníka Antikrista a všichni předpovídali pád a trest těch, kteří pronásledují evangelíky.

Křesťanské
společenství, z. s.

BIBLICKÁ
ŠKOLA
PRACOVNÍKŮ

Proroci a proroctví u Jana Ámose Komenského

Zbyšek Kaleta
BŠP, 30. 11. 2019

[odkaz na videozáznam](#)

Tomuto tématu se věnovalo mnoho historiků a teologů.

Je tady otázka, jak takový vskutku osvícený myslitel, humanista, v mnoha ohledech prozíravý a vážený muž, byl schopen tak velikých „úletů“, když navzdory rozhodnutí starších bratří v Jednotě stále neochvějně věřil proroctvím. Proroctvím, – přiznejme si to, – pocházejícím z úst a pera docela problematických osobností a osob. Dá se říct nevěrohodných. O Kottlerovi moc toho nevíme, resp. víme méně než o těch dvou ostatních, ale o Kristině Poniatowské a hlavně Mikuláši Drábíkovi víme toho hodně.

Kristina Poniatowská se dostávala do prorockých transů, které měla znaky epileptických záchvatů. Prorocství se většinou nevyplnila. Po „prorockém“ období se vdala a uklidnila. Porodila děti a bylo po prorokování.

Mikuláš Drábík byl daleko rozporupnější osobnost. Byl to opilec, který byl zbaven pro toto duchovního úřadu. Z Komenského korespondence víme, že byl docela orientovaný na peníze. Mnohé z toho, co mu Komenský poslal jako pomoc pro sbory Jednoty, Drábík použil pro sebe. Komenský mu to vyčetl. Drábík byl také ctižádnostivý. Zdá se, že opravdu slávu kolem svého prorokování si řádně užíval.

Komenský se díky němu, a hlavně kvůli němu dostával pod palbu kritiky jak z Jednoty, tak z jiných církví.

Mnozí se ptali, proč tak bezbřezě věří revelacím v podstatě velice pochybných lidí.

Nenávistný pamflet proti Komenskému sepsal Samuel Maresius francouzský kalvinista. Ten ve svém spise opravdu projevuje upřímnou ne-falšovanou nenávist ke Komenskému. Ale díky tomuto spisu napsal Komenský obranu, ze které se opravdu mnohému dozvíme. Dokonce se dá říct, že tento spis, který otrávil poslední léta Komenského života, dal nám nahlédnout do jeho soukromí i práce. Jako odpověď na výpady sepsal Komenský svůj osobní životopis. Psal ho do několika měsíců či dokonce týdnů před smrtí v roce 1670. Na všechny útoky Maresia čestně, otevřeně a pravdivě odpovídá. S jednou výjimkou. V pamfletu Samuel Maresius tvrdě útočí i na prorocké aktivity Komenského a jeho proroků. Poukazuje i na to, že se tato prorocství nikdy nesplnila. Tyto výtky Komenský jako by ani na konci svého života neslyšel.

Neslyšel je ani ze strany Jednoty. Ta vydala prohlášení po svém sněmu, že prorocství nejsou pravá. Komenský toto rozhodnutí interpretoval tak, že starší Jednoty se vyslovili pro prorocství. Někdy se zdá že osvícený křesťan, biblista, humanista měl v této věci úplně zatemnělou mysl.

Hlavní teologickou příčinou sporu byl chiliasmus víra v tisíciletou říši Kristovu před skonáním světa. Vytýkáno Komenskému bludy a podlehnutí falešným učením. Oprávněně. Bylo to nebiblické. Občas i velice nemoudré.

Komenský se také kvůli „svým“ prorokům angažoval v politice. V podstatě pracoval proti katolickým vládcům a jeho činnost podporovala za Třicetileté války protestanty. Jeho největšími sponzory byli – kuriózně pro mírotvorce Komenského, – otec a syn de Geerovi; snad největší evropští zbrojaři.

Jeho působení je možno nazvat jako špionáž pro protestantské vládcy.

I zničení Lešna bylo minimálně z části jeho zásluhou. Poláci mu spočítali jeho prošvédské aktivity a také oslavnou řeč na počest nepřítelů Polska švédského krále Karla X., který vkročil do země přes Prusko. Dá se říct, že to byla zrada na hostitelské zemi.

Je na místě položit si otázky:

6. Čím to bylo způsobeno?
7. Bylo to ojedinělé v kontextu jeho doby?
8. Bylo to ojedinělé v kontextu dějin církve?
9. Co revelace způsobily?
10. Vyplyvá z toho něco pro nás? Anebo jsme odsouzení k nekončícímu opakování chyb minulosti?

Ad. 1. Komenský byl mužem touhy. Stále věřil v lepší budoucnost církve české. Myšleno tím protestantů v Čechách. Nebyl schopen se smířit s tím, že by to takto neslavně pro Jednotu mohlo a mělo zůstat. Tato nejistá doba byla nakloněna proroctvím.

Ad. 2. Vyplyvalo to z ducha této doby. Jednak bylo Písmo, které k proroctvím odkazovalo a jednak to byla nálada v celé Evropě, kdy se lidé cítili ztraceni. V Čechách bylo v nejistých časech rozšiřováno Prorocství slepého mládence. Zcela jistě bychom našli mnohá přemnohá prorocství a pokusy o ně. A tím, že církev se nechopila leckdy svého svrchovaného úkolu rozsuzování prorocství, proroci řádili, jak se jejich leckdy vskutku psychicky nemocným duším zachtělo.

Ad. 3. Nebylo to nic ojedinělého. Vypustím několik století a vlastně skoro tisíc čtyři sta let od Komenského doby a podíváme se do spisů apoštolových otců a přesně do *Didaché, naučení dvanácti apoštolů*. Tam je popsána zajímavá skutečnost. Mnozí biblisté poukazují na skutečnost, že tato kniha byla možná hodna připojení do kanónu novozákonních knih. Je citována mnohými církevními otci prvních století. Zahrnuta nebyla. Asi nevdáří.

Navíc se na několik staletí ztratila. Kromě jiného tato kniha anebo spíše krátký spis se zabývá právě pocestnými proroky a dává několik rad pro rozlišování pravých a falešných proroků.

Dovolím si citovat z Didaché:

„Prorokům dovolte činit, jak chtějí.“

„Co se týče apoštolů a proroků, budete podle ukázání evangelia postupovat takto: Každý apoštol přicházející k vám budiž přijat jako Pán. Nežůstane u vás než jeden den; v případě potřeby i druhý. Kdyby zůstal tři dny, je to lživý prorok. Odcházející apoštol si nevezme nic než chleba na cestu do místa, kde bude nocovat; žádal-li by stříbro, je to lživý prorok.“

„Žádného proroka mluvícího v Duchu nebudete pokoušet ani kritizovat, neboť každý hřích bude odpuštěn, onen hřích však odpuštěn nebude.“

„Ne každý, kdo mluví v duchu, je prorok, ale jen má-li způsoby Pána. Tedy lživý prorok a pravý prorok se poznají podle způsobů.“

„Každý prorok, který učí pravdu, je prorok falešný, nečiní-li to, co učí.“

„Kdo by v duchu řekl: „Dej mi peníze“ nebo něco jiného, neposlechněte ho.“

„Každý pravdivý prorok, který se u vás chce usadit, je hoden své stravy.“³

Tolik o prorocích a apoštolech kteří putovali a hlásali Slovo. Asi nebyly s nimi jen dobré pozitivní zkušenosti.

Kromě toho Didaché popisuje a nařizuje zřizování církevních úřadů: Biskupy a diakony.

„Vzkládáním rukou si zřizujte biskupy a diakony hodné Pána; muže tiché, nezištné, pravdivé a zkušené. I oni vám slouží službou proroků a učitelů. Nepřehlížejte je. Jsou od vás ctěni po prorocích a učitelích.“⁴

Je jasné zřejmé, že v této době je tady napětí mezi jednou a druhou stránkou církve: Na jedné straně putující apoštolové a proroci a na druhé straně rozvážní biskupové místních církví, presbyteri a diakoni.

Docela podobně jako u pastorálních dopisů apoštola Pavla.

Nutný a nezbytný je církevní řád, ústava církve. Písemné ukotvení správy církve.

³ Spisy apoštolských otců, Edice Kalich, Komenského evangelická bohoslovecká fakulta v Praze, 1985, str. 20 - 21

⁴ Spisy apoštolských otců, Edice Kalich, Komenského evangelická bohoslovecká fakulta v Praze, 1985, str. 23

Ale pak je tady potřeba, aby i lidé kteří možná jsou méně zařaditelní, mohli najít v církvi místo.

Ad. 4. Co způsobily revelace, které tak vehementně Komenský pro-
sazoval, bezmezně jim věřil a publikoval?

Posměch. Rozumní lidé přestali prococtví věřit vůbec.

Nemorální (z našeho dnešního hlediska) jednání Komenského a zrada
hostitelské země, Polska. Ale v souladu s duchem doby byla konfesní pří-
slušnost více než národ a stát.

Kontakty s nepřáteli polského království. Od Angie po Litvu. Stranění
Radziwiłłům. Lidem, kteří osnovali vzpouru proti vládní moci, proti řádně
zvolenému králi Janu Kazimírovi.

Ad. 5 Vyplyvá z toho něco pro nás? Anebo jsme odsouzení k neko-
nečnému opakování chyb minulosti?

Proroci nevyimizeli.

S jistou mírou nadsázky se dá říct, že nám ve státě vládnou proroci.
Nejen bývalí pracovníci prognostického ústavu, ale nejméně úspěšnými
proroky jsou ekonomové.

V americkém kontextu jsem zaznamenal přes věky jdoucí argumen-
taci: „Prorocky vidíme, že tento politik je Kýros.“ Co to znamená? Že sice poli-
tik žije nemravným životem, sice je to z jistého hlediska lump, ale prosadí
Boží věci.

Tuto argumentaci jsem slyšel ve vztahu k Buschovi mladšímu, Ze-
manovi i Trumpovi.

Člověk by si řekl, že je eticky problematické volit neetického politika.
Ale takto se to „biblicky a prorocky“ vysvětlí.

Je docela zvláštní, že zrovna s touto argumentací se v poslední době
setkávám.

Myslím si, že chyby minulosti jsme nuceni opakovat. Křesťané jsou ne-
poučitelní.

Zažil jsem ve svém životě mnohá různá prococtví. Mnozí lidé předpovi-
dali v Božím jménu různé věci. Kdysi jsem jim nějakým způsobem věřil, pak
jsem je bral vážně, ale kriticky, pak ale velice kritický. Nějak jsem si ověřil,
že čím větší humbuk domnělí proroci kolem sebe dělají, tím menší mají
úspěšnost.

Víte, s čím jsem se nikdy nesetkal: Že by nějaký prorok, kterému evidentně proroctví selhalo, řekl: Spletl jsem se anebo že by řekl, že je to jinak. Že by se omluvil.

Samozřejmě z Bible je zřejmé, že nejlepší proroctví a nejúspěšnější proroci jejich proroctví se nenaplnilo. Jonáš byl z toho konsternován, ale Bůh mu sám musel říct, že jeho prorokování bylo velice úspěšné, jelikož se lidé obrátili činili pokání.

Na začátku „po sametu“ lidé prorokovali o velice brzkém pronásledování a z druhé strany o probuzení. Čili velice protichůdná a za normálních okolností vylučujících se proroctví. Ale nikdo nemíní do dnešního dne k tomu říct, byť jediné slovo vysvětlení.

Možná je to podobný postoj, jako u Komenského. Mlčení.

Telefonát, volá jeden z mých přátel, proroků:

„Co ty evangelický aktivisto? Jak se máš?“

„Ty jsi prorok a ptáš se, jak se mám? Měl bys to vědět sám.“

Smích.

„Co potřebuješ?“ Ptám se.

„Jak si to poznal? Jak jsi poznal, že něco potřebuji?“

„Tak dlouho nám za přítele proroka, tak jsem leccos pochytil.“ Odpovídám.

Máme se rádi: úleťácký charismatický prorok a já racionální křesťan.

Ale oba máme svoje místo v církvi.

No ne?

Víte, co je zvláštní?

Komenskému ke konci života bylo jasné, že Drábík selhává jako křesťan, člověk i prorok. Ale poslední dopis z podzimu 1670, pár dní před smrtí Komenský svému celoživotnímu příteli píše a posílá peníze. Kamarádi do smrti.

To mi přijde, – přes všechny výhrady, – jako velice lidské, křesťanské a hezké.

Cvičení

Jak se cvičit ve zbožnosti?

Dá se zbožnost vůbec nacvičit? (1.Tim. 4)

1.Timoteovi 4,7b-8 „Cvič se ve zbožnosti. ⁸Cvičení těla je užitečné pro málo věcí, avšak zbožnost je užitečná pro všechno a má zaslíbení pro život nynější i budoucí.“

Edward Mitreğa
BŠP, 14. 12. 2019

[odkaz na videozáznam](#)

1. Zbožnost Izraele a okolních národů

Pán Bůh skrze Mojžíše na hoře Sinaj dává svému lidu zákon, kterého součástí je i způsob uctívání Boha. Současně jsou odmítnuty způsoby uctívání Boha okolních národů:

2.Mojžíšova 34,12-14 „¹²Dej si pozor, abys neuzavíral smlouvu s obyvateli té země, do které vejdeš, aby se nestali uprostřed tebe léčkou. ¹³Proto jejich oltáře poboříte, jejich posvátné sloupy roztříštíte a jejich posvátné kůly pokácíte. ¹⁴Nebudeš se klanět jinému bohu, protože Hospodin, jehož jméno je Žárlivý, je Bůh žárlivě milující.“

Jakékoliv uctívání jiných bohů národů v kanaánské zemi, Egyptě, Asýrii, Babylóně... mají Izraelci zakázáno. Hospodin svému lidu určil přesně způsob, jakým Ho mají uctívat i jak mají žít.

Ale Pánu Bohu nejde jen o ty vnější věci, Pánu Bohu jde o srdce člověka. Proroci kritizují zbožnost, která má pouze vnější formu obřadů:

Izajáš 29,13: „*Panovník praví: „Protože se tento lid přibližuje ke mně ústy a ctí mě svými rty, ale svým srdcem se ode mne vzdaluje a jejich bázeň přede mnou se stala jen naučeným lidským příkazem...“*

Ten text dává odpověď na otázku, zda se dá zbožnost vůbec nacvičit. Ano, dá se zbožnost, bázeň před Hospodinem, naučit. Dá se naučit vnější projevy zbožnosti. Ale před Pánem Bohem taková zbožnost nemá žádnou cenu. Navenek člověk může být velice zbožný, ale jeho srdce může být od Boha velice daleko.

2. Příchod Ježíše Krista všechno mění

2.Petrův 1,3 „*Všecko, čeho je třeba k zbožnému životu, darovala nám jeho božská moc, když jsme poznali toho, který nás povolal vlastní slávou a mocnými činy.*“

To, že poznání se týká skutečně Ježíše Krista, nasvědčuje další text: 2.Petrův 1,8 „... nezůstanete v poznání našeho Pána Ježíše Krista nečinní a bez ovoce.“

To znamená, že v poznání Ježíše Krista máme vše, co je třeba k zbožnému životu.

Poznání v biblickém smyslu není pouze intelektuální znalost, ale mnohem víc: důvěrný vztah. Poznat Ježíše Krista znamená mít s Ním důvěrný vztah.

Od příchodu Ježíše Krista pravá zbožnost souvisí s poznáním Ježíše Krista. I toto naznačuje, že pravá zbožnost nejsou nějaké vnější obřady, ale „věc srdce“.

Jan 4,21.23 *„Ježíš jí odpoví: ‚Věř mi, ženo, že přichází hodina, kdy nebudete ctít Otce ani na této hoře ani v Jeruzalémě.‘²³Ale přichází hodina, ano, již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě. A Otec si přeje, aby ho lidé takto ctíli.“*

Jan 6,28-29 *„Řekli mu: ‚Jak máme jednat, abychom konali skutky Boží?‘²⁹Ježíš jim odpověděl: ‚Toto je skutek, který žádá Bůh: abyste věřili v toho, koho on poslal.‘“*

Jan 15,8 *„Tím bude oslaven můj Otec, když poneseš hojné ovoce a budete mými učedníky.“*

Filipským 2,6-11 *„Způsobem bytí byl roven Bohu, a přece na své rovnosti nepěl, ⁷nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí. A v podobě člověka ⁸se ponížil, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži. ⁹Proto ho Bůh vyvýšil nade vše a dal mu jméno nad každé jméno, ¹⁰aby se před jménem Ježíšovým sklonilo každé koleno – na nebi, na zemi i pod zemí – ¹¹a k slávě Boha Otce každý jazyk aby vyznával: Ježíš Kristus jest Pán.“*

3. Zbožnost po příchodu Ježíše Krista

Pán Bůh poslal svého Syna, Ježíše Krista, abychom Mu věřili, milovali Ho, poslouchali Ho. Kdo vědomě odmítá Ježíše Krista jako Pána a Spasitele, toho veškerá zbožnost je marná, a nenalézá zalíbení u Boha.

A. Ježíš Kristus a judaismus

Ježíš Kristus odsoudil tradici, která původně vycházela z Božího zákona, která se pokoušela aplikovat Boží zákon do různých životních situací, která ale někdy vedla k porušování Božího zákona.

„Již za Ezdrášova období bylo čtení z Tóry povýšeno na liturgický a posvátný akt, ke kterému bylo také přidáno vykládání a studium daného textu – právě zde započíná fenomenální nástup ústního učení, jehož nositeli se stanou farizeové, kteří jako jediná skupina přežijí zánik starověkého judského

státu v r. 70, a určí směr, kterým se judaismus bude ubírat následujících dva tisíce let.“ [https://cs.wikipedia.org/wiki/Judaismus]

Matouš 15,1-9 „*Tehdy přišli k Ježíšovi z Jeruzaléma farizeové a zákoníci a řekli: ²Proč tvoji učedníci porušují tradici otců? Vždyť si před jídlem neomývají ruce!*“ ³*On jim odpověděl: „A proč vy přestupujete přikázání Boží kvůli své tradici? Vždyť Bůh řekl: „Cti otce i matku“ a „kdo zlořečí otci nebo matce, ať je potrestán smrtí.“* ⁵*Vy však učíte: „Kdo řekne otci nebo matce: „To, čím bych ti měl pomoci, je obětní dar.“* ⁶*ten již to nemusí dát svému otci nebo matce. A tak jste svou tradici zrušili slovo Boží.* ⁷*Pokrytci, dobře prorokoval o vás Izaiáš, když řekl: ⁸„Lid tento ctí mě rty, ale srdce jejich je daleko ode mne; ⁹marně mě uctívají, neboť učí naukám, jež jsou jen příkazy lidskými.“*“

Zbožnost bez pravého poznání je k ničemu.

Římanům 10,1-4 „*Bratři, toužím z celého srdce a modlím se k Bohu, aby Izrael došel spásy.* ²*Vždyť jim mohu dosvědčit, že jsou plni horlivosti pro Boha, jenže bez pravého poznání.* ³*Nevědí, že spravedlnost je od Boha, a chtějí uplatnit svou vlastní; proto se spravedlnosti Boží nepodřídili.* ⁴*Vždyť Kristus je konec zákona, aby spravedlnosti došel každý, kdo věří.“*

Horlivost pro Boha musí být spojena pravým poznáním, s poznáním Syna, kterého Otec poslal jako spasitele, kterého oběť ospravedlňuje hříšníka před Bohem.

Pán Bůh po příchodu Ježíše Krista odmítá zbožnost, která vychází z Božího zákona daného skrze Mojžíše, jestliže není spojena s vírou v Ježíše Krista.

Pán Bůh po příchodu Ježíše Krista odmítá zbožnost, která k Ježíši Kristu přidává cokoli dalšího z Božího zákona: obřizku, zachovávání soboty...

B. Ježíš Kristus a pohanské národy

Řečtina měla slovo pro náboženství, zbožnost: εὐσεβεία [eusebeia]. Platón mluví o *eusebeia* jako o správném jednání vůči bohům. Stoikové ji definovali jako znalost o způsobech uctívání boha. Lúkianos říkal, že člověk, který je *eusebes* tzn. zbožný je milovníkem bohů (*filoteos*). Xenofón řekl, že takový člověk je moudrý ve věcech týkajících se bohů. Plútarchos říkal, že *eusebeia* je něčím mezi *ateotes* (ateismem = bezbožností) a *desidaimonia* (pověrou).

Eusebeia se netýkala nejen bohů, ale i lidí. Platón mluví o *eusabeia* i vůči rodičům.

Eusebeia někdy znamená více obřadní správnost než morální hodnotu. Někdy znamená věrnost vůči vládci. Císař Nero zve Řeky na setkání v Korintu jako vděčnost za jejich dobrou vůli a *eusebeia*, tzn. loajalitu/věrnost vůči němu. Pro Sofoklése je největší ze všech ctností.

Řekové používali *eusebeia* pro překlad stejně ušlechtilého latinského *pietas*, které vyjadřovalo ducha obětování se, dobroty, cti, poctivosti, povinnosti. [Barclay, str. 108-111]

Podle svědectví Nového zákona občané Římského impéria uctívali různé bohy.

V Lystře uctívali Dia, Hermese. Situace po uzdravení ochrnutého v Lystře:

Skutky 14,11-13 *„Když zástupy viděly, co Pavel učinil, svolávaly lykaonsky: „To k nám sestoupili bohové v lidské podobě!“¹² Barnabášovi začali říkat Zeus, Pavlovi pak Hermes, poněvadž to byl především on, kdo mluvil.¹³ Dokonce kněz Diova chrámu před hradbami dal přivést k bráně ověnčené býky a chtěl je s lidmi apoštolům obětovat.“*

V Efezu je uctívána Artemis. Slova Démétria, zlatníka a výrobce stříbrných napodobenin Artemidina chrámu:

Skutky 19,27 *„Je nebezpečí, že nejen náš obor ztratí vážnost, nýbrž i chrám veliké bohyně Artemidy nebude považován za nic, a začne upadat sláva té, kterou uctívá naše provincie i celý svět.“*

Křesťané svědčí, že to, co uctívají pohané, nejsou žádní bohové, proto i zbožnost uctívající tyto bohy je falešná, marná...

Ještě jednou slova Démétria, zlatníka a výrobce stříbrných napodobenin Artemidina chrámu:

Skutky 19,26 *„... tenhle Pavel přemluvil a svedl mnoho lidí nejen z Efezu, nýbrž skoro z celé provincie. Říká, že bohové udělaní lidskýma rukama nejsou žádní bohové.“*

Apoštol Pavel v Athénách:

Skutky 17,16.22-23.29-30 „... když shledal, kolik modlářství je v tom městě, velmi ho to znepokojovalo... ²²Pavel se tedy postavil doprostřed shromáždění na Areopagu a promluvil: „Athéňané, vidím, že jste v uctívání bohů velice horliví. ²³Když jsem procházel vašimi posvátnými místy a prohlížel si je, našel jsem i oltář s nápisem: ‚Neznámému bohu‘. Koho takto uctíváte, a ještě neznáte, toho vám zvěstuji... ²⁹... nemůžeme si myslet, že božstvo se podobá něčemu, co bylo vyrobeno ze zlata, stříbra nebo z kamene lidskou zručností a důmyslem. ³⁰Bůh však promínil lidem dobu, kdy to ještě nemohli pochopit, a nyní zvěstuje všem, ať jsou kdekoliv, aby této neznalosti litovali a obrátili se k němu.“

Byla doba, kdy Pán Bůh nechával člověka uctívat různé bohy, teď ale zvěstuje všem, aby toho litovali a obrátili se k Němu.

C. Závěr

Po příchodu Ježíše Krista jakákoliv zbožnost, která není založena na uctívání Ježíše Krista jako Boha, je zbožností falešnou, marnou, která nenalézá u Boha zalíbení, není pro Boha přijatelná.

4. 1.Timoteovi 4,7 a zbožnost v Novém zákoně

1.Timoteovi 4,7b „Cvič se ve zbožnosti.“

Řecky: Γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσεβείαν [gumnaze de seauton pros eusebeian].

1) Γύμναζε [gumnaze]: 2. osoba, jednotné číslo, přítomný čas, rozkazovací způsob, rod činný slovesa γυμνάζω [gumnazó]: cvičit, vzdělávat: 4x v Novém zákoně: Židům 5,14 „*Hutný pokrm je pro vyspělé, pro ty, kdo mají **cvičením** své smysly vypěstovány tak, že rozeznají dobré od špatného.*“; Židům 12,11 „*Přísná výchova se ovšem v tu chvíli nikdy nezdá příjemná, nýbrž krušná, později však přináší ovoce pokoje a spravedlnost těm, kdo jí **prošli***“ /doslova: byli vycvičeni/; 2.Petra 2,14 „*Oči mají plné cizoložství a nepřestávají jí hřešit, svádějí nepevné duše, srdce mají **vycvičené** v hrabivosti; jsou to synové prokletí.*“

Podstatné jméno ženského rodu γυμνασία [gumnasia] se nachází pouze 1x v Novém zákoně, hned v následujícím verši 1.Timoteovi 4,8 „*Cvičení těla je užitečné pro málo věcí, avšak zbožnost je užitečná pro všechno a má zaslíbení pro život nynější i budoucí.*“ V křesťanství později i ve významu askeze.

Tato slova jsou z oblasti sportu, což nejvíce vyjadřuje podstatné jméno středního rodu γυμνάσιον [gumnasion] ve významu: tělocvična, škola, cvičiště, tělocvik, cvičení; v patristické literatuře v přeneseném významu duchovního cvičení, výchovy, třibení (často skrze utrpení).

2) Podstatné jméno ženského rodu εὐσεβεία [eusebeia] nalezneme 15x v Novém zákoně ve významu 1. zbožnost, bohabojnost; 2. víra, náboženství. Slovo se skládá z řeckého εὖς [eus/eys] ve složeninách ve významu dobrý a slovesa σεβομαι [sebomai] ve významu uctívat. Užití v NZ: Sk 3,12; 1Tm: 2,2; 3,16; 4,7.8; 6,3.5.6.11; 2Tm 3,5; Tt 1,1; 2Pt: 1,3.6.7; 3,11. Sloveso εὐσεβέω [eusebeó: eusebó] 2x v Novém zákoně ve významu 1. uctívat, ctít; 2. chovat se uctivě. Užití v NZ: Sk 17,23; 1Tm 5,4. Přídavné jméno εὐσεβής, εὐσεβής [eusebés – rod mužský a ženský, eusebes – rod střední] 4x v Novém zákoně ve významu zbožný, bohabojný. Užití v NZ: Sk: 10,2.7; 22,12; 2Pt 2,9. Příslovce εὐσεβῶς [eusebós] 2x v Novém zákoně ve významu zbožně. Užití v NZ: 1Tm 3,12; Tt 2,12.

3) Příbuzné podstatné jméno ženského rodu θεοσεβεία [theosebeia], složené ze slov θεός [theos: bůh/Bůh] a σεβομαι [sebomai]. V NZ 1x: 1Tm 2,10. Přídavné jméno θεοσεβής, θεοσεβής [theosebés – rod mužský a ženský, theosebés – rod střední]: 1x v NZ: Jan 9,31.

Barclay píše [Barclay, str. 108-111]:

1. *Eusebeia* nastala díky božské moci Ježíše Krista (2Pt 1,3). Bez zjevení se Ježíše Krista, bez Jeho pomoci a přítomnosti není možné skutečné náboženství/zbožnost. 1Tm 3,16 mluví o „tajemství zbožnosti“, nesrozumitelné pro někoho z venku, ale přístupné pro skutečné věřící. Ježíš tedy odhalil lidem tajemství skutečné víry/zbožnosti. V NĚM lidé uviděli skutečného Boha a naučili se Ho uctívat. Ježíš Kristus, Duch sv., je zdrojem, původcem, základem, dárce pravé zbožnosti.
2. I když je *eusebeia* darem moci Ježíše Krista, máme se v ní cvičit (1Tm 4,7), máme o ní usilovat (1Tm 6,11). Biblické obrazy sportovce, vojáka.
3. *Eusebeia* vede k určitým následkům: a) nepochopení a pronásledování ze strany světa (2Tm 3,12); b) je spojena s Boží mocí v životě (Sk 3,12); c) otevírá přístup k Bohu, který slyší (Jan 9,31).
4. *Eusebeia* je znamením křesťanského života. Žít zbožně je cílem a povinností křesťana (1Tm 2,2).
5. *Eusebeia* je počátkem (pramenem) veškeré pravé nauky o Bohu a veškerého správného myšlení (1Tm 6,3; Tt 1,1).
6. *Eusebeia* není cestou k získání bohatství tohoto světa, k obohacení se, přesto je už sama velké bohatství, když se spokojí s tím, co má (1Tm 6,5-

11), přesto je užitečná pro všechno a má zaslíbení pro život nynější i budoucí (1Tm 4,8).

7. *Eusebeia* je výsledkem života vedeného ve světle věčnosti, zániku stvoření: nebes a země, a „druhého“ příchodu Ježíše Krista (2Pt 3,11).
8. Pravá *eusebeia* je spojena s bratrskou láskou (2Pt 1,6.7).
9. Pravá *eusebeia* se neomezuje na křesťanské bohoslužby, liturgii. Začíná se doma, v rodině. 1Tm 5,4 „*Má-li však některá vdova děti nebo vnoučata, ať se ti učí prokazovat zbožnost především své rodině a odplácet rodičům, neboť to je milé před Bohem.*“ (Český studijní překlad)

5. Pietismus

Pietismus (z francouzského *pieté* < lat. *Pietatem* (nom. *pietas*), *zbožnost*) je po protestantské reformaci nejvýznamnějším reformním hnutím v rámci protestantských církví, které vzniklo ve 2. polovině 17. století.

Za zakladatele pietismu je pokládán Philipp Jacob Spener, který nastínil reformní program pietismu v díle *Pia desideria*. Spener shodně s Arndtem upozorňuje, že: „*čistota učení a Božího Slova se nezachovává pouhými diskusemi a množstvím knih, ale opravdovým pokáním a posvěceným životem.*“⁵

K obnově církve vytknul její členy šest základních cílů:

5. Používej Boží slovo tak, aby prohloubilo tvou osobní zbožnost.
6. Povzbuzuj všechny věřící k tomu, aby se cvičili ve všeobecném kněžství.
7. Pěstuj bratrskou lásku, nejen intelektuální známost křesťanské víry.
8. Duchovní spory veď pouze tehdy, chceš-li získat srdce určitého člověka; nikdy ho však neubíjej argumenty.
9. Vzdělávej faráře jak v teologickém poznání, tak i ve zbožnosti.
10. Svým kázáním usiluj o poučení křesťanů v oblasti víry a jejího ovoce.⁶

K uskutečňování těchto zásad doporučoval pružnou metodiku domácích buněk, které umožňovaly hlubší studium Písma svatého.⁷

V pietismu se vytvořilo několik směrů. Mezi nejvýznamnější patří:

⁵ SPENER, J. F. *Pia desideria*. Bielsko-Biała, Augustana, 2002. ISBN 83-88941-35-6. Str. 76.

⁶ NORTH, James B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku*. Praha, Návrat domů, 2001. ISBN 80-7255-029-2. Str. 183.

⁷ SPENER, Filip Jakub. *Pia desideria*. Str. 69.

- Hallský směr (německy **Der Hallesche Pietismus**), jehož centrem bylo město Halle nad Sálou a jejímž představitelem byl Augustin Hermann Francke,
- Ochranovský směr (německy **Der Herrnhuter Pietismus**), jehož reprezentantkou je obnovená Jednota bratrská v Ochranově, jejímž čelným představitelem byl Mikuláš Ludvík hrabě z Zinzendorfu.

Pietismus silně ovlivnil tajné nekatolíky v Čechách a na Moravě, jakož i tolerované luterány ve Slezsku. V Čechách a na Moravě byl pietismus klíčovým faktorem, který umožnil tajným protestantům přetrvat v 18. století při své víře až do vydání tolerančního patentu. Jedním z center slezského pietismu se stal Cieszyn, kde působili pietisté hallského směru; mezi ně patří (pastor) Johann Adam Steinmetz, (učitel a kazatel) Jiří Sarganek či (učitel a kazatel) Jan Liberda.

Zdroj: [<https://cs.wikipedia.org/wiki/Pietismus>] a [Piętak Stanisław. Pietismus – reformace po reformaci, anebo slepá ulička luterství? BŠP 25.1.2014].

Pastor Vladislav Santarius (12.11.1915, Stonava – 5.6.1989, Havířov) aplikuje základní prvky vyznání církve, reformační teze a důrazy pietismu na církve 20.století. Svě postřehy shrnuje do 6 bodů:

1. Ježíš Kristus je stoprocentně potřebný a stoprocentně vystačující ke spasení každého člověka.
2. Ježíš Kristus zcela proměňuje člověka v nové stvoření skrze Ducha svatého. To je zázrak znovuzrození, proto prvním a hlavním úkolem Církve Kristovy je evangelizace, vedení každého člověka k Ježíši Kristu. Toto je biblická cesta spasení.
3. Obsahem života znovuzrozených lidí v Kristu je láska jako čin, a nikoli prázdné zbožné fráze. Toto je druhý hlavní úkol Církve Kristovy – diakonie, služba! Toto je biblická cesta života.
4. Duch svatý uskutečňuje program Ježíše Krista na zemi. Duch svatý není hračkou. Vede člověka k Ježíši Kristu, v Něm ho proměňuje skrze znovuzrození, věncí ho dary ke službě a oslavování Pána Ježíše. Církve Kristova vznikla z Ducha svatého a z Ducha svatého a Jeho moci žije.
5. Všeobecné kněžství je jedinou formou působení Církve Kristovy, a to ne jen v teorii, ale v praktické činnosti každého znovuzrozeného člověka a všeho Božího lidu. Strašnou deformaci způsobilo rozdělení na duchovní a laiky, místo novozákonního rozlišování duchovních a tělesných! Církve Kristova nezná kleriky a laiky, ale jeden Boží lid, který jako součást i celek má úkol a právo nést evangelium všem. Systém jednoho člověka ve sborové práci vedl sbor do hrobu.

6. Víra, že nejkrásnější perspektivou pro Církev Kristovu byl a je druhý příchod Ježíše Krista, je základním bodem biblické eschatologie. Tato radostná *naděje musí pronikat život a činnost Církve Kristovy.*

*Na uvedených biblických zásadách rozhodně trváme i dnes!*⁸

Zdroj: [Piętak Stanislav. Pietismus – reformace po reformaci, anebo slepá ulička luterství? BŠP 25.1.2014]

Nebezpečí pietismu spočívá v přesunutí luterského důrazu na dílo a působení Pána Boha na lidské skutky.

6. Závěr

Podstatou pravé zbožnosti je poznání a poslušnost Ježíši Kristu.

Zdroje

- Barclay: Ważniejsze Słowa Nowego Testamentu. William Barclay. Wydawnictwo „Słowo Prawdy”, Warszawa 1988.
- Praxis pietatis čili jak se cvičit v pravé zbožnosti. Jan Amos Komenský. Podle amsterodamského vydání z roku 1661. Do současné češtiny převedl a upravil Ladislav Kopecký. Nákladem Křesťanského spolku mladých v Čechách. Vydala Ekumenická rada církví v evangelickém nakladatelství Kalich v Praze, roku 1992. 1. upravené vydání. 237 str. ISBN 80-7072-988-0.
 - Zbožnost. Prof. Pavel Hošek, Th.D. Přednáška na internetu: <https://www.youtube.com/watch?v=nX4Xq-Js9Os>.

Biblická škola pracovníků, 2019-2020, www.ks-sch.cz

Určeno pro vnitřní potřebu Křesťanského společenství, z. s., při SCEAV

⁸ SANTARIUS, Vladislav. *Parę skromnych uwag do problematyki Kościoła Chrystusowego w Nowem Testamencie*. Samizdat. Oldřichovice, Karel Wałach, b.d. (asi 1989), s. 11-13.

Přemýšlování o dokonalosti křesťanské

Přemýšlování o dokonalosti křesťanské, kterouž Bůh vyvoleným svým v slovu svém ukazuje, Duchem svým vnitř vnuká a ji v nich, k nevypravitelnému jejich potěšení rozličnými odpornými věcmi rozněcuje a k plnosti přivodí.

Pavel Kaczmarczyk
BŠP, 14. 12. 2019

[odkaz na videozáznam](#)

Okolnosti vzniku díla

Adresátem díla je žena J. A. Komenského. Autor tituluje svoji manželku „klenotem po Pánu Bohu nejdražším“. Z uvedeného úvodního oslovení plyne posloupnost priorit J. A. Komenského. První místo v jeho životě zaujímá Pán Bůh, což dokumentuje obsah díla, ale také okolnosti vzniku. Dílo je psáno v době pobělohorské, na útěku před pronásledovateli, kteří se snaží vymýtit členy a stoupence jednoty bratrské. Rodina J. A. Komenského není pospolu a J.A.K. v zármutku a tesknosti píše manželce o čem přemýšlí. O čem bych přemýšlel v podobné situaci? Je neuvěřitelné, jak vnímá krutou realitu pronásledování a útěku přemýšlí o dokonalosti křesťanské. Jak pravdivě a hluboce byl Pán Bůh a Kristus vším v jeho životě. Je taktéž obdivuhodné jak v této situaci povzbuzuje svoji manželku.

„Čtiž tedy pilně knižečku tuto, a ne jen čti, ale bedlivě rozvažuj a v přemýšlováních svatých se cvič, na mě při tom zvláště modlitbami svatými, jakž náleží, laskavě vzpomínajíc, ale více na Boha, kterýž tvá i má největší ať jest útěcha“.

Neuvěřitelná víra a touha líbit se Kristu byla motorem v životě J. A. Komenského.

V čem dokonalost křesťanská záleží ? (kapitola I)

J.A.K. podtrhuje, že: *„toliko známost Boha a povědomost věci jeho ve skutečném činění vyjevené Boží vůle a v ostříhání svátosti záleží“*. Uvádí, že cílem člověka a důvodem stvoření člověka je spojení se Stvořitelem, milovat, ctít, velebit a chválit jej.

Zároveň stvrzuje, že: *„i kdyby kdo celou biblí z paměti uměl a necítil by vnitřního potěšení milostí Boží, co jemu to prospěje? Marnost jest“*.

Podtrhuje vnitřní vztah člověka s Pánem Bohem, který se projevuje vztahem k věcem pozemským, materiálním a také k pronásledování a utrpení. Citují: *„tak aby s svatým Pavlem mohl, pro vyvýšenost toho Božího pokoje v sobě, cokoli svět za slavné i divné sobě počítá, všecko za lejno klásti, a pro sladkost tuto vnitřní zevnitřních jakýchkoli, odkudkoli přicházejících utrpení za nic nevážiti a jich ani necítili.“*

Jako lidé jsme váhaví v úsilí o dokonalost a Pán Bůh nás rozličnými útrpnostmi k tomu dohání.

Dokonalost záleží v těchto 3. věcech:

1. V plném Bohu milování.
2. V povolném jemu se ve všem poddáváníí.
3. V ustavičném s ním se obírání.

Kdo má tyto tři věci, má vrch moudrosti lidské a začátek věčného života.

Jak se člověk k hledání a dosažení dokonalosti způsobovati a připravovati má. (kapitola II)

- 1) Jedno, aby věře, že nade všecky šťastný bude, dosáhne-li jí, všecku mysl, žádost a toužení své po ní obrátí. Ne chladná a vlažná, ale vroucí žádost musí být, aby člověk ani nemohl usnout ani zdřímnout. Kdo takto hledá Pána, ten Ho nalézá.
- 2) Aby člověk vyčistil své srdce
 - Od zbytečných toulavých, neužitečných myšlenek
 - Od nezřízených vášní, hněvu, závisti, bázní, zármutku atd.
„Protož snažuj se, člověče! pokojné srdce míti, aby ničeho v světě příliš nemiloval, ničemu se příliš neradoval, nad ničím příliš se nermoutil, na nic zlobivě se nehněval etc.; tak k tobě vejde tajná Boží moudrost a učiní tě dokonalého“.
- 3) Dokonalost se nedosahuje lidskou snahou je to pouze Boží dar.
Mojžíšovi řekl: ‚Smiluji se, nad kým se smiluji, a slituji se, nad kým se slituji.‘ (Řím.9,15)
„Kdož tak činí a s mdlobou svou jemu k nohám padá, při tom on jistě spasitelné své dílo koná a v mdlobě lidské, na odivu ďáblu, Božskou svou moc dokonává, jakž se, mluvě s svatým Pavlem, vysvětlil“ (2.Kor 12).

I. V plném Boha milování

O milování Pána Boha, odkud se v srdcích zaněcuje. (kapitola III)

Milování Pána Boha se pouští do našich srdcí dvěma pramínky

1. Poznávání divné Božské dokonalosti
Láska Boží se rozněcuje v srdci, když soudíme, že Bůh je studnice plná milosrdenství. Je k nám otevřená a z sebe na nás (nad naši hodnost) vydává plnost lásky ze skutků stvoření, opatrování, vyvolení, vykoupení a posvěcení.
Stvoření – Pán Bůh nás zformoval k obrazu svému.
Opatrování – V něm živí jsme, hýbeme se i trváme. On udržuje naše dýchání, řídí naše kroky. *„Summou, on jest nám všechno v celém našem na světě zůstávání. Kdož by ho pak nemiloval?“*
Vyvolení – Prvně než jsme byli, plný lásky Otec se staral o nás jak by nám věčně dobře býti mohlo. (Řím. 11. kap.)

Vykoupení – Skrze hřích jsme se od něho odvrátili, vlastního Syna svého rád na smrt ohavnou vydal.

Posvěcení – Dává nám svého Svatého Ducha, základ a závdavek spasení, a tím nás se sebou pojí, řídí, ostříhá ke spasení. (1.Petra 1)

2. Rozjímáním o přeštedré dobrotě a lásce, která na nás splývá
„Toto všecko když vyvolená duše pobožně rozjímá, nemůže než náramnou radostí slzeti a s Davidem svatým zvolati: Ach, čímž se odplatím Hospodinu za všecka dobrodiní jeho mně učiněná? (Žalm 116). A vyhledávajíc, čím by se odplatila, nic nenachází, kromě že poznává, že věčného milování jest hoden ten, kterýž nás až na věčnost zamiloval. Protož k němu se s týmž Davidem obračeje říká: Z vnitřnosti srdce miluji tě, Hospodine, sílo má, hrade můj a vysvoboditeli můj, v němž nadějí skládám, štíte můj, rohu spasení mého, mé útočiště“ (Žalm 18).

Jak vroucí láska k Bohu býti a čím se pronášeti musí (kapitola IV)

Milovati budeš člověče! Pána Boha svého z celého srdce svého, ze vsí duše, myslí, moci i síly své.

1. Pán Bůh nechce půl srdce pro sebe a půl pro svět. Je hříchem stavět archu Hospodinovu vedle Dágonu.
I když ve světě zacházíme z různými věcmi, milost a žádost k Bohu má všemu předčít. Život, zdraví, jídlo, přátele, rodiče, děti, manžele, sebe, aby to jen v Bohu a pro Boha a do Boží vůle bylo. Abychom byli hotovi všechno to milé opustiti. Toto je Boha nade vše, ze vsí duše, moci a síly své milovati. Takový člověk nenávidí hřích, hledí jak se líbit Hospodinu, šetrně postupuje ve skutcích, slovech i myšlení. Když zhřeší nedá si pokoj, dokud se pokornými modlitbami s Pánem Bohem „neumluví“.
2. Kdo Pána Boha nade vše miluje, tomu věci časné „ne tak příliš hrubě voní“ Užívá je, ale mysl jeho se v nich nevkouřuje. Cítí jinou vnađu, budoucí věčné věci, radost utěšení a slávu skrytou v Bohu.
3. Před Pánem Bohem se co nejnižší „opomítá a za nic klade“. Před lidmi nízce, tiše a pokorně si vede. Je hotový hladem, nahotou, mečem i ohněm tělo dáti na zkázu jestliže „by sláva Boží toho vyhledávala“.
4. *„Plně Boha milování žádnými se časy a proměnami nemění a přitřže nebéře“.*

Dává-li Pán Bůh utěšené věci, chválí Pána. Odjímá-li Bůh, říká s Jóbem: Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal jméno jeho buď pochváleno. Dopustí-

li kázeň, říká s Davidem: Prut Tvůj a hůl Tvá mě potěšují. „Nýbrž i když se zuřivě k nim stavěti začíná, předce se ho srdcem nespouští, ale s Jobem říkají: Byť mne pak i zabil Hospodin, a což bych nedoufal v něj? Vysvobozuje-li zase, říkají: Miluji Hospodina, že vysvobodil duši mou od smrti (Žalm 116). Summou, dělej s nimi Pán Bůh co dělej, předce mu oni do rukou lezou, lásky se od něho nadějí a láskou jemu odměňují“.

5. Takoví lidé i všechny bližní své milují, všeho dobrého přejí a žádnému nic zlého nepřejí.

Jak se milování Boha i na bližní rozplývati musí (kapitola V)

Pán Bůh nás zavázal k milování Jeho samého. My nemůžeme svojí snahou a láskou přímo nic dokázat. Pán Bůh nám na svém místě postavil bližního a „cele se v tom vtělil, co se někomu z nejmenších činí, že se jemu činí a že na tom celý zákon i proroci záleží“.

Znamení vroucí lásky k Bohu je láska k bližnímu. Požívá přirovnání ohně. Teplo z ohně jde nejdříve nahoru a pak do šířky. Láska jde nejdříve k Bohu a pak okolo sebe.

Jak se chovat k bližnímu?

1. – nikomu nic zlého nepřát. Přát dobro na těle i na duši. Mít soucit v zármutku. Mysli Radujte se z radujících a plačte s plačícími (Řím. 12)
2. Skutkem – konáním spravedlností
 - Nečiníme újmu (příkázání nesemilníš, nepokradeš, nepromluvíš, nepožádáš)
 - Smířlivosti – když nás někdo urazí, odpustit
 - Účinností – ochotně pomáháme
 - Mírnosti – abychom nebyli přísní, byli nositeli pokoje, odpouštěli 70x7krát, nenechali nad hněvem zapadnout slunce
 - Skutkem – konáním milosrdenství. V nouzi a potřebě máme prokázat účinnost a sdílnost. Žebrákovi dát peníze a chléb. Škodlivě hloupému máme poskytnout radu, bloudícímu máme ukázat cestu a svémyslného máme napomenout. (1.Jana 3)

II. O povolném se Bohu, k přijímání od něho na světě čehokoli poddáváníí. (kapitola VI)

Druhý dokonalostní stupeň spočívá v tom „že se člověk takový všecken Bohu oddá a na ruce položí, aby s ním podle svobodné své vůle nakládal zacházel, jak chce. Uměnit' jest nad všecko umění, sebe sobě

samému z moci vzíti a Bohu se dáti, moudrost, pravím, nad moudrosti. Nebo co kdo Bohu v opatrování oddá a poroučí, toť jest dobře opatřeno. Jistotně on tisíckrát to lépe zachováti a ku potěšení dochováti umí, nežli na to jednou z lidí neb andělů někdo pomysliti může“.

Jsou dvě částí toho umění.

1. *„Věci libé uměti z rukou Božích přijímati a jich tak užívati, aby mysl spolu i s tělem mezi nimi nezbujněla“.* Tak jak rodiče dávají malým dětem různé hračky, tak Pán Bůh, když jsme v dětinské postavě nám dává a pak časem odeberá. *„Než pamatovati sluší, že to není chléb synů, než chléb čelední, kterýž i těm dává, jichž na věky spasiti nemíní; chléb pak synů že jest vnitřní pokoj a radost v duchu“.*

Máme pamatovat na nestálost těchto věcí zajímavým způsobem, jmenovitě v čas hojnosti myslet na hlad, v čas bohatství na chudobu, v čas pokoje na nepokoj, v čas bezpečnosti na utíkání, v čas přebývání s přáteli na rozloučení a sirobu, kteráž se může přihodit a přichází.

2. *„Umění v čas zármutku a pokušení, v čas těžkostí a bolesti Bohu se podkloňovati a v něm stálé kochání míti, to jest umění nad všecka umění a nevyhnutelně potřebné pobožným. Není zajisté žádný z vyvolených, jehož by do školy kříže neposílal časem Pán Bůh, proto že kohož miluje, toho tresce, a švihá každého, kteréhož za syna přijímá“* (Žid. 12).

Dokonalí ve víře a milování Boha pamatují na to, že Bůh je Bohem, který volně může dělat co chce a že z jeho ruky všechno pochází co nás potkává. Hříchy naše zasluhují, aby nás metličkami svými navštěvoval.

„Pán náš a hlava Ježíš Kristus skrze přetěsnou bránu utrpení svých do království svého protisknouti se musil, a podlé toho nám, oudům jeho, že nelze, než také tak za ním se tisknouti; a že naposledy milujícím Boha všecko na dobré vyjítí musí“. To je myšlení, jímž se Boha milující srdce obcerstvue.

Jsou různé zármutky, které Pán Bůh na své nakládá:

1. Nemoci
2. Pozbytí statků a ochuzení
3. Ztráta milých přátel a osiření
4. Protivenství od nepřátel pravdy (nebezpečí, utíkání, vypovědění, vyhánání, zbavení cti, vězení a smrt.

O pokorném nemoci snášení (kapitola VII)

Zbožný člověk si je vědom stálé Boží pravdy: prach jsi a v prach se navrátíš, zbožením tohoto věčného stánku, Bůh přibytěk věčný vzděláti stroj (2.Kor. 5,1) Je pro nás užitečné, když na sobě cítíme Boží ruku, aby byla zkoušená naše trpělivost. Když tělo je mdlé, duch bývá silný.

O dobrovolném chudoby podstupování (kapitola VIII)

Když Pán Bůh někdy odejme část majetku, máme děkovat za hojnost toho co zůstalo, protože ten nadbytek by mu mohl škodit. Máme pamatovat, že všechny statky a nábytky světa Boží jsou a On jich půjčuje komu chce a vezme zase komu chce. Co se děje s našimi statečky všechno od nevystižitelné Boží přirozenosti pochází.

Někdy dopustí Pán Bůh, že někdo dokonce o všechno přichází a zůstanou mu „holé ruce“. Máme tehdy myslet na to, že je spravedlivým Bohem a má v tom svůj zvláštní záměr a ví co nám je k dobrému. Ap. Pavel je pro nás v tom velikým vzorem. V listu Filipským 4,11-13 píše: *„Ne že bych si naříkal na nedostatek; naučil jsem se být spokojen s tím, co mám. Dovedu trpět nouzi, dovedu mít hojnost. Ve všem a do všeho jsem zasvěcen: být sytý i hladový, mít nadbytek i nedostatek. Všecko mohu v Kristu, který mi dává sílu“*.

„Ochuzení to jeho zevnitřní na spasení jeho nic mu neuškodí, nýbrž napomůže“. Takový pobožný člověk se těší, že ač mu statek odešel, Bůh neodešel a při něm zůstává.

O trpělivém potracení milých přátel a siroby snášení (kapitola IX)

„Nejdražší na světě klenot že jest věrný přítel, i pohané říkali, i Sirach tvrdí, i sám skutek ukazuje; zvláště pak manželé sebe upřímě milující, kteříž jedno srdce ve dvou tělích nosí. A protož stráta milého přítele jest nad jiné stráty těžší, a když manžel jeden od druhého skrze smrt odtržen bývá, tak to bývá, jako by srdce na dvě roztrženo bylo. Zármutek takový smrti se rovná, nýbrž často nad smrt nesnesitelnější bývá. A zvláště ještě, když malé a neodchované dítěčky před rukama jsou, na něž kdykoli pozůstávající z manželů pobožných pohlédne, srdce se mu žalostí zalévá. Ale což činiti“?

Máme takovou velikou bolest trpělivě z ruky Boží přijímat, ač věrný přítel odešel, Bůh však, nevěrnější a nejplatnější přítel živ zůstává.

Na tyto těžké situace je dobré dopředu se připravit dvojitým způsobem.

1. Často myslet na to, že se nám to může stát, poněvadž „v světě nic obyčejnějšího není, jako aby jedni od druhých mřeli“. Máme věřit, že dobrého přítele máme propůjčeného od Boha, který ho k sobě kdykoli může povolát.
2. Máme s milým přítelem mít takové přátelství, které nezruší ani smrt. Takové přátelství je duchovní, které záleží ve spojení dvou srdcí v Pánu Bohu. Nemáme se rmoutit jako pohané, kteří naděje nemají (1.Tes. 4)

O udatném a veselém protivenství podnikání (kapitola X)

Věřící člověk často od ďábla a zlých lidí velikou nenávist, posměchy, vyhánění, vězení, cti odjímání a další podobné věci musí snášet. Ale kdo v tom pravého osvícení a potěšení žádá, ten musí mít v paměti předivné a neomylné pravidlo, že k nebi vede úzká cesta a těsná brána a taková musí zůstat. Přemoudré Boží uložení a nařízení je, aby se vcházelo do jeho království skrze mnoha soužení.

„A protože, kdo za Kristem do nebe chceme, musíme rezolucí vzíti na odpornosti nedbati, nýbrž je udatně, před' co před', podnikati. Nebo to jest naše věřících, heslo, to barva nebeského dvoru, slzy a krev pro čest Pána svého vylévati a bíliti roucha svá ve krvi Beránkové (Zjev. 19). Protož dí: Blahoslavení, kteříž protivenství trpí pro spravedlnost; radujte se a veselte se, nebo odplata vaše hojná jest v nebesích“ (Mat. 5).

Když Pán Bůh dopustí zabíjejí tělo, když nedopustí, nemohou zabít. Má přece sečteny i vrahce, aby mu bez vůle žádný nezahynul. Jsme trnem v oku ďáblu a světu proto po nás „pase“. Máme potěšení, že Spasitel náš svět přemohl a že chce v naší mdlobě prokazovat svoji sílu.

„Truc ďáblu a všechněm holomkům jeho, aby nám přes Boží vůli nětko učiniti mohli; truc, aby nás najíti mohli, když se u Boha skrýváme a k stínu jeho útočiště béřeme. Pročež se akklamávají zřejmě ti, jenž duši mou chtějí zkaziti, zpívá David v Žalmu 63“.

Jisté je, že skrze taková protivenství Božím vyvoleným víra, trpělivost, láska, naděje, horlivost a všechny jiné ctnosti jak nějakým brusem znamenitě zaostřeny bývají a pro jejich spasení je to velice nápomocné. Proto říká písmo: Kdo není zkušěn, co umí? Kdyby Boží následovníci neprošli takovými zkouškami neměli bychom takové vroucí žalmy a epištoly. Taktéž by nebylo mnoho znamenitých knih a spisů, kdyby zármutku a protivenství nebylo.

„Summou, co v církvi neb v nebi zvláštního býti má, to zde útrpnostmi musí vypulerováno býti“.

„Summa tedy druhé té částky dokonalosti křesťanské jest, Bohu z jeho řízení se nevytahovati, nýbrž jemu duši, tělo, zdraví, manželku, děti, přátele, poctivost, statek, život i smrt a všecko v moc odevzdávati a jej nad sebou a všemi věcmi svými plnomocným vladařem učiniti, tak aby člověk, co se kolí děje, že se řízením Božím dobře i svatě děje a na všecko dobré vyjítí musí, na to živ jsa i umíraje cele věřil.“

III O ustavičném o Bohu přemýšlování (kapitola XI)

Třetí dokonalostní stupeň je ustavičné a libé s Bohem se obírání. Kde je váš poklad, tam bude i vaše srdce. Děje se to přemýšlováním o něm a rozmlouváním s ním. Kdo drží mysl při zemských věcech má „kvaltování“ hojné a potěšení málo, srdce má plné rozržitosti a nepokoje aníž může zakusit duchovní radost.

„Dokonalý tedy člověk nejen sobě zvláštní chvílky k přemýšlování o Pánu Bohu a jeho dobrotě obírá, ale i při práci jakékoli od leckuds příčinu vezma, na něj zpomíná“.

Zbožný člověk nejraději o skutcích Spasitele svého přemýšlí v kontextu toho, co dělá. Sedne-li ke stolu vzpomíná jak Spasitel chudobu pro nás podstoupil, pije-li vzpomíná, že P. J. Kristus krev svou vylil za nápoj světa. Když jde spát, vnímá lůžko za kříž Kristův a polštář za trnovou korunu atp.

Kdo tak Pána Ježíše v srdci má, ten našel tu drahou perlu, za níž by dal vše. Kdo tak Pána Ježíše v srdci nosí, tomu se všechen svět se svou slávou a rozkošemi zdá malý a špatný, sobě se zdá bohatší nad všechny krále, knížata a pány a má pravdu.

„Ó přesladký Spasiteli, Pane Ježíši Kriste, vzdělejž sobě v nás svaté přibytky, ať srdce naše vždycky s tebou a v tobě přebývá a o tvé sladkosti, dobrotě a věmosti rádo přemýšlí, dokavádž nepřijdeš, ó ty, jehož tváří v tvář spatřovati žádostivi jsme. Amen, Pane Ježíši!“

O ustavičných modlitbách; a jaká jsou znamení s Bohem se obírajících lidí

Podle Kristovy rady se máme zavřít v pokojíčku a skrytě se modlit k Otci anebo s Davidem a Danielem třikrát klekat na kolena a o půlnoci s Davidem a Kristem k modlitbám vstávat.

„A k tomu sobě opět svatá duše odevšad příčinu béře. Když vzhůru pohlédna krásnou oblohu, slunce, měsíc a hvězdy spatří; když zemi bylinami

a stromovím porostlou, neb sních, mráz, deště, hřímání vidí; když ptáky lahodně zpívati slyší; když na svá minulá léta zpomene; když manželku, děti, stateček svůj spatřuje, když mu jídlo a pití v chuť přichází; když sen k duhu jde, a summou, že všeho Boha chválí, i toho nočního ticha a denního šustu k modlitbám užívaje“.

Taková modlitba nezáleží v množství slov ale ve vroucnosti i kdyby se řeklo dva nebo tři slova.

Znamení srdce, které se zaobírá Bohem:

1. *Mluví nemnoho. Srdce bývá zaměstnané Bohem.*
2. *„Nemnoho se takový po věcech jiných ohlédá, aby se měl v spatřování krásných zahrad, křtaltování šatů, čerstvých koní neb ptáků a tomu podobných věcí, aneb také v poslouchání a sbírání novin kochati a tím čas trávit, není toho při něm. Zdá se on sobě v sobě sám nejpěknější věci míti, Boha a pokoj jeho“.*
3. *„Nemnoho také svatá duše zevnitřního tovaryšstva hledá, proto že rozprávky a zábyvky za maření času (jakož v pravdě jsou) drží a má milé tovaryšstvo vnitř v sobě. Protož raději jest sama, aby pokoj bez hluku míti mohla. Aníž jí samotnost tesklivá jest, jako lidem světským, kteříž libého Božího pokoje vnitř v sobě nemajíce, vně kromě sebe oblektací a z melancholie vyražení hledati musejí“.*
4. *Ač rád sic pobožný člověk i mezi lidmi bývá a s nimi rozmlouvá, ale když jsou pobožní a řeči se o věcech dobrých, kteréž by k společnému vzdělání sloužily, drží; tu býti, poslouchati, něco přidati, učiti se a jiné poučovati, to mu veliká rozkoš jest.*
5. *Ovšem pak rád v shromážděních svatých bývá, proto že tu jest svým Hospodin slunce a pavéza, tu že milosti i slávy udílí (Žalm 84). Tak David toho jediného sobě na Bohu žádal, aby přebývati mohl v domu Hospodinovu po všechny dni života svého a spatřovati okrasu jeho a zpytovat v chrámě jeho (Tal. 27).*
6. *Rád takový i kromě shromáždění s Božím slovem se obírá a svatá Písma čte, nemaje s Davidem žádného většího potěšení, jako aby v zákoně Hospodinově dnem i nocí přemýšloval (Žalm 1); proto že nad zlato i nad med sladší věci tam nalézá (Žalm 19).*
7. *Naposledy rád člověk s Bohem spojený žalmy svaté a duchovní písničky zpívá, srdcem i hlasem plésaje a Boha vždycky oslavuje (Efez. 5). Rád i sám, umí-li, na čest Pánu Bohu písně skládá a tudy horlivost svou v sobě rozněcuje, říká s Davidem: Zpívati budu Hospodinu, dokudž*

jsem živ; Žalmy Bohu svému zpívati budu, dokudž mne stává; libé bude o něm přemýšlování mé vždycky, rozveselím se v Hospodinu (Žalm 104).

ZÁVĚREK.

A toť jest ta blahoslavená člověka křesťanského dokonalost v životě tomto: vroucí jmenovitě Boha milování, ponížené se jemu ve všem od-dávání a rozkošné s ním se v srdci obírání. Šťastná duše, kteráž toho dojde, nebo se jí tu nebe začíná. Kde zajisté jest Bůh, kde vnitřní pokoj, kde radost ducha, tu jest život věčný.

Pohledtež tedy, jakou lásku dal nám Otec, abychom synové Boží slou-li; protož svět nás nezná. Nejmilejší, nyní synové Boží jsme, ale ještě se neukázalo, co budeme; víme pak, že když se ukáže, podobni jemu budeme; neboť viděti jej budeme, tak jakž jest. A každý, kdož má takovou naději v něm, očišťuje se, jako i on čistý jest (1.Jan 3,1-3). Jemu, Králi věků nesmr-tedlnému, neviditedlnému, samému moudrému Bohu budiž čest i sláva na věky věků. Amen.

Křesťanské
společenství, z. s.

BIBLICKÁ
ŠKOLA
PRACOVNÍKŮ

Kázeň a konflikty

- Konflikty v církvi

(1. list Timoteovi 5. a 6. kapitola)

Mgr. Martin Tomala
BŠP, 11. 1. 2020

[odkaz na videozáznam](#)

Ve svém prvním dopise dává Pavel Timoteovi, vlastnímu synu ve víře, mnoho praktických pokynů k vedení a správě efezského sboru. Podstatnou část tohoto listu tvoří pasáže pojednávající o řádu a kázni ve sboru a předcházení nebo řešení různých konfliktů uvnitř církve. Byly to důležité věci zejména pro mladého vedoucího (staršího) sboru, jímž byl Timoteus.

Kázeň

Na staršího muže se neosopuj, ale domlouvej mu jako otci, mladším jako bratrům, starším ženám jako matkám, mladším ve vsi čistotě jako sestram. (1Tm 5,1-2)

- Pavel zde dává pokyny, jak má Timoteus domlouvat (napomínat) různým skupinám lidí (mladší, starší, muži, ženy).
- Starším se zde myslí starší věkem. Je možné napomínat i starší osobu, ale je nutné to činit citlivě, s úctou.
- Ve vztahu k ženám je třeba postupovat s úctou a v čistotě.

Starší, kteří zastávají dobře svůj úřad, jsou hodni dvojí cti, zvláště ti, kteří se namáhají kázáním a vyučováním. Neboť Písmo praví: ‚Volu, který mlátí, nedáš náhubek‘ a ‚hoden je dělník své mzdy‘. Žalobu proti staršímu nepřijímej, leda na základě výpovědi dvou nebo tří svědků. Ty, kteří hřeší, kárej přede všemi, aby i ti ostatní měli strach. Zapřísahám tě před Bohem a Kristem Ježíšem a před vyvolenými anděly, abys toto zachoval bez předpojatosti a nic nečinil tak, že bys někomu stranil. (1Tm 5,17-21)

Verš 17

1. V tomto oddílu stanoví Pavel pravidla jednání se staršími (vedoucími).
2. Nejprve se zabývá jejich odměňováním. Charakteristiku dobrých starších, kteří pasou stádo ochotně a v podřízenosti svému Pastýři, nikoliv ze zjištných motivů nacházíme v 1Pt 5,1-4: *Starší mezi vámi vybízím, já spolustarší a svědek Kristových utrpení a také účastník budoucí slávy, která bude zjevena: Paster Boží stádo, které je u vás; dohlížejte na ně ne z donucení, ale dobrovolně, podle Boha, ne z nízké zjištnosti, ale ochotně, ne jako páni nad svým podílem, ale jako ti, kteří se svému stádu stávají vzorem. A když se ukáže nejvyšší pastýř, dostanete nevadnoucí věnec slávy.*

3. Dvojitá čest se vztahuje jak na morální oblast (chování sborovníků vůči těmto starším), tak i na oblast materiální (jejich zaopatření).
4. Ve sboru fungovalo více starších pověřených různými úkoly. Pavel zde vypíchnul ty, kteří se věnovali kázání a vyučování.
 - Kázání a vyučování je spojeno s námahou. K tomu, aby byl někdo dobrým kazatelem a vyučujícím, je třeba vynaložit úsilí. Co nic nestojí, za nic nestojí. (1Te 5,12-13)

Verš 18

- Dobří starší mají právo na materiální zajištění za svou službu. (1K 9,14; Ga 6,6)
 - V jednom verši označuje Pavel za Písmo dva citáty, přičemž jeden je ze Starého zákona (Dt 25,4) a druhý je z Nového zákona (L 10,7). Dokládá to, že již v době sepsání tohoto listu bylo evangelium (Lukáš) pokládáno za Písmo stejně jako 5. kniha Mojžíšova.

Verše 19 a 20

- MacArthur⁹ tyto verše vykládá tak, že závažná obvinění proti starším je třeba prošetřit a potvrdit procesem, který Ježíš ustanovil v Mt 18,15-20.
- Pokud starší pokračují v hříchu i poté, co byli konfrontováni dvěma nebo třemi svědky, mají být kárání před ostatními staršími a shromážděním (třetí krok konfrontace hříšníka z Mt 18,17).
- Verš 19 hovoří o žalobě proti staršímu, kdežto verš 20 se týká starších, kteří hřeší.
- Žaloba (obvinění, stížnost) proti starším se nemusí zakládat na pravdě, nemusí mít objektivní základ. Dvacátý verš se týká již prokázaného hříchu.
- Rovněž text z Matoušova evangelia se týká hříchu, nikoliv žaloby.

⁹ MacARTHUR, John. Nový zákon – Komentář verš po verši. Vyd. 1. Kroměříž: Didasko, 2013. ISBN 978-80-87587-08-9. s. 751

- Podle mého názoru ve verši 19 Pavel ustanovuje ochranu starších před neoprávněnými žalobami, pomluvami. Obvinění proti staršímu musí být potvrzeno více svědky, aby se jím Timoteus zabýval.
- Verš 20 může představovat zvláštní (přísnější) ustanovení ohledně kárání starších, oproti obecnému pravidlu pro kázání věřících stanovenému v 18. kapitole Matoušova evangelia.
- Rozdíl je i v tom, že v evangeliu Matouše je použito slovo „zhřeší“ a tady je „hřeší“, což vyjadřuje trvajícím nebo opakujícím se stavem. Zjevný nebo opakující se hřích staršího negativně ovlivňuje celé společenství. Má být proto odhalen a konfrontován veřejně. Motivem je prevence, odstranění ostatních.
- Příkladem takové veřejné konfrontace bez předchozího osobního kárání může být sám Pavel v Ga 2,11-15.
- Petrovo pokrytecké jednání bylo velice závažné, protože zpochybňovalo samotné základy učení o ospravedlnění milostí skrze víru. Petrovu veřejnou herezi proto Pavel veřejně odsoudil.

Verš 21

- I v církvi platí obecná zásada, že káznění musí být prováděno nestanně a bez podjatosti nebo předsudků.

Konflikty

1. Falešní učitelé

Jestliže někdo učí jinak a nedrží se zdravých slov, těch, které jsou našeho Pána Ježíše Krista, a učení, které je v souladu se zbožností, je zaslepený, ničemu nerozumí, ale má chorobný zájem o sporné otázky a slovní potyčky. Z toho vzniká závist, svár, urážky, zlá podezření, ustavičné třenice mezi lidmi, kteří mají porušenou mysl a jsou zbaveni pravdy a kteří se domnívají, že zbožnost je pramenem zisku. Takovým se vyhni. (1Tm 6,3-5)

- Pavel v této pasáži popisuje jeden ze zdrojů konfliktů v církvi, kterým jsou falešní učitelé a falešné učení.
- Charakteristika falešného učení (falešných učitelů):
 - učí jinak než Pavel (apoštolové)
 - nedrží se zdravých slov, tedy slov Pána Ježíše
 - nedrží se učení, které je v souladu se zbožností

- jsou zaslepení, nadutí (ČEP, BK), pyšní - myslí si, mají to pravé poznání, že jsou moudřejší než Písmo a sám Bůh
- podle Božího hodnocení však ničemu nerozumí - jsou duchovně slepí, i když si myslí opak
- mají chorobný zájem o sporné otázky a slovní potyčky - vyměnili zdravé učení za chorobné spory, místo zdravých slov učí, šíří věci, které vedou k nemoci svatých
- Podobnou Pavel charakterizuje falešné učitele také v 1Tm 1,3-7.
- Ovocem falešného učení a falešných učitelů je pak závist, svár, urážky, zlá podezření a ustavičné hádky mezi lidmi, kteří:
 - mají porušenou, zvrácenou (ČEP) mysl,
 - jsou zbaveni pravdy,
 - mají zbožnost za prostředek ke zbohatnutí.

Obrana před falešnými učiteli

Proto vám dnešního dne dosvědčuji, že jsem čistý od krve všech lidí, neboť jsem nic nezamlčel a oznámil jsem vám celou vůli Boží. Dávejte pozor na sebe a na celé stádo, v němž vás Duch Svatý ustanovil za strážce, abyste pásli Boží církev, kterou si získal vlastní krví. Já vím, že po mém odchodu k vám vejdou draví vlci, kteří nebudou šetřit stádo. I z vás samotných povstanou muži, kteří budou mluvit převrácené věci, aby strhli učedníky za sebou. Proto buďte bdělí a mějte na paměti, že jsem po tři roky dnem i nocí nepřestal se slzami napomínat jednoho každého z vás. A nyní vás svěřuji Bohu a slovu jeho milosti, které má moc vás zbudovat a dát vám dědictví mezi všemi posvěcenými. Nezatoužil jsem po stříbře, zlatě ani oděvu nikoho z vás. Sami víte, že pro potřeby mé a těch, kteří byli se mnou, sloužily tyto ruce. Ve všem jsem vám ukázal, že takto máme pracovat, ujímat se slabých a pamatovat na slova Pána Ježíše, neboť on řekl: ‚Blaženější je dávat než brát.‘ (Sk 20,26-35)

- Obrana před falešnými učiteli a falešným učením je úkolem starších.
- Mají dávat pozor na sebe a na stádo, které jim bylo svěřeno. Nepasou svoje ovce, ale církev Boží, kterou si získal vlastní krví.
- Falešní učitelé přijdou i z jejich vlastního středu.
- Musí být bdělí, držet se Boha a jeho Slova, být zakotveni v Božím slově.
- Po vzoru apoštola Pavla mají zvěstovat celé Boží slovo, oznamovat celou Boží vůli, nemají nic zamlčovat. Je to v kontrastu s tím, co činí a mluví falešní učitelé a co je lidem příjemné. (2Tm 4,3-4)

2. Touha po bohatství

Opravdu velkým pramenem zisku je totiž zbožnost, která se spokojí s tím, co má. Nic jsme si přece na svět nepřinesli a je jasné, že si z něho také nemůžeme nic odnést. Máme-li však jídlo a oděv, spokojíme se s tím. Ti, kdo chtějí být bohatí, upadají do pokušení a do léčky a do mnoha nerozumných a škodlivých žádostí, které je vtahují do zkázy a záhuby. Neboť kořenem všeho zlého je láska k penězům; a někteří, kdo se po nich pachtili, zbloudili od víry a způsobili si mnoho bolestí. (1Tm 6,6-10)

- Zdrojem konfliktů a problémů v církvi může být žel i majetek, pozemské statky a touha po jejich získání.
- Touha po majetku nemůže být nikdy uspokojena, vede k pokušení, žádostivosti, hříchu a v konečném důsledku k záhubě. (Jk 1,14-15)

Obrana před špatnými touhami

Obranou před nezdravými žádostmi je spokojenost, správná perspektiva. Musíme si uvědomovat, že nic, co máme, není naše. Jsme jen správci Božích darů, máme s nimi moudře nakládat.

Neříkám to proto, že bych měl nedostatek; vždyť jsem se naučil být spokojen s tím, co mám. Umím se uskromnit a umím mít i nadbytek. Do všeho jsem zasvěcen: být sytý i hladový, mít nadbytek i nedostatek. Všecko mohu v Tom, který mne posiluje. (...) Můj Bůh naplní všechnu vaši potřebu podle svého bohatství v slávě v Kristu Ježíši. (F 4,11-13.19)

- Spokojenost je Božím darem, ale máme také o ni usilovat, učit se jí.
- Právě uspokojení můžeme nalézt jedině v Bohu.
- Bůh naplní naše potřeby. Každému rozděluje podle své vůle. Máme být spokojeni s Božím rozdělením.

Pokyny pro bohaté

Těm, kteří jsou bohatí v nynějším věku, přikazuj, ať nesmýšlejí povýšeně a nedoufají v nejisté bohatství, nýbrž v živého Boha, který nám všechno štědře poskytuje k požitku; ať konají dobro, bohatnou v dobrých skutcích, jsou štědrí, sdílní, a tak si shromažďují pěkný základ pro budoucnost, aby se chopili skutečného života. (1Tm 6,17-19)

- Bohatství s sebou přináší také problémy, pokušení a odpovědnost. Často vede k pýše a vytváří falešný pocit jistoty. Nespoléhejme se na

nejisté a pomíjivé materiální statky, ale vložme svou naději v jejich štědrého dárce.

- Pokud nám Bůh svěří pozemské statky, máme je moudře spravovat a využívat ke konání dobra, být štedří a sdílní.
- Více než na rozhojnění našeho jmění se máme zaměřit na rozmnožení našich dobrých skutků.
- Nemáme se zabývat (nejistými) pozemskými investicemi, ale místo toho řešit (bezpečné) investice do věčných hodnot.

Dávej si pozor sám na sebe a na učení. V tom setrvávej. Neboť budeš-li to činit, zachráníš jak sám sebe, tak ty, kdo tě poslouchají. (1Tm 4,16)

Křesťanské
společenství, z. s.

BIBLICKÁ
ŠKOLA
PRACOVNÍKŮ

Jan Amos Komenský a Jiří Třanovský

**Stejná doba, podobná protivenství a pro-
následování, jiné závěry.**

V čem si jsou podobní a v čem odlišní?

Mgr. Stanislav Piętak, PhD.
BŠP, 11. 1. 2020

[odkaz na videozáznam](#)

Život Komenského

Dětství a školská léta

Komenský se narodil 28. 3. 1592 jako nejmladší z pěti dětí Martina a Anny Komenských. Dosud nepanuje shoda, zda v Uherském Brodě, nebo v Nivnici. Komňa mu zřejmě dala jen příjmení podle původu předků. Ve 12 letech zcela osiřel, pak vyrůstal u tety ve Strážnici a u poručníků v Nivnici. Bratrské školy navštěvoval ve Strážnici (1605) a v Přerově (1608-1611), akademii v Herbornu (1611-1613) a univerzitu v Heidelbergu (1613-1614).

Zahájení požehnané služby

Po návratu na Moravu mu bylo svěřeno vedení bratrské školy v Přerově, kde se také oženil s Magdalenou Vizovskou z Přerova. V roce 1616 v Žeravicích byl ordinován na bratrského kněze, o dva roky později byl povolán na místo učitele a správce bratrského sboru ve Fulneku (1618-1621). Pokojný život mu přerušil vpád císařských Španělů po porážce českých stavů na Bílé hoře u Prahy 8. 11. 1620.

Psancem ve vlastní zemi

Do konce roku 1621 se skrýval zřejmě v okolí hradu Vikštejn, pak na žerotínském panství u Velkých Losin, v té době mu zemřela manželka a dva synové. Další útočiště našel ve Východních Čechách - v Brandýse nad Orlicí, Horní Branné a Bílé Třemešné u Dvora Králové. V roce 1624 se oženil s Marií Dorotou Cyrillovou, s níž žil 24 let. Narodily se jim čtyři děti: Dorota Kristina, Alžběta, Zuzana a Daniel.

V exilu

Po vydání nové ústavy zvané *Obnovené zřízení zemské* 31. 7. 1627 byl nucen natrvalo opustit vlast. V únoru 1628 odchází do Lešna, kde během tří pobytů strávil 19 let života. Za prvního pobytu v letech 1628-1641 byl povolán do služby rektora gymnázia a sekretáře i biskupa Jednoty. Neustával v literární činnosti a v úsilí o reformu školství. Koncem září 1641 přijíždí do Londýna se záměrem reformovat školství a vědu. Z té doby pochází *Via lucis*. Kvůli občanské válce v Anglii v roce 1642 přijímá pozvání Švédů a usazuje se v Elbaĝu. Po uzavření Vestfálského míru v roce 1648, který pohřbil naděje českých exulantů na návrat do vlasti, Komenský se vrací do Lešna. Tehdy po druhé ovdověl, proto v roce 1649 se oženil (po třetí) s

Janou Gajusovou. Také jej velmi potěšil šťastný sňatek dcery Alžběty s Petrem Figulem Jablonským. Léta 1650-1654 tráví v Blatném Potoku v Sedmíhradsku. Opět se vrací do Lešna (1654-1656), ale po porážce Švédů a vypálení Lešna odchází do Amsterdamu v Nizozemí, které se stalo jeho posledním útočištěm (1656-1670).

Život Třanovského

Dětství a školská léta

Narodil se 27. 3. 1592 v Těšíně v rodině Valentina a Hedviky roz. Zentkové ze Smilovic. Příjmení získal po pradědečkovi Adamovi, fojtu z Třanovic. Základní vzdělání získal v Těšíně, vyšší v Gubíně v Dolní Lužici (1603-1605), na gymnáziu v Kolobřehu (1605-1607), na univerzitě ve Wittenberku (1607-1611).

Zahájení požehnané služby

Učitelskou dráhu začíná na malostranském gymnáziu v Praze v letech 1611-1612, což tam připomíná pamětní deska. Rok působí jako dvorní učitel Adama ze Švamberka v Třenoni. Vrací se do Prahy, ale už na podzim 1613 se stává rektorem luterské školy v Holešově. V roce 1615 přijímá místo vedoucího školy ve Valašském Meziříčí. Dne 26. 5. 1615 se oženil s Annou rozenou Polanskou. Po ordinaci v Olešnici v roce 1616 pokračoval ve Valašském Meziříčí, nyní již ve službě faráře, kde s výjimkou kratšího pobytu v rodném Těšíně setrval do podzimu 1625. Po roce 1620 mu život a službu ztrpčovalo jak násilí a drancování oddílů katolických lisovčků, povstaleckých Valachů a císařského vojska, tak následující bída a mor. Tam přišel o své děti Eliáše a Marii.

Na útěku

V Bílsku (1625 - asi 1629) slouží jako dvorní kazatel Jana II. Sunegka a později jako farář v městském kostele. Z tohoto období pochází jeho latinské ódy.

V exilu

Bezpečnější útočiště před pronásledováním získává v Uhrách, nejdříve na budatínském zámku poblíž Žiliny, pak jako dvorní kazatel na Oravském hradě u Kašpara Illésházyho a od roku 1631 v Liptovském sv. Mikuláši, kde dokončil sbírku modliteb *Phiala odoramentorum* (Levoča, 1635) a kancionál

Cithara sanctorum (1636), který měl zásadní význam pro duchovní život evangelíků a. v. v Uhrách, tajných evangelíků v habsburských državách a exulantů v různých částech světa. Třanovský zemřel 29. 5. 1637 v Lip-tovském sv. Mikuláši.

V čem jsou si podobní:

Komenský, zvaný Učitel národů, a Třanovský, zvaný Slovanský Luther?

Podobnosti

- Téměř shodné datum narození: Komenský 28. 3. 1592; Třanovský 27. 3. 1592 (podle Juliánského kalendáře).
- Každý z nich byl učitelem i kazatelem.
- Službu v milované vlasti museli v mladém věku opustit a odejít do exilu (33-35 let), kde zemřeli.
- Písmo svaté bylo pro ně nepostradatelným zdrojem víry a posvěcení.
- Vážili si reformační odkaz.

Odlišnosti

- Komenský pocházel z Moravy a začínal svou učitelskou a kazatelskou činnost na Moravě, pak odchází do Polska a dál od vlasti, po návratu ze studií na Moravu v Praze nikdy nebyl.
- Třanovský pocházel ze Slezska a začínal svou v Praze, pak působil na Moravě a do exilu odchází přes rodné Slezsko do Uher.
- Komenský se dožil 78 let (zemř.) a Třanovský pouhých 45 (zemř. 29. 5. 1637), odečteme-li každému 20 let dětství a mládí, pak Komenskému bylo dáno 58 let a Třanovskému 25 let tvůrčího života, čili ani ne polovina.
- Komenský si vážil reformačního odkazu, po celý život sloužil Jednotě bratrské a byl jejím biskupem. V zájmu sjednocení lidstva však nabádal k překročení konfesních hranic. Třanovský věrně stál na Augsburské konfesi a viděl v ní nejčistší shrnutí biblické pravdy o spasení člověka. (Přeložil ji do češtiny a v roce 1620 vydal v Olomouci).
- Komenský hojně citoval Písmo, čerpal z něho duchovní sílu, ale v některých dílech s otevřeností pro humanismus jej upozaduje. Třanovský

z pohanské tvorby respektuje pouze formu, ale vůči obsahu je daleko opatrnější.

- Komenský navazoval na domácí reformaci, ale nakonec jej českému národu musel připomenout luterán František Palacký. Třanovský postřehl v luterské reformaci zřetelnější vyzdvižení biblického poselství, které svým souvěrcům vtiskl do srdcí zpěvnou formou a tím více přispěl ke zdomácnění univerzálních hodnot reformace ve svém působišti.

Komenský je pro nás stále inspirativní tam, kde staví na Písmu svatém.

Z jazyků totiž moudrost nepramení, jsou jen k tomu, abychom mohli rozmlouvat s dalšími a dalšími obyvateli zemského povrchu, živými nebo mrtvými (? - Lv 20,27; 1S 28nn!), a protože učený není ten, kdo umí mluvit mnoha jazyky, ale ten, kdo umí říkat užitečné věci. Užitečnými věcmi pak nazývají všechny Boží skutky. K jejich pochopení nám může věda sice trochu pomoci, ale pravým zdrojem jejich poznání jsou svatá Písma a učitel Duch svatý, cílem všeho pak je Kristus, ten ukřižovaný.¹⁰

Prvním prostředkem k pohnutí srdcí je vycházet z Písma.¹¹

Neboť co jiného znamená hlas z nebe se ozývající v Písmě, než POZNEJ, člověče, MNE, POZNEJ SEBE? Mne, pramen věčnosti, moudrosti a blaženosti; sebe, stvoření, obraz a rozkoš mou.¹²

Písmo svaté budiž všem křesťanským školám začátkem i koncem všeho.¹³

Ať se tedy neozývá v křesťanských školách vůbec ani Plautus, ani Terentius, ani Ovidius, ani Aristoteles, nýbrž Mojžíš, David a Kristus; a budtež vymyšleny způsoby, kterak by se mládež Bohu zasvěcená obeznámila s Biblí tak jako s abecedou.¹⁴

¹⁰ *Labyrint světa a ráj srdce. V jazyce 21.st. Žandov, Poutníkova četba, 2010, s. 151. ISBN 978-80-904371-3-5*

¹¹ *Zpráva a naučení o kazatelství. V jaz. 21.st. Žandov, Poutníkova četba, 2013, s. 128. ISBN 978-8087606-03-2*

¹² *Velká didaktika. In PATOČKA, Jan a kol. Vybrané spisy JAK, sv. I. Praha, SPN, 1958, s. 62.*

¹³ *Tatměž, s. 208*

¹⁴ *Tatměž, s. 209*

Učení církve, má-li čisté a spasitelné býtí, z samých Písem bráno býtí musí.¹⁵

Komenský si váží odkaz reformace

V pravdě německé Luterovy písně plné jsou Duchu a moci, jako i některých z pomocníků jeho...¹⁶

Filip Melanchton napsal, že vzdělávat řádně mládež je více než do-
bývat Troje.¹⁷

Filip Melanchton svaté paměti obyčej měl, do školy mezi mládež někdy vstoupě, klobouk sníti a říkati: „Salvete reverendi domini pastores, doctores... (Zdař vám Bůh, dvojí cti hodní páni kněží, doktoři, děkanové; slovutní, moudří a opatrní páni pugmistrové, rychtářové, soudcové, úředníci, kanclíři, sekretáři, mistři, profesori...).¹⁸

Protož směle D. Luther řekl: „Ne my živíme dítky své, ale ony živí nás. Nebo pro ně nevinňata dává Bůh opatření, a my staří hříšníci živíme se při nich.¹⁹

I napsal D. Luther Bratřím přátelsky, laskavě a otevřeně, veliké svě-
dectví tomu, co dobrého z milosti Boží při nich viděl, dáváje, a zase, co za nedostatky znamenal, netaje. Chválil to, že v hlavních kusích křesťanské víry, bez nich nelze spasenu býtí, čistou víru mají, a mimo to velice obli-
boval řád a kázeň a jdoucí odtud při zprávách i lidu života přesnost a tiché, křesťanské obcování (jakž jsme o tom některá slova z téhož listu vzatá k knížce Řádu Jednoty připojili); nedostatky pak ukazoval, a aby je napravi-
li, žádal tyto: 1. O svátosti večeře Páně aby světleji mluvili; 2. Křest aby dávali dítkám ne v naději budoucí, ale již přítomné (kterouž Duch sv. v srd-
cích jejich koná) víry; 3. O víře zřetelněji aby psali, aby se nezdálo, že příliš mnoho skutkům dobrým připisují; 4. Od sedmi svátosti aby upustili; 5. Kně-
žím svým manželství svobodnějšího nechali; 6. Na umění jazyků.²⁰

¹⁵ Haggeus redivivus. In MÜLLER, Jos. Th. *Veškerých Spisů Jana Amosa Komenského*, sv. XVII. Brno, Ústřední spolek jednot učitelských na Moravě, 1912, s. 197.

¹⁶ *Duchovní písně*. Praha, Vyšehrad, 1952, s. 55.

¹⁷ *Velká didaktika*. In PATOČKA, Jan a kol. *Vybrané spisy JAK*, sv. I. Praha, SPN, 1958, s. 44.

¹⁸ *Informatorium školy mateřské*. In PATOČKA..., s. 288.

¹⁹ Tamtéž, s. 290.

Komenský mimo jiné nesouhlasil s kalvínským učením o predestinaci, tj. o předurčení jedněch ke spasení, jiných k zatracení.

Komenský usiluje o sjednocení lidstva

V Duchovním světě Pansofie výslovně říká, že „Kristus je vskutku pro naši nápravu vším“ (řecky „to pan“). Duchovní svět jako sedmý gradus Všeobecné moudrosti je stupněm, k němuž „moudrost“ vyučovaná dnes školstvím země, která se ke Komenskému tak horlivě hlásí, zpravidla vůbec nedospěje. Podle Komenského úvodních slov však tento svět představuje „nejvyšší stupeň moudrosti, spočívající v obcování s Bohem způsobem Boha hodným“.²¹

*Cesta, která místo tolika náboženství navzájem neshodných ukazuje náboženství jedno, prosté, bezpečné, vpravdě obecné, které by naučilo opravdu všechny pravému ctění pravého Boha a nezanechalo by žádných pochybností v žádném svědomí řádně poučeném: cesta zajisté, kterou již dávno skrze proroky slíbil Bůh, cestu Sionu svatou, tak přímou, že by ani hloupí na ní nezbloudili (Iz 35,8).*²²

Komenského pansofii někteří přijímali podezíravě. „U vzdělanců byly důvody obvykle teologické: například Broniewski nebo švédský kancléř Axel Oxenstjerna podezřívali Komenského z nepatřičného racionalismu. Arnold a Maresius odmítali všechny pansofické projekty z pozice reformované teologie. Descartes a Mersenne viděli skepticky Komenského požadavek na jednotu teologie a filosofie.“²³

Náklonnost Komenského k chiliasmu

V českých zemích vliv chiliasmu pozorujeme u Jana Milíče z Kroměříže a jeho stoupců, u Jakoubka ze Stříbra a v počáteční fázi tábořské.

²⁰ *Na spis proti Jednotě Bratrské od M. Samuele Martina... Ohlášení, léta 1635.* In MÜLLER..., s. 306. Komenský také reaguje na spis Samuele Martina z Dražova *35 příčin, proč by všichni evangeličtí Čechové za jedno býtí měli...*, spisem *Cesta pokoje*, Lešno, 1637.

²¹ Zdroj: <https://vitmachalek.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=415699>

²² *Všeobecná porada o nápravě věcí lidských. Pannuthesie čili Napomenutí všech vším.* In CHLUP, Otokar a kol. *Vybrané spisy JAK*, sv. IV. Praha, SPN, 1966, s. 522.

²³ HÁBL, Jan. *Lekce z lidskosti v životě a díle Jana Amose Komenského.* 2.vyd. Praha, Návrat domů, 2011, s. 106. ISBN 978-80-7255-260-3.

Také Komenský podléhal chiliastickému přesvědčení. Na něho v tom smyslu působilo pronásledování nekatolíků a hrůzy třicetileté války. Chiliasmus se u něho spojoval s vírou v revelace, tj. v možnost zjevení v nové době, a v pravost proroctví Kryštofa Kottera, Kristiny Poniatowské a Mikuláše Drabíka. Komenský měl v tom ohledu potíže a byl v té věci kritizován některými soudobými učenci.

Náklonnost Komenského k humanismu

Nelze ovšem přehlédnout Komenského náklonnost k humanismu. Vždyť i jeho pozdní sebereflexe ve Věječce se kromě Písma značně opírá o pohanskou mytologii a pohanské autory.

Naše bludy v kterémkoli úkrytu zastížené, na světlo vynesené a za pravdu vyměněné jako trofej vůkol nosit jako Herkules lví kůži a ukazovat jako Samson med vybraný ze chřtánu silného, to ať je spíše slavné...²⁴

Pohanská bystrost, chtějíc ukázat, jak velmi prospěšná je věc umět pochopit takové obaly moudrosti, i to právě zahalila do báje vymyšlené o Sfinze...²⁵

Jan Kvačala snad z toho vyvozuje následující tvrzení: „Komenský předpokládal jednotu víry a vědění a jednak stále znovu hledal následkem v něm a jeho okolí vzniknuvších pochybností... V době prvního přelomu vzdal se obmezení božího zjevení na minulost, aniž by byl z toho vyvodil všechny důsledky. V druhém přelomu uvěřil, že mu svěřil Bůh zvláštní úkol, aby zvěstoval a připravoval boží nařízení a soudy při konci světa, brzo očekávaném. Viděli jsme, jak bylo mu obtížno, on však nevyhnul se zevnějším či vnitřním obtížím. Čím vážněji bral svůj úkol – 20 posledních roků jeho života bylo věnováno hlavně jemu – tím více mizí cena jsoucích zařízení i v církvi, tím vážnější byla mu povinnost, nikdy nezapomenutá, až nyní v mukách slabosti stáří jej zcela opanovala – povinnost osobního znovuzrození. Tento třetí, ze světa odvolávající přelom, nebyl ovšem tak významný jako dřívější. Neboť - tak praví sám – ‚náboženství je něco živého, sílu svoji má dokázati výsledkem, tak jako símě do země vložené, ihned pučiti počíná.‘ Jeho víra jevila se, a skrze všechny přelomy, aneb přes všechny, živou...“²⁶

²⁴ Věječka..., s. 8.

²⁵ Tamtéž, s. 41-43.

A co s Komenským dnes?

Komenský se nevyhnul vlivům své doby. Tam, kde se odklání od Písma, v pozdějším věku toho lituje. Profesorce církevních dějin Noemi Rejchrtové ve smyslu reformační teologie vadí především Komenského optimismus „*počítající s přirozenými vlohami člověka (zbytkem obrazu Božího), které lze výchovou rozvíjet*“²⁷, dále „*společensky prospěchářská motivace výchovy a vzdělání*“²⁸ a starozákonně utilitární v kalvínském stíhu „*metoda cvičení dětí v pobožnosti*“²⁹.

Aktuální u Komenského zůstává to, v čem byl věrný Písmu.

Třanovský je z pozice reformační teologie k humanismu skeptičtější

Je zajímavé vzít v úvahu postoj k antice Komenského vrstevníka Jiřího Třanovského. „V závěru Ód Třanovský připojil rozpravu o 36 stranách o důsledném vyhýbání se pohanským prvkům v křesťanské literatuře *Krátká a jasná dizertace o pečlivém vyhýbání se křesťanskému pohanství v básních a jiných křesťanských pracích*. Je to obsahově velmi zajímavá polemika namířená proti křesťanským autorům, především básníkům, kteří – podobně jako Židé, co se odvraceli od pravého Boha k modlám – odvolávají se, navzdory své pravověrnosti, na pohanské bohy (Dia, Apollóna, Marta, Merkura, Múzy atd.). V dedikační básni v úvodu dizertace... nazývá tyto „pohanské křesťany“ Apollónovými ctiteli. / Třanovský radikálně odmítl vnášení antické kultury do křesťanské poezie. V této otázce zaujal postoj ortodoxního biblisty... Jedinou a absolutní autoritou zůstává pro Třanovského Bible, která znamenala pro něj „*příběh příběhů*“ (historia historianum). Z Bible, stejně jako z teologické literatury cituje často, z básníků (kromě citátů z Q. Horatia a J. Mantuana) méně, a to jen proto, aby mohl s nimi polemizovat. ... Třanovský na prvním místě zdůrazňuje neposkvřenou mravní a

²⁶ KVAČALA, Jan. *J. A. Komenský. Jeho osobnost a jeho soustava pedagogické vědy*. Přel. R. Augenthaler. Praha, Nakl. J. Otto, 1921, s. 81

²⁷ REJCHRTOVÁ, Noemi. „Vychovatelská pomůcka k pěstování naděje.“ Průvodní studie k: KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské*. Praha, Kalich, 1992, s. 14. ISBN 80-7017492-7.)

²⁸ Tamtéž, s. 15.

²⁹ Tamtéž, s. 15.

věřoučnou čistotu křesťanství, kterou proroci zvěstovali i našemu pokolení:
„Očistím vás od všech vašich model (Ezechiel 36,25)...“³⁰

V letáku k 380. výročí vydání Třanovského *Cithary* v Levoči čtete o ní:
„Jaký byl její význam? Vskutku dějinný. Evangelické církvi určila vývoj, po staletí šířila duchovní hodnoty, vedla k víře a ke křesťanskému životu. V nejhrošších dobách utrpení a ponížení zachovávala dědictví otců, a takto srostla s životem slovenského lidu jako žádná jiná kniha...“

Kancionál vyšel v Levoči v roce 1636 a obsahuje 412 písní, z nichž 150 Třanovský sám přeložil, nebo napsal. Podle katalogu Třanovského knihovny v Liptovském Mikuláši 193 krát, nebo podle Krajanské evangelické knihovny v Budapešti dokonce 220 krát. Dosud z ní Slováci zpívají každý den na ranních bohoslužbách např. v rumunském Nadlaku nebo maďarské Békešské Čabi. V polské Visle z ní zpívali po ustálení česko-polské hranice v roce 1920 ještě 2 roky, tedy do roku 1922. Třanovského písně na základě Písma svatého usvědčují z hřichu, pobízejí k pokání a vyzdvihují spasitelnou milost v Ježíši Kristu.

Jenž jsi trpěl za nás, Spasiteli náš, - aj, prosíme Tebe, nyní uslyš nás: -
Pro své umučení - zbaviž zlořečení, v kteréž jsme upadli pro prohřešení.
Jak čerstvých vod jelen žádá - v čas unavení svého, - tak má duše vždycky ráda - chce mít Ducha svatého; - neb bez jeho pomoci - nemáme žádné moci, - mrtví jsme my v sobě sami, - nebudeš-li, Pane, s námi.

Amen, Otče, rač to dáti, - důvěrně Tě vzýváme; - Kriste, rač se přimlouvati - za nás hříšné, žádáme; - Duchu svatý, spravuj nás - světlem pravdy v každý čas, - bychom s dušemi i těly - věčně Bohu náleželi.

Biblická škola pracovníků, 2019-2020, www.ks-sch.cz

Určeno pro vnitřní potřebu Křesťanského společenství, z. s., při SCEAV

³⁰ NOVACKÁ, Mária. „Třanovského koncept latinskej duchovnej lyriky v predhovoro-
ch k ódám.“ In: KOVAČKA, Miloš - AUGUSTÍNOVÁ, Eva. *CITHARA SANCTO-
RUM 1636 – 2006*. Martin, Slovenská národná knižnica, 2008, s. 61-62. ISBN
978-80-89301-24-9.

Služba

Bohdan Taska,
BŠP, 25. 1. 2020

[odkaz na videozáznam](#)

Tématu služby jako životního stylu Kristových následovníků i služby v církvi věnuje apoštol Pavel ve svých epištolách mnoho pozornosti.

10. Sám sebe nazývá služebníkem (Řím. 1,1 Pavel, služebník Krista Ježíše...)
11. Své spolupracovníky nazývá spoluslužebníky (Kol. 4,12)
12. Několikrát uvádí duchovní dary jako zvláštní výbavu ke službě (Ef. 4,12)
13. Popisuje úřady a funkce v Církvi jakožto „stavy služebné“ (1.P. 4,10)
14. Na různé aspekty křesťanské služby ukazuje na příkladu různých postav:

Bojovník, voják, závodník, rolník, dělník

O těchto postavách budeme uvažovat ze tří úhlů pohledu:

1. Kde v listech apoštola Pavla se píše o těchto postavách
2. Jaké stránky služby a praktického křesťanského života tyto postavy vystihují
3. Projevy tohoto učení v církevní službě, tradici, liturgii, umění

I. Bojovník, voják

Ef. 6, 13: Proto vezměte na sebe plnou Boží zbroj, abyste se mohli v den zlý postavit na odpor, všechno překonat a obstát. ¹⁴Stůjte tedy ,opásání kolem beder pravdou, obrnění pancířem spravedlnosti, ¹⁵obuti k pohotovému službě evangelium pokoje' ¹⁶a vždycky se štítem víry, jímž byste uhasili všechny ohnivé střely toho Zlého. ¹⁷Přijměte také ,přilbu spasení' a ,meč Ducha, jímž je slovo Boží'. 18V každý čas se v Duchu svatém modlete a prostě, bděte na modlitbách a vytrvale se přimlouvejte za všechny bratry i za mne,

1.Tim. 1, 18 To ti kladu na srdce, synu Timoteji, ve shodě s prorockými slovy, která byla o tobě pronesena, abys jimi povzbuzen bojoval dobrý boj

1.Tim. 6, 12 Bojuj dobrý boj víry, abys dosáhl věčného života, k němuž jsi byl povolán a k němuž ses přihlásil dobrým vyznáním před mnoha svědky.

2.Tim. 4, 7 Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokončil, víru zachoval.

2.Tim. 2,3 Snášej se mnou všechno zlé jako řádný voják Krista Ježíše. ⁴Kdo se dá na vojnu, nezaplétá se do záležitostí obyčejného života; chce obstát před tím, kdo mu velí.

1.Kor. 9, 7 Který voják slouží za vlastní peníze?

Aplikace:

Služba Kristu představuje duchovní zápas/bitvu. V duchovním smyslu je to zápas na život a na smrt, neboť se jedná o záchranu duší ze smrti pro věčný život.

Vyžaduje nasazení celého člověka i za cenu útrap, nepohodlí...

V některých případech je spojená s nebezpečím (duchovním, lidským) a rizikem ztráty (čas, rodina, finance)

Podřízenost Kristu a poslušnost Jeho Slovu jako rozkazům nejvyššího velitele, respekt vůči autoritám (vojenské pravidlo č.1: Velitel má vždycky pravdu. Co, když velitel nemá pravdu? Platí pravidlo č.1. ☺)

Jistota konečného vítězství, Kristus zvítězil a duchovní boj je součástí Jeho vítězného tažení. Některé dílčí bitvy mohou být porážkou.

„Im trudniejsza walka, tym większy triumf“

„Těžko na cvičišti, lehkó na bojišti“

II. Závodník

2. Tim. 4,7 **Apoštol o sobě:** Dobrý boj jsem bojoval, **běh jsem dokončil**, víru zachoval.

Židům 12,1 Proto i my, obklopeni takovým zástupem svědků, odhodme všecku přítěž i hřích, který se nás tak snadno přichytí, **a vytrvejme v běhu**, jak je nám uloženo,

2.Tim. 2,5 **A kdo závodí**, nedostane cenu, nezávodí-li podle pravidel.

1.Kor. 9,24 Nevíte snad, že ti, kteří **běží na závodní dráze**, běží sice všichni, ale jen jeden dostane cenu? Běžte tak, abyste ji získali! ²⁵Každý **závodník** se podrobuje všestranné kázni. Oni to podstupují pro pomíjitelný věnec, my však pro věnec nepomíjitelný. ²⁶Já tedy běžím ne jako bez cíle; bojuji ne tak, jako bych dával rány do prázdna.

Gal. 5,7 **Běželi jste dobře!** Kdo vám zabránil, abyste se drželi pravdy?

Fil. 2,16 ...držte se slova života, abych se vámi mohl pochlubit v den Kristův, že jsem **nadarmo neběžel** ani se nadarmo nenamáhal.

Aplikace:

Služba souvisí s obsahem – trasou, délkou, cílem, odměnou

Služba Kristu je dána Jeho pravidly (biblické učení), které nelze upravovat a měnit dle svého

Vytrvalost, soustředění na cíl

Kázeň, odříkání, sebeovládání, umrtvování svého já (proces posvěcení) (kdysi se říkalo: „Knedlíky jsou zhouba československých běžců“)

Odměna nemine vítěze

Povzbuzování Většina běžců na dlouhé vzdálenosti vám potvrdí, že je velký rozdíl, když se někde perete s trati sám, nebo když je poblíž někdo, kdo vám fandí. Vhodné slovo povzbuzení umí dodat spoustu sil. „Neboj se! Máš na to. Nepřestávej, to zvládneš.“ Je důležité vědět, že je poblíž někdo, kdo ví, s čím se perete, a věří, že cíle dosáhnete. Na ultramaratonech je často dokonce možné mít svého vodiče - někoho, kdo vás doprovází, může poradit a povzbudit kdykoliv je to potřeba. Běžet se zkušeným vodičem je teprve rozdíl. Někdy je to nezbytné.

III. Rolník

2. Timoteovi 2, 6 Také rolník musí nejprve těžce pracovat, než sklídí úrodu.

List Jakubův 5, 7 Buďte tedy trpěliví, bratří, až do příchodu Páně. Pohledte, jak rolník čeká trpělivě na drahocennou úrodu země, dokud se nedočká podzimního i jarního deště.

1.Kor. 9, 10 ...neboť ten, kdo oře a kdo mlátí, má pracovat s nadějí, že dostane svůj podíl.

1.Kor. 3,6 Já jsem zasadil, Apollos zaléval, ale Bůh dal vzrůst; ⁷a tak nic neznamená ten, kdo sází, ani kdo zalévá, nýbrž Bůh, který dává vzrůst.

Aplikace:

Služba pro Pána je někdy dřinou, vyžaduje, pilné, pracovitě a vytrvalé jedince

Není místo pro nečinnost a nudu, ovšem je nutný i čas pro odpočinek

Výsledky práce zpravidla nejsou vidět okamžitě. Boží služebník pracuje s nadějí a trpělivostí.

Výsledky práce pro Pána jsou zcela závislé od Božího plánu a duchovního požehnání

Naděje na odměnu – vědomí, že práce není marná, radost z obrácených (podíl z úrody)

IV. Dělník

Luk. 10, 2 Řekl jim: „Žeň je mnohá, **dělníků** málo. Proste proto Pána žně, ať vyšle dělníky na svou žeň.“

Luk. 10, 7 „... neboť ,hoden je **dělník** své mzdy'.“

Filipským 3, 2 Dejte si pozor ...na ty špatné dělníky...

2. Timoteovi 2, 15 Usiluj o to, aby ses před Bohem osvědčil **jako dělník**, který se nemá zač stydět, protože správně zvěstuje slovo pravdy.

Aplikace

Naše služba/práce je smluvní, je zpečetěna novou smlouvou

Osvědčený, spolehlivý pracovník má cenu v církvi a také u Pána

Existují špatní dělníci na Božím díle

Kdo pracuje, toho čeká odměna, mzda (větší autorita, vyšší postavení, radost z práce, pocit smysluplnosti, věčná odměna)

V. Ohlas symboliky těchto biblických postav v historii, tradici a liturgii církve

Kdož jsou Boží bojovníci ***Ktož jsu bozi boyownici***, v modernějším prepisu ***Ktož jsu boží bojovníci***, je jeden z nejznámějších chorálů husitské doby, kterému je někdy připisována funkce jakési husitské hymny.

Armáda spásy (zkratka **AS**, anglicky *Salvation Army*) je křesťanská církev s kvazivojenskou strukturou a zároveň charitativní organizace, kterou tato církev provozuje a která je známa především péčí o bezdomovce. Byla založena v Anglii roku 1865. Působí v mnoha státech světa, celkem udává 1,5 milionu členů označovaných jako vojáci, důstojníci, souhrnně *salutisté*. Armádu spásy založil metodistický kazatel William Booth (1829–1912) v roce 1865, i když jeho původním úmyslem nebylo zahájit nové náboženské hnutí.

Rytířské řády byly zvláštními formami duchovních (čili církevních) řádů. Šlo tedy o řeholní organizace tvořené rytíři-mnichy, které měly za úkol plnit

vojenské úkoly v souvislosti ochrany Evropy či Svaté země před nevěřícími. Zejména byla snaha udržet Svatou zemi v rukou křesťanů západní církve. Nejstarší církevní rytířské řády proto vznikaly koncem 11. století a během 12. století především v souvislosti s křížovými výpravami do Svaté země. Johanité, lazariáni, templáři...

Petr Chelčický: O boji duchovním (První spis Petra Chelčického, v němž popisuje, že boj je nekřesťanský a tvrdí, že je to přestoupení zákona Božího.)

Pisně:

- **Vzhůru bratři**, prapor Krista v nový zve nás boj. Obsadte jž všecka místa, hotova buď zbroj. Heslo naše: nebojme se, kupředu vždy dál, korunu již s palmou nese Kristus, vůdce, Král.“
- **Jsem v Boží armádě**: Jsem moc malý, abych byl vojákem, jezdil na koni, s puškou a bodákem, jsem v Boží armádě – píseň pro děti
- **Do pracy, bracia**, wstańcie wraz, Bóg dzisiaj do żniw woła nas (Harfa, Śpiewnik pielgrzyma)

Sv. Isidor – patron rolníků, +1130

Chudí španělští rodiče vložili do jeho srdce zbožnost a lásku k Bohu i k bližnímu. Stal se rolníkem u madridského statkáře, později se oženil. Ráno vždy začínal účastí na první bohoslužbě a práci začal a končil modlitbou. Žil spravedlivě pro čest a chválu Boží. Sám chudý ještě podporoval chudé. Příležitost k dobrým skutkům nikde nepřehlížel a žádná námaha ho neodradila.

Sv. Josef – Boží dělník

Josef, manžel Marie, matky Ježíšovy je katolickou církví nazýván Božím dělníkem, což vyzdvihuje svědectví prostého tesaře a ukazuje, že prostá a poctivá práce činí z člověka účastníka Božího plánu spásy. Písmo nazývá Josefa přízviskem „Spravedlivý“, což v biblickém jazyce znamená, že miluje a ctí zákon, jako výraz Boží vůle. Jeho práce a námahy se v evangeliu nepřipomínají, zato však vyniká jeho heroismus v přijetí Boží vůle a uznání jejího primátu nad vůlí vlastní.

Biblické školení pracovníků

V dobách „Misijní práce“ byl zdůrazňován model služby jako „práce pro Pána“. Tomu odpovídal i název tohoto kurz biblického vzdělávání.

Biblická škola pracovníků, 2019-2020, www.ks-sch.cz

Určeno pro vnitřní potřebu Křesťanského společenství, z. s., při SCEAV

Křesťanské
společenství, z. s.

BIBLICKÁ
ŠKOLA
PRACOVNÍKŮ

Jan Amos Komenský – jeho umění kázatelské

Jiří Kaleta
BŠP, 25. 1. 2020

[odkaz na videozáznam](#)

Milé sestry a bratři!

Jan Amos Komenský patří mezi velikány českého národa s přesahem do jiných zemí Evropy. Jeho vliv a jeho přínos školství je nesmírně velký nejen na dobu, ve které žil. Dnes se podíváme na jeho umění kazatelské.

V roce 1616 byl vysvěcen na kazatele a následně odešel do Fulneku, kde působil jako rektor tamější školy a jako kazatel Jednoty bratrské. Ve Fulneku poznal i svou první ženu Magdalénu Vizovskou, která měla žít v Třebíči spolu se svým otcem, Komenský zde vykoupil věno své ženy v podobě domu na Jejkově. V této době psal spis *Listové do nebe*.

Po porážce stavovského povstání (1621) byl nucen opustit Fulnek a skrývat se na různých místech v Čechách a na Moravě, protože odmítal konvertovat ke katolictví. Po roce ukrývání (roku 1622) mu na mor zemřela žena a jeho dvě děti, které zůstaly ve Fulneku. Pod vlivem událostí psal filosofické spisy *Truchlivý, Hlubina bezpečnosti* a později *Labyrint světa a ráj srdce*. V roce 1624 začal Jan působit v Brandýse nad Orlicí, kde se seznámil se svou druhou ženou Marií Dorotou Cyrillovou, která opět pocházela z Třebíče (z rodu Jana Cyrila Třebíčského-Špalka), se kterou měl dcery Doroťu Kristinu, Alžbětu a Zuzanu a syna Daniela. Dcera Alžběta si vzala Petra Figula Jablonského, z tohoto svazku měl Komenský 5 vnuků, dcera Marie si vzala Jana Molitora.

Tři roky po skončení třicetileté války dokončil Jan Amos Komenský své dílo věnováno umění kazatelskému. Předchozích třicet let svého života prožil Komenský v úkrytech, na útěku, v emigraci a v občasných, nikoli však dlouhých návratech do vlasti. Celé Evropa byla bojištěm, takže klid se dal nalézt pouze ve chvílích křehkého příměří.

Zaměříme se na knihu **Zpráva a naučení o kazatelství**, napsanou v roce 1651.

Vestfálský mír, uzavřený na konci třicetileté války, ve své podstatě znamenal konec nadějí emigrantů na návrat do vlasti. V této souvislosti Komenský mluví o tom, že Pán bůh odebral kazatelům v našich zemích – jímž především je tato kniha určena – možnost kázat. Kazatelé museli odejít do exilu a jejich sbory byly rozprášeny. Podle Komenského vychladla jejich první lásky, a Pán proto pohnul jejich svícem – Zjevení 2,5.

Přesto Komenský píše tuto knihu a odkazuje ji tehdejším kazatelům, které v úvodu oslovuje, ztotožňuje se s nimi, aby je hned nato napomenul a vzápětí povzbudil k horlivé práci na Boží vinici.

Není hanba učit se. Hanba je neumět a nechtít se učit.

Komenský navazuje na dlouhou kazatelskou tradici, díky které jsme měli výsadu být mezi prvními v úsilí o krásnou církev a čisté učení Božího slova. Toto úsilí vyvrcholilo v reformaci, která s nebyvalou silou **položila důraz právě na kázání Božího slova.**

Pro připomenutí je dobré si uvědomit, že kořeny české reformace sahají do minulosti mnohem hlouběji. Sto padesát let před tím, než Martin Luther přibil svých devadesát pět tézí na dveře witemberského farního kostela, k nám přišel jiný augustiniánský mnich, KONRÁD WALDHAUSER. Tento horlivý kazatel, kterého do Čech pozval císař Karel IV., stál u zrodu kazatelského hnutí na našem území, jehož zralé ovoce nacházíme ve druhé polovině 16. století.

Konrád Waldhauser kázal především v Praze a jeho kázání by možná dnes byla označena za „zákonická“, protože v nich kritizoval především morálku a jednání tehdejších měšťanů, mnichů, kněží a kazatelů. Zvyky a chování jeho posluchačů se však v mnohém podobají hříchům, s nimiž se setkáváme i v dnešní společnosti. *Opilství, smilstvo, cizoložství, hazardní hry, život zaměřený na smyslnost, požitkářství, uspokojení.* Kněžím vytýkal, že opouštějí kázání a věnují se zábavě. Mnohým z nich je podle něj bližší lenost a požitkářství než pilné studium Božího slova. a k jakému nabádal řešení? Volal k pokání, opuštění hříchů a jejich nápravě. Jeho kázání měla velký dopad na pražské měšťany a životy mnohých byly proměněny Boží milostí.

V době, kdy Komenský dokončil tuto knihu, mohl už jen vzdáleně doufat, že ji jednou budou číst kazatelé českých sborů v českých zemích. Země byla vypálena třicetiletou válkou. Počet obyvatel klesl téměř na polovinu předválečného stavu. Zavládla velmi tvrdá nekatolická politika. Komenský přesto píše svou knihu o kázání. Netušil, že to bude trvat ještě dalších 130 let, než na našem území dojde k částečné a velmi omezené toleranci nekatolického vyznání 1781 a znovu zazní kázání čistého Božího slova.

Dvacáté století bylo poznamenáno opětovným pronásledováním a útlakem křesťanů v naší zemi. Ani znovunabytá svoboda ke zvěstování Božího slova pak už nemohla odvrátit všeobecný úpadek kázání, který můžeme v církvi Kristově sledovat. Podobně jako Komenský ve své době, tak i dnes mnozí poukazují na to, jak malá péče je věnována kázání Božího slova, které je postupně nahrazováno vším možným. V tomto kontextu můžeme Komenského knize – a především jeho slovům v úvodu knihy – rozu-

mět jako vážnému varování. Pokud se kazatel, nevrátí k první lásce a ke zvěstování Božího slova, bude jim jejich kázání odebráno.

Tato Komenského kniha **Zpráva a naučení o kazatelství** patří k těm nemnoha, které můžeme v našem jazyce použít s velkým užitekem. Je to kniha nejen pro kazatele, i když jim je určena především. Tuto knihu může s užitekem číst každý křesťan. Ačkoliv není každý muž povolán k tomu, aby kázal Boží slovo, tak každý křesťan, muž, žena i dítě, je povolán k tomu, aby studoval Boží slovo ke svému vlastnímu duchovnímu užtku. Komenský předkládá celou řadu principů, které nám mohou pomoci lépe porozumět biblickému textu.

Každý je zodpovědný za to, čemu naslouchá.

Prosme společně, ať přijdou služebníci probuzení Duchem svatým a obnoví první lásku.

Služebníci, kteří budou věrně zvěstovat Boží slovo.

1.Petr 4,11: **Kdo káže, ať zvěstuje slovo Boží.**

Výzva služebníkům církve, zvláště pro současnou dobu:

Když Jótam (Soudců 9,7) mluvil k šekemským, svým bratřím a krajanům, prohlásil. „**Slyšte mě a vás necht' slyší Bůh.**“

I já nejprve a především prosím vás všechny, Boží služebníky, kazatele svatého evangelia, své milé bratry a otce v Kristu a spoluslužebníky na Pánově díle: vyslechněte mě a vás vyslyší Bůh. Prosím vás znovu pro Kristovu lásku, abyste mne také poslechli a přijali s důvěrou. Věc, o které chci psát, náleží ke společnému vzdělání a vede ke slávě Boží.

Víte, co říká Písmo, že těm, kdo milují Boha, všecko napomáhá k dobrému, totiž těm, kdo se snaží dobře zužitkovat vše, co Bůh dělá. Budeme-li tedy milovat Boha, může nám napomoci k dobrému i žalostné postavení, ve kterém se právě nacházíme.

Izajáš 26,9: „Když vykonáváš své soudy na zemi, obyvatelé světa se učí spravedlnosti.“ A protože i na nás vykonává Pán své podivuhodné soudy, sluší se, abychom otevřeli oči a snažili se naučit spravedlnosti. Mám tedy za to, milí bratři v Kristu, že zvlášť nyní, když nás Bůh takto kárá a kázní, je naší povinností pamatovat na trojí.

- 1. Kým jsme byli a jaké je naše povolání?**
- 2. Kým jsme teď a jaké jsou naše skutky?**
- 3. Co máme dělat dál?**

Byli jsme povoláni, abychom se stali Kristovými vyslanci a na Kristově místě prosili lidi, aby se smířili s Bohem.

2. Korint. 5,20, byli správci Božích tajemství a zacházeli s nimi jako s hřivnami, 1. Korint. 4,1. Naše povolání, kazatelství není, jako jiná povolání a zaměstnání ve světě, jen vykonávání práce a usilování o zisk, nebo na druhou stranu natřásání kadeří, vyhledávání rozkoší a uspokojování choutek, či něco podobného jako běžné lidské záležitosti. Je to něco většího, důstojnějšího a hroznějšího, než zlý jazyk vůbec dokáže vypovědět: stát na Božím místě a vyhlašovat lidem za přikázání věci ne své ani andělské, ale nařízení samotného Boha. Nikdo by k tomu tedy neměl přistupovat jinak než s bázni.

Židům 12,21: „**Třesu se hrůzou a děsem.**“

A máme dbát na to, aby Boží slovo, které vysvětlujeme bylo tím, čím má být, totiž Boží mocí a ostrým, dvousečným mečem, který proniká do lidských srdcí, až ke kostem a do mysli, abychom nejednali jako farizeové, kteří jen vedli zdlouhavé řeči, ale učili jako ti, kteří mají moc.

O to vše je každý služebník povinen usilovat jak modlitbami, tak pilnou prací:

1. Jeremjáš 48,10: *Proklet buď, kdo koná Hospodinovo dílo ne-spolehlivě!*
2. Lukáš 19,26: *Pravím vám: 'Každému, kdo má, bude dáno; kdo nemá, tomu bude odňato i to, co má.'*
3. 1.Timoteovi 4,14-16: *Nezanedbávej svůj dar, který ti byl dán podle prorockého pokynu, když na tebe starší vložili ruce. Na to myslí, v tom žij, aby tvůj pokrok byl všem patrný. Dávej pozor na své jednání i na své učení. Buď v tom vytrvalý. Tak posloužíš ke spasení nejen sobě, ale i svým posluchačům.*
4. Titovi 1,9: *pevný ve slovech pravé nauky, aby byl schopen jak povzbuzovat ve zdravém učení, tak usvědčovat odpůrce.*

5. Kdo to nedělá, bude neužitečným služebníkem.

Lukáš 9,62: *Ježíš mu řekl: „Kdo položí ruku na pluh a ohlíží se zpět, není způsobilý pro království Boží.“*

Úloha kazatele, k níž jsme povoláni, si tedy žádá velikou, slavnou, důstojnou a vytrvalou píli.

Souhrn kazatelského umění:

Cílem a povinností kazatele je ***učit lidi Božím cestám, vysvětlovat tajemství víry, povzbuzovat k dobrému, kárat zlé, domlouvat zatvrzelým, napomínat nedbalé a usvědčovat odpůrce.*** Pokud to vše má vykonávat druhým k užtku, musí to dělat jasně, příjemně a mocně.

Jasně – aby měl posluchač vše jakoby vykreslené před očima a mohl to bez problémů pochopit a zapamatovat si to.

Příjemně – aby mohl poslouchat bez nechuti a zbytečných překážek.

Mocně – aby kazatel jen nelechtal uši, ale uchvátil lidská srdce a přiváděl je k poslušnosti Pánu Bohu.

Kazatel se tedy musí naučit trojí:

- 3. umět srozumitelně mluvit o Božích věcech***
- 4. umět o nich příjemně a hezky vyprávět***
- 5. vítězit nad sektářským učením***

Tyto tři věci nebudeme nikdy dělat dobře, pokud nejdřív nenashromáždí dostatek látky a slov, aby měl z čeho vybírat užitečné věci.

Takže kazatelské umění se bude skládat ze čtyř částí.

- 1. rozmanitosti***
- 2. jasnosti***
- 3. příjemnosti***
- 4. moci***

Vlastní příprava kázání:

Jakub 1,5: *„Má-li kdo z vás nedostatek moudrosti, ať prosí Boha.“*

Doktor Martin Luther řekl: *„Dobře se pomodlit je polovina studování.“*

V modlitbě má kazatel především děkovat Bohu za jeho dobrodiní, předně že si ho vyvolil, aby v něm, hliněné nádobě, uchovával slovo smí-

ření a skrze něho nehodného rozhlašoval lidem svou líbeznou vůli, že chce, aby byli spaseni.

Za druhé, má se zkroušeným srdcem vyznávat svou bázlivost, pošetilost a hloupost, ale i hříšnost a nehodnost.

Za třetí, má prosit, aby Bůh poslal svého Ducha, který by mu otevřel oči, aby mohl přinést užitečný výklad a také aby mu sám vnuknul, o čem je třeba přemýšlet a hovořit, aby to přispělo k Boží slávě a vzdělání jak vlastnímu, tak posluchačů. Sám že Bohu propůjčí svá ústa a jazyk, aby On do nich vložil, co chce, a použil je, k čemu chce, a posluchačům prospěl, jak sám uzná za vhodné.

Co je třeba v kázání přinést a čeho se zdržet.

Lidem nemáme předkládat vše, co nám po přečtení nebo přemýšlení přijde na mysl, ale jen to, co jim poslouží ke vzdělání. Kazatel se tedy má vyhnout následujícím věcem:

1. **bajkám a pohádkám**
2. **připomínání starých a již pohřbených bludů**
3. **řešení otázek jemných odstínů hlubokých, zamotaných a neužitečných otázek**
4. **popisování, jak se páchají ty nebo ony hříchy, a zvláště ty, které člověk dělá potají**
5. **vyzrazování lidských poklesků**
6. **vyprávění obecně známých věcí nebo takových, o nichž se hovořilo v jiných nedávných kázáních či se o nich bude brzy hovořit. Řečením o věcech, jež jsou všem známé, jen marníme čas, a s lidmi pak zacházíme jako by to nebyli lidé, ale dřevěné špalky.**

Na druhou stranu má kazatel do kázání zahrnout věci, které posluchačům poslouží ke vzdělání, totiž:

1. **ať předcítá, srovnává a opakuje samotná Písma, aby je posluchači dobře znali.**
2. **ať srozumitelně vykládá články víry, aby se lidé naučili správně rozumět svému křesťanství.**
3. **ať jim připomíná povinnosti, které mají dle svého stavu, a povzbuzuje k jejich plnění, a ať káže proti hříchům, jež se tomu staví na odpor.**

4. **ať vyučuje o nesnázích a útrapách, kde se berou a jak se v nich máme chovat, pokud jsou tam lidé, kteří to potřebují.**
5. **ať jim do mysli vkládá potěšení, které máme v našem křesťanském životě i smrti.**

Ale ani z těchto věcí nemá přinášet všechno, co se mu naskytne (někdy totiž bývá text tak plodný, že by na vše nezbyl čas), ale především to, co je vhodné pro přítomné posluchače podle jejich potřeb a situace, toho ať si nejvíce hledí a sobě i posluchačům to vkládá do mysli. Nebo aspoň to, co je v přítomném textu zvláštní a co nebývá nebo jen málokdy bývá v jiných textech – o tom ať mluví přednostně a přinese to k užítku svému i svých posluchačů. Už při prvním čtení textu se totiž máme rozmyslet, která jeho část, věta nebo slovo v sobě mají něco, z čeho se dá vzít ponaučení – a cokoli kazatel najde, to ať použije jako hlavní body (jádro a kvítky) svého kázání, aby měl dobře vyšlapanou cestičku a mohl na to v celém kázání snadno poukazovat a narážet.

V celé knize se Jan Amos Komenský se dále zaobírá půvabem kázání, jeho mocí a pronikavostí. Co je cílem kázání, jak mocně kárat a napomínat, povzbuzovat a zakončovat kázání.

Kniha velice aktuální a praktická pro použití tvorby kázání i v 21. století. Autor, díky svému upřímnému vztahu k Pánu Bohu a jasnému přesvědčení, že zvěstuje Boží slovo, se stává skutečným Božím nadčasovým nástrojem pro tvorbu kázání. A je obrovským povzbuzením a stálou inspirací v této službě.

Křesťanské
společenství, z. s.

BIBLICKÁ
ŠKOLA
PRACOVNÍKŮ

Život jako škola - celoživotní vzdělávání

Karel Guznar
BŠP, 29. 2. 2020

[odkaz na videozáznam](#)

Příslaví 2,1-6 „*Můj synu, jestliže přijmeš mé výroky, uchováš-li mé příkazy ve svém nitru, abys věnoval pozornost moudrosti a naklonil své srdce k rozumnosti, jestliže přivoláš porozumění a hlasitě zavoláš na rozumnost, budeš-li ji hledat jako stříbro a pátrat po ní jako po skrytých pokladech, tehdy pochopíš, co je bázeň před Hospodinem, a dojdeš k poznání Boha. Neboť moudrost dává Hospodin, poznání i rozumnost pochází z jeho úst.*“

Asi nikdo z nás nepochybuje, že vzdělávání je potřebné, žádoucí a cenné. Staré přísloví říká, že „učení člověk s knížaty sedává“

Není třeba nikoho přesvědčovat, že poznání, rozvoj osobnosti, schopnosti a vzdělávání je potřebné, žádoucí a dobré. Přináší to v lidském životě obvykle mnohý užitek jak po stránce biologické a psychické, tak i po stránce duchovní.

Od pradávna je to především samotný život, v němž člověk nabývá poznání a moudrost, zručnost a jiné dovednosti. Lidová moudrost říká, že „život je nejlepší škola.“

V dobách, kdy nebylo možno předávat zkušenosti písemně, se vše dělo osobním sdílením a pozorováním těch, kdo něco uměli, něco rozvinuli, byli v něčem dobří.

Moudrost a dovednost se předávaly osobně, přímou zkušeností z generace na generaci. A tak vznikaly např. rodiny, které v něčem vynikaly, protože otcové byli schopni předat své poznání a dovednosti dalším generacím, které je dále rozvíjely.

Později, s rozvojem písemnictví už bylo možné zkušenosti zaznamenávat a další lidé si je mohli osvojit, aniž by se přímo nějakého procesu účastnili.

Dnes je možno samozřejmě zaznamenat nejen zvuk, ale i obraz, a tak informace, zkušenosti i různé postupy a návody si můžeme sdělovat globálně a ihned.

Řekli bychom, že lidstvo se musí při všech těchto vymoženostech mílovými kroky posouvat kupředu. Nikdo nemusí začínat od začátku, ale mnoho informací může přebírat a pokračovat v rozvoji dál.

A skutečně-ve vědeckém a technickém rozvoji sledujeme neskutečnou dynamiku. A možná i s obavami sledujeme posun už i k umělé inteligenci a totální robotizaci, radikální posun v oblasti genetiky a třeba i dálkového ovládání živočichů atd.

Jsou oblasti poznání natolik specifické, že už málokdo dokáže reálně ohodnotit výsledky a možnosti různých oborů.

A přesto, že existuje obrovský posun i v humanitních vědách, v poznávání příčin a důsledků v životě člověka i v oblasti zkoumání psychiky, v oblasti poznávání duchovního světa a duše člověka nepokročilo lidstvo příliš dál. Kdo poznal hlubiny lidské duše? Věříme, že toto exklusivní místo naší existence – lidské srdce, zkoumá a zná jedině Boží duch.

Židům 4,12 **Slovo Boží je živé, mocné a ostřejší než jakýkoli dvou-sečný meč; proniká až na rozhraní duše a ducha, kostí a morku, a roz-suzuje touhy i myšlenky srdce.**

Lidské srdce, ze kterého vychází život-naše rozhodování a pohnutky jako základ našeho jednání.

V duchovním životě pro nás křesťany nadále zůstává úžasným a základním zdrojem poznávání Boží slovo. Nevystižitelná moudrost Boží zjevená v Jeho slovu, která stvořila a řídí lidský život, společnost i celý vesmír, je zdrojem neustálého poznávání konkrétních informací pro naše životy. Přesto, že dokážeme popsat některé principy, neznáme potřebné informace a souvislosti, a tak nemůžeme s jistotou popsat jedinou vteřinu naší budoucnosti.

Počátky školství a písemnictví se na našem území vztahují k příchodu slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu v roce 863. Staroslověnština se stala bohoslužebným jazykem a prosadilo se písmo Hlaholice.

Nositeli vzdělanosti se pak na dlouhé období stáli kněží a obecně církve, protože to byli většinou jediní lidé, kteří uměli číst a psát. Knihy byly drahé a nedostupné, knihovny byly pouze v kláštorech a chrámech. Vzdělání nebylo pro všechny.

Jednou z myšlenek reformace bylo rozšířit čím jak nejvíce okruh vzdělaných lidí, kteří by mohli osobně studovat Písmo. Tato tendence přinesla své ovoce.

Známý je výrok papeže Pia II., který byl odpůrce husitství. Přesto konstatoval, že „*kdejaká husitská žena zná Písmo svaté lépe než mnohý římský kněz.*“

Dalším velkým mezníkem v rozvoji písemnictví a vzdělávání bylo vynalezení knihtisku v r. 1447 Johannem Gutenbergem.

Tento vynález ve spojení s reformačním hnutím v Evropě znamenal veliký posun v rozšiřování vzdělání mezi širší vrstvy obyvatelstva. Aby měli

všichni lidé přístup k Bibli a křesťanským knihám, kladla reformace důraz na vzdělání v národním jazyce a pro široké vrstvy obyvatel.

Martin Luther sám podporoval myšlenku dostupnosti vzdělání.

Stejně J.A. Komenský kladl veliký důraz na dostupnost a srozumitelnost vzdělání pro co nejširší vrstvy lidu. Chtěl vzdělání bezplatné, dostupné i chudým lidem i ženám.

Ve správném vzdělávání totiž viděl východisko k nápravě celé společnosti.

Samozřejmě usiloval o vzdělání křesťanské, jehož hlavním smyslem bylo poznat Boha a žít v báni před ním. Vědecké poznávání nemá být podle něj odtrženo od poznávání celého Božího stvoření ve všech souvislostech.

Bibli považoval za dokonalý zdroj a základ poznání ve všech oblastech lidské existence.

Člověk, který poznal Boha a žije s ním „nemůže zůstat nečinný a bez ovoce“.

Když přišla vlna probuzení vlivem pietismu do našeho kraje, přineslo to nejen duchovní probuzení, ale v důsledku toho i aktivizaci života ve všech směrech.

Prostí lidé sáhli po Bibli, po náboženských knihách, organizovalo se vydávání náboženské literatury, vydávaly se časopisy.

V popisu historie KS-SCH na našich internetových stránkách najdeme i tento úsek:

Křesťanské společenství vytvořilo hned v prvních desetiletích své existence pestrý vějíř rozmanitých služeb, mezi něž náležely:

biblické hodiny a modlitební kroužky, zvláštní vzdělávací konference, konané jednou do roka, zimní přípravné kursy pro vedoucí biblických hodin, dětské nedělní besídky, církevní pěvecké sbory, dechové a mandolinové soubory, písňová tvorba, která našla svůj výraz zejména ve zpěvníku Harfa syonska (1906), tzv. „evangelické večírky“ (veřejná představení s bohatým kulturním i duchovním programem), vydávání časopisů, letáků a brožur, vzdělávání mládeže letní procházky a výšlapy, velké evangelizace (často s účastí zahraničních kazatelů), činnost diakonická, práce mezi starými lidmi.

Veškerá tato činnost představovala velikou potřebu vzdělávání se v různých oborech-od hudby, přes výcvik ve vedení skupin dětí a mládeže,

až po studium teologické. KS je laickým hnutím a výchova a vzdělávání pracovníků se staly jedním z pilířů jeho činnosti

Pastor Santarius strávil výkladem Božího slova a přípravou pracovníků pro budování Božího díla velkou část svého života.

V knize Pane, Ty jsi povolal, můžeme najít v kapitole „Příprava misijních pracovníků“ svědectví br. Leopolda Cyroně, který popisuje vyučování br. Santariem pro evangelizační činnost. Byly to stovky hodin přípravy.

V současné době probíhá vzdělávání formou BŠP, BŠ, vyučováním na setkání bratří, pořádáním konferencí pro dospělé i mládeže, vydáváním časopisu Idea a mnohá dalšími aktivitami. V oblasti vydavatelské činnosti, která podporuje vzdělávání jde o vydávání mnohých záznamů a příruček z přednášek a seminářů, kázání a příležitostných publikací k různým významným výročím křesťanského světa a aktuálním událostem. Důležitým vydavatelským počinem bylo rovněž vydání mnohá zpěvníků a materiálů pro pěvecké sbory.

V dnešní době digitalizace je mnoho materiálů zpřístupněno na webových stránkách KS-SCH v digitální formě.

Učení je proces, který celkově formuje osobnost člověka, a to v průběhu celého jeho života. Vede ke změně hodnot, postojů, zájmů a způsobů jednání.

Učení je také schopnost, která může být rozvíjena, nebo naopak může zakrnět, pokud chybí dostatek podnětů, motivace a pokud není používána.

Schopnost učit se je ovlivňována fyziologickými funkcemi organismu, psychologickými procesy a předchozí zkušeností. Souhrn těchto faktorů tvoří úroveň způsobilosti k učení.

Za vzdělavatelného se dříve považoval člověk asi v prvních dvaceti až dvaceti pěti letech života, poté se předpokládalo zastavení duševního vývoje.

Později se na základě psychologických výzkumů ukázalo, že člověk je vzdělavatelný po celý svůj život.

Současné poznatky ukazují, že nejenže je člověk schopný se učit až do vysokého věku a že inteligence s věkem neklesá až do relativně pozdního stáří, ale navíc že s věkem obvykle rostou intelektuální a poznávací schopnosti, a to v souvislosti se získáváním a využíváním životních zkušeností.

T.G. Masaryk ve své přednášce „J. A. Komenský“ z roku 1892 interpretuje Komenského myšlenky o výchově a vzdělávání takto:

„Člověk nemůže nic do sebe stvořit, výchovou se může jen vyvinout a rozvinout, co od přirozenosti v nás je obsaženo.“

Psychika člověka je determinována biologicky i sociálně.

Z hlediska biologie můžeme říci, že psychice člověka je vlastní potřeba podnětů. Bez podnětů se nemůže rozvíjet.

Ze sociálního hlediska je pak podstatné, jaké podněty jsou člověku k dispozici.

Naše mysl je živoucí věc. Co platí pro naše tělo, platí i pro naši mysl. Stejně jako tělo, potřebuje naše mysl potravu a pohyb. Jen s tím rozdílem, že naše tělo má hranice růstu. Mysl nikoliv. Ta může růst každým rokem až do konce našeho života.

Na druhou stranu, mysl, kterou netrénujeme a neživíme podněty, atrofuje a slábne až k ochromení. Za určitou lenost v myšlení a nesamostatnost v životě mnoha lidí může do značné míry současný konzumní způsob života, lehká dostupnost věcí a média s jejich umělým vytváření reality. Jedním z důležitých úkolů vzdělávání dnes je čelit tomuto trendu upadání do mentální lenosti a závislosti na konzumu.

Vzdělání je nejen soustava poznatků a dovedností, ale také proces utváření člověka v průběhu celého jeho života. Tomu by měl odpovídat obsah a cíle vzdělání a metody, které by neměly jednostranně rozvíjet jen racionální, technickou a prakticky orientovanou stránku lidské osobnosti, ale rozvíjet i

duchovní a emocionální složky osobnosti. Jen tak může být zachována podstata člověka a jeho lidství, která tkví právě v možnostech jeho všestranného rozvoje.

J.A. Komenský ve svém díle vytvořil a popsal ucelený výchovný systém, jehož hlavní výchovný cíl viděl, v duchu své vlastní víry, v přípravě k věčnému životu. Komenský spojuje vzdělání s výchovou a z toho vyplývá i jeho pojetí školy jako "dílňu lidskosti", která má nahradit v té době běžné středověké školství „mučírny ducha“. Měli bychom dorůst k danému cíli:

Efezským 4,13 ...až bychom všichni dosáhli jednoty víry a poznání Syna Božího, a tak dorostli zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti.

S celoživotním vzděláváním souvisí i některé fyziologické projevy ve stáří a tím jsou projevy demence (zde patří i Alzheimerova choroba). Z vý-

zkumu vyplývá, že pozdější rozvoj demence je podmíněn nedostatečným vzděláváním už v dětském věku. Nejde zde jen o vzdělávání ve školách, ale o celkové stimulování mozku a jeho aktivitu. Samozřejmě to platí následně pro celý život.

Evropská populace stárne. V r. 1990 tvořil počet obyvatel starších 65 let 13,9 %, v r. 2030 to bude už 23,8 %.

V současné době dochází z tohoto pohledu k významnému úsilí zapojit i starší lidi do procesu vzdělání, např. navštěvováním U3V. (Univerzita třetího věku)

Pojem Univerzita třetího věku použil poprvé profesor Pierre Vellas ve francouzském Toulouse v roce 1973. Starším studentům nabídl přednášky odpovídající jejich zájmům a potřebám. Záhy na to se podobné přednášky rozšířily i do vysokých škol dalších evropských zemí a samozřejmě i do České republiky a postupně se tento trend rozvinul po celém světě.

První univerzita třetího věku v České republice byla založena v Olomouci v roce 1986 při Univerzitě Palackého.

Pro duchovní život platí nutnost celoživotního vzdělávání dvojnásob. Vidíme na příkladu biblických postav, jak si vedly ve škole života. Vidíme, jak je třeba mít srdce otevřené a naplněné Boží přítomnosti. Vidíme, co způsobilo přenechání prostoru v srdci jiným ideám u Šalomouna.

Život s Ježíšem nás učí a přivádí ke stále hlubšímu duchovnímu vnímání. Utváří nás svým slovem, svou mocí a příkladem. Říká doslova „**učte se ode mne...**“ (Matouš 11,29).

Jsme zváni k neustálému procesu učení a obnovy:

Řím 12,2 **A nepřizpůsobujte se tomuto věku, nýbrž proměňujte se obnovou své mysli, abyste mohli rozpoznat, co je vůle Boží, co je dobré, Bohu milé a dokonalé.**

Apoštol Jakub píše o získání moudrosti jako daru:

Jk 1,5: „**Má-li kdo z vás nedostatek moudrosti, ať prosí Boha, který dává všem bez výhrad a bez výčitek, a bude mu dána.**“

Jakub tady nehovoří o celoživotním poznání, nahromadění vědomostí a zkušeností, ale o schopnosti dělat moudrá a uvážená rozhodnutí v obtížných podmínkách.

Moudrost získáváme dvěma způsoby současně:

- 1) jako dar od Boha
- 2) jako výsledek usilovného hledání.

Dárce moudrosti je Bůh a jeho slovo je zdrojem „vědění a rozumnosti. Moudrost je darem, který přijímáme od Boha. On ji však dává pouze těm, kteří usilovně hledají. Bůh svou moudrost skryl před lidmi, kteří jsou ve své moudrosti soběstační. Chceme-li moudrost najít, bude nás to stát nemalé úsilí, protože cesta k moudrosti je obtížná.

„Neboť nejvznešenější stvoření BOŽÍ, ČLOVĚK, vyslaný do světa z nejušlechtilejších důvodů, zapomněl na cennější složku sebe sama a ničemmu se nevěnuje méně než tomu, kvůli čemu sem byl vyslán. Mnozí lidé jsou jako slepí, jsou tupí a hloupi; přicházejí na svět a nevědí ODKUD, žijí v něm a nevědí PROČ, odcházejí z něho a nevědí KAM. Dokud jsou zde, nezabývají se vážnými záležitostmi a považují život za povyražení. Vymýšlejí si marnosti, zabývají se marností, radují se z marností, kojí se marnými nadějemi, podobnými snům. Stále se potácejí od jedné marnosti ke druhé, až nakonec se sami do marnosti propadnou.“ (J.A. Komenský)